

ISSN 0125-0957

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๖๒ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
THE SECRETARIAT OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

รัฐสภา

ปีที่ ๖๒ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ISSN 0125 - 0957

รัฐสภาสาร

ที่ปรึกษา

นายสุวิจักขณ์ นาควัชระชัย
นางบุษกร วรรณะภูติ

บรรณาธิการ

นางสาวกัลยรัชต์ ชาวสำอางค์

ผู้จัดการ

นางบุษราคำ เขาวนศิริ

เหรัญญิก

นางสาวสุนทร รักเมือง

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร สิ้นสวัสดิ์
นางสาวอรทัย แสนบุตร
นางสาวจุฬีวรรณ เต็มผล
นางฟ้าดาว คงนคร
นางฐิติรัตน์ สมศิริวัฒนา
นางสาวนิธิมา ประเสริฐภักดี
นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรืองสอน
นายนิธิทัศน์ องค์ศิริชัย
นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ์
นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
นางสาวดลธิ์ จุลนานนท์
นางสาวจริยาพร ดีกล้า

พิมพ์ที่

สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางฉัตรภรณ์ วิวัฒนพานิช

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย
และเพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ
ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ถึง บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
กลุ่มงานผลิตเอกสาร
สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๔-๕
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๒
e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)
กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในวารสารรัฐสภาสารจะต้องเป็น
บทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณา
อนุมัติบทความที่นำมาลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการ
และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ
ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในวารสารเล่มนี้เป็น
ความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวนอาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสาร รัฐสภาสารของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตน หรือของผู้อื่นหรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการจะประกอบด้วย ส่วนเกริ่นนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป เอกสารอ้างอิง และเชิงอรรถ

๒. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A๔

๓. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษรขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตัวธรรมดาสำหรับเนื้อหา ปกติ และตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A๔ หน้าเดียว และเว้น ระยะขอบกระดาษดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓. ต้องระบุข้อบกพร่อง ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานอย่างชัดเจน

การส่งบทความ

สามารถส่งบทความได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ส่งต้นฉบับในรูปแบบเอกสาร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่

บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทาง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

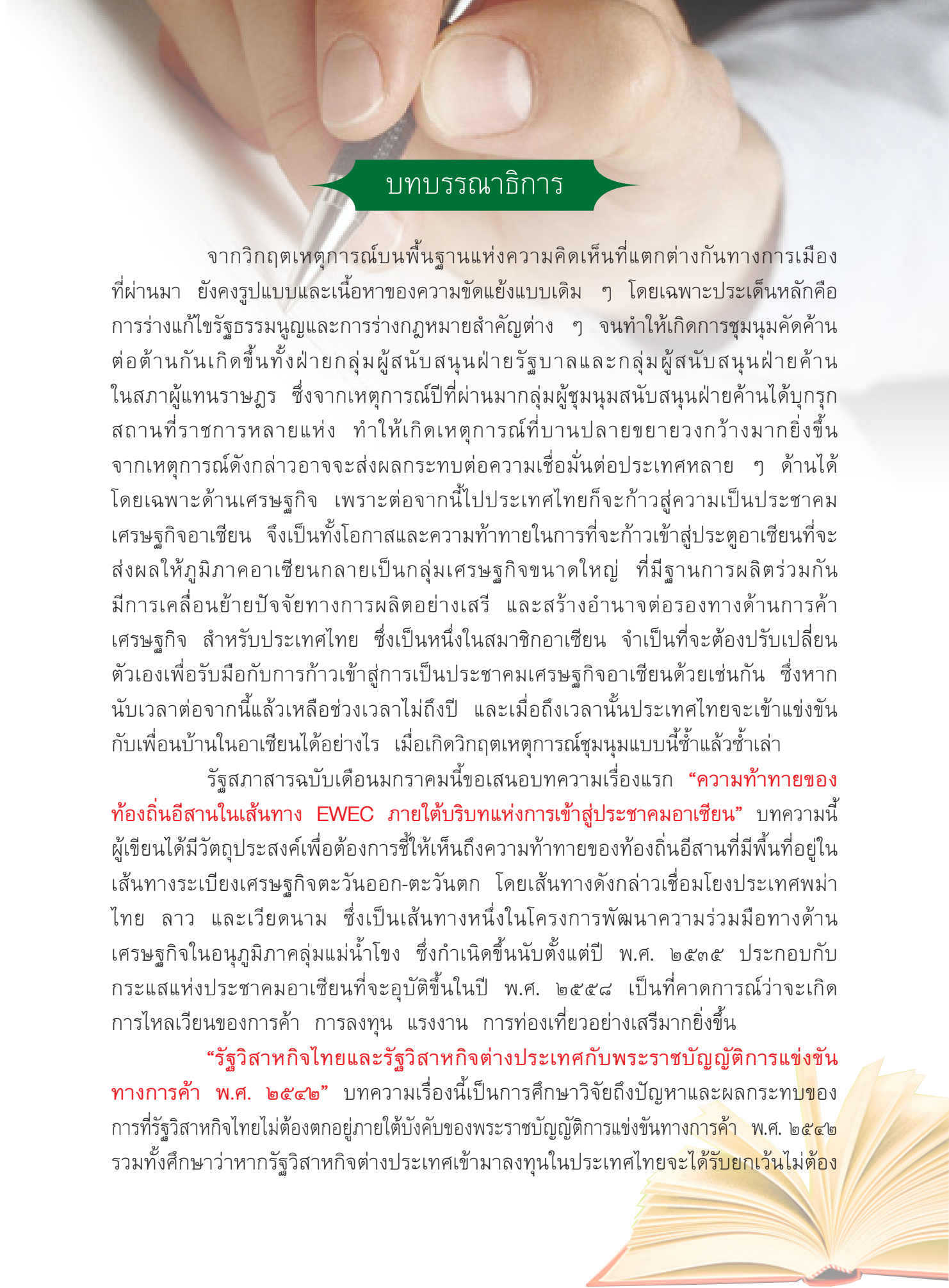
ค่าตอบแทน

หน้าละ ๒๐๐ หรือ ๓๐๐ บาท ซึ่งกองบรรณาธิการรัฐสภาสารจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะจ่ายเงินค่าตอบแทนในจำนวนหรืออัตราเท่าใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณาปรับอัตราค่าเขียนบทความในหนังสือรัฐสภาสาร ได้กำหนดไว้

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารรัฐสภา โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๑
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๒

บทบรรณาธิการ

จากวิกฤตเหตุการณ์บนพื้นฐานแห่งความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดทางการเมืองที่ผ่านมา ยังคงรูปแบบและเนื้อหาของความขัดแย้งแบบเดิม ๆ โดยเฉพาะประเด็นหลักคือการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญและการร่างกฎหมายสำคัญต่าง ๆ จนทำให้เกิดการชุมนุมคัดค้านต่อต้านกันเกิดขึ้นทั้งฝ่ายกลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากเหตุการณ์ปีที่ผ่านมากลุ่มผู้ชุมนุมสนับสนุนฝ่ายค้านได้บุกรุกสถานที่ราชการหลายแห่ง ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่บานปลายขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อประเทศหลาย ๆ ด้านได้ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เพราะต่อจากนี้ไปประเทศไทยก็จะก้าวสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายในการที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะส่งผลให้ภูมิภาคอาเซียนกลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ที่มีฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยทางการผลิตอย่างเสรี และสร้างอำนาจต่อรองทางด้านการค้าเศรษฐกิจ สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อรับมือกับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยเช่นกัน ซึ่งหากนับเวลาต่อจากนี้แล้วเหลือช่วงเวลาไม่ถึงปี และเมื่อถึงเวลานั้นประเทศไทยจะเข้าแข่งขันกับเพื่อนบ้านในอาเซียนได้อย่างไร เมื่อเกิดวิกฤตเหตุการณ์ชุมนุมแบบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

รัฐสภาสารฉบับเดือนมกราคมนี้ขอเสนอบทความเรื่องแรก **“ความท้าทายของท้องถิ่นอีสานในเส้นทาง EWEA ภายใต้บริบทแห่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”** บทความนี้ผู้เขียนได้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงความท้าทายของท้องถิ่นอีสานที่มีพื้นที่อยู่ในเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก โดยเส้นทางดังกล่าวเชื่อมโยงประเทศพม่า ไทย ลาว และเวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางหนึ่งในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน แรงงาน การท่องเที่ยวอย่างเสรีมากยิ่งขึ้น

“รัฐวิสาหกิจไทยและรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒” บทความเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยถึงปัญหาและผลกระทบของการที่รัฐวิสาหกิจไทยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งศึกษาว่าหากรัฐวิสาหกิจต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจะได้รับยกเว้นไม่ต้อง

ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่นเดียวกับ
รัฐวิสาหกิจไทยด้วยหรือไม่

“การเลือกตั้งในกัมพูชา” บทความเรื่องนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเลือกตั้ง
ในกัมพูชาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่าชัยชนะในการเลือกตั้งยังเป็นของ
พรรคประชาชนกัมพูชา พรรครัฐบาลภายใต้การนำของสมเด็จฯ ฮุนเซ็น แม้กระนั้น
ฝ่ายค้านก็ยังไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง มีการชุมนุมใหญ่ประท้วงโดยสงบและเดินขบวน
ตามถนนเรียกร้องให้มีการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยกล่าวหาว่ามีการโกงการเลือกตั้ง
เกิดขึ้น

“American exceptionalism กับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา”
บทความเรื่องนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง American exceptionalism หรือแนวคิด นิยามที่ว่า
คนอเมริกันนั้นมีความพิเศษเหนือชนชาติอื่น มีรากฐานมาจากสองแนวคิดคือ อเมริกาเป็น
ประเทศที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ กับอเมริกาเป็นประเทศที่พิเศษกว่าประเทศอื่น ๆ
ซึ่งในเรื่องได้ขยายความ อธิบายความหมายผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกด้านลบ และข้อวิพากษ์
ไว้อย่างน่าสนใจ

“อารยพลาณภาพ: พลังขับเคลื่อนที่ ดี งาม จริง” บทความเรื่องนี้ผู้เขียนได้
กล่าวถึงพลังขับเคลื่อนที่ทำให้สังคมไทยต้องปฏิวัติความคิดในการขับเคลื่อนองค์กรสังคม
ประเทศชาติ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า โดยต้องมีอารยพลาณภาพเป็นพื้นฐาน

“คำพิพากษาในนิติรัฐต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมตามธรรมชาติ”
เป็นบทความบทความเรื่องสุดท้ายที่กล่าวถึงกฎหมายในนิติรัฐว่าจะต้องมีความสมเหตุสมผล
สอดคล้องกับความยุติธรรมซึ่งเป็นความยุติธรรมที่สามารถรับรู้เข้าใจได้ เช่น คำพิพากษา
ของศาลนั้นจะต้องเป็นที่เปิดเผยมีข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายมีกระบวนการที่เป็นธรรมชัดเจน
และโปร่งใส

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการ ขอให้คนไทยประสบแต่เรื่องดี ๆ สังคมไทยอยู่ร่วมกัน
อย่างสงบสุข อย่าได้มีเหตุการณ์ร้ายใด ๆ เกิดขึ้นอีก แม้ว่าบางปัญหาจะเป็นผลต่อเนื่องจาก
ปีที่แล้ว โดยเฉพาะปัญหาวิกฤตความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ และขอให้คนไทยทุกคนมีความรัก
ความสามัคคีกัน เพื่อนำพาประเทศก้าวผ่านความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยดี ร่วมกันพัฒนาให้
บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้าให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปแล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

บรรณาธิการ

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๖๒ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

Vol. 62 No. 1 January 2014

- ความท้าทายของท้องถิ่นอีสานในเส้นทาง EWEC ภายใต้บริบท
แห่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ๙
สุนทรชัย ขอบยศ
- รัฐวิสาหกิจไทยและรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติ
การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ๒๕
วัชฎกร แซ่เตียว
- การเลือกตั้งในกัมพูชา ๔๙
ณัฐพล บุญฤกษ์
- American exceptionalism กับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ๖๕
ชาญชัย อุ้มปัญญา
- อารยพลานุกาพ: พลังขับเคลื่อนที่ ดี งาม จริง ๙๑
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
- คำพิพากษาในนิติรัฐต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมตามธรรมชาติ ๑๐๑
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริชญา วัฒนรุ่ง

ความท้าทายของท้องถิ่นอีสานในเส้นทาง EWEC ภายใต้บริบทแห่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สุนทรชัย ชอบยศ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงความท้าทายของท้องถิ่นอีสานที่มีพื้นที่อยู่ในเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) โดยเส้นทางดังกล่าวเชื่อมโยงประเทศพม่า ไทย ลาว และเวียดนาม (จังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของอีสานคือ มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น) ซึ่งเป็นเส้นทางหนึ่งในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งกำเนิดขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับกระแสแห่งประชาคมอาเซียนที่จะอุบัติขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นที่คาดการณ์ว่าจะเกิดการไหลเวียนของการค้า การลงทุน แรงงาน การท่องเที่ยวอย่างเสรีมากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นดังนี้ท้องถิ่นอีสานที่อยู่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจ จึงมีความท้าทายอย่างยิ่งต่อเส้นทาง EWEC

* อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ (วิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-mail : sunthonchaichopyot@gmail.com

ทั้งนี้ท้องถิ่นอีสานในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) มีความท้าทายเมื่อประชาคมอาเซียนจะได้เปิดศักราชใหม่นี้ ประการแรกคือ การเป็นฐานการผลิตสินค้า บริการ การลงทุนที่สำคัญ ประการที่สอง ความท้าทายด้านการแสวงหาโอกาสของท้องถิ่นจากการเชื่อมโยงในภูมิภาค ประการที่สาม ความท้าทายด้านการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่ต้องอิงกับประชาคมอาเซียน ประการที่สี่ การจัดการผังเมืองของท้องถิ่นเพื่อรองรับการเติบโตจากการขยายฐานการผลิต ประการที่ห้า การตั้งศูนย์อาเซียน ASEAN Unit ประจำท้องถิ่น และประการสุดท้าย ความท้าทายด้านการวางแผนพัฒนาภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ : ท้องถิ่นอีสาน, แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Challenge of Isan Local with East-West Economic Corridor under ASEAN Economic Community (AEC)

Sunthonchai Chopyot^๒

Abstract

The purposes of this research is to reveal a challenge of Isan region bordering to East-West Economic Corridor (Mukdahan, Kalasin, Khon Kaen). This economic transport route is one of Greater Mekong Subregion (GMS) since 1992. It is a big challenge of Isan region with the East-West Economic Corridor into ASEAN Economic Community (AEC) in 2015, affected by the free flow of goods, investment, labor, and tourism.

Under the AEC, Isan region with the East-West Economic Corridor has multidimensional challenges. First, it is to become the vital producing base and market. Secondly, it is to seek local opportunities for linking across ASEAN. Thirdly, the authority of local will depend on ASEAN Framework. Fourthly, Urban Planning. Besides, it will be the establishment of local ASEAN center. Lastly, it is important to have a developing approach for local communities under the AEC.

Keywords: Isan local, East-West Economic Corridor, ASEAN Economic Community

^๒ Lecturer of Public Administration, College of Politics and Governance, Mahasarakham University E-mail : sunthonchaichopyot@gmail.com

๑. เกริ่นนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในระดับภูมิภาคหรืออาจใช้ศัพท์ที่เรียกว่า ภูมิภาคทวีป^๓ การรวมพลังของกลุ่มประเทศต่าง ๆ นั้นย่อมส่งผลต่อการสร้างอำนาจในการต่อรองกับภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงประเทศมหาอำนาจ เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ในระยะแรก (ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๐) แม้จะเกิดขึ้นภายใต้แรงกดดันทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค เนื่องจากภัยคอมมิวนิสต์คุกคามประเทศในแถบอินโดจีน แต่เมื่อภัยสงครามกับคอมมิวนิสต์ได้สิ้นสุดลง การแข่งขันและการต่อสู้กันทางเศรษฐกิจ ก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นในช่วงระยะหลังอาเซียนจึงมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจในภูมิภาคขึ้น เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เป็นต้น เรื่อยมาจนถึงแนวคิดที่จะตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)^๔ ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ต้องการให้การรวมตัวของสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศมีความเข้มข้นขึ้น มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นรัฐธรรมนูญแห่งอาเซียน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ ร่วมกันของอาเซียน มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการของอาเซียน เป็นต้น

ในบริบทของประเทศไทยนั้นในเชิงภูมิรัฐศาสตร์แล้วถือเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเป็นสื่อดือแห่งอุษาคเนย์ก็ได้เพราะประเทศไทยถือเป็นจุดเชื่อมสำคัญในภูมิภาคแห่งนี้ อีกทั้งประเทศไทยเองก็ถือว่ามีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมขนส่ง แม้ว่ามิติทางการเมืองและสังคมอาจประสบปัญหาอยู่ก็ตาม หากพิจารณาแผนที่ประเทศไทยจะพบว่าเรามีพื้นที่ติดกับประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และประเทศมาเลเซีย โดยเชิงพื้นที่แล้วหากนับรวมประเทศไทยด้วยแล้ว เรามีพื้นที่เชื่อมต่อกันจริง ๆ ถึง ๕ ประเทศซึ่งถือเป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนประเทศสมาชิกในอาเซียนนั่นเอง

^๓ ดูเพิ่มเติมจากงานของภูวิน บุนนยะเวชชีวิน (๒๕๕๓: ๒๓)

^๔ พัฒนาการการดำเนินการสู่ประชาคมอาเซียนดูเพิ่มเติมได้จากงานของ ไชยวัฒน์ คำชูและณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร (๒๕๕๕: ๑๓-๑๔) ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนอาเซียนมีการสร้างเสาหลักสามหลักด้วยกันคือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) พึงสังเกตว่าประชาคมเศรษฐกิจเป็นเสาหลักหนึ่งของอาเซียนเท่านั้น แต่มีการกล่าวถึงกันอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการสร้างชีวิตที่อยู่ดีมีสุขของประชาชน

สำหรับบริบทของประเทศไทยนั้นมีการแบ่งเป็นหลายภูมิภาคด้วยกันตามลักษณะภูมิประเทศ แต่ภูมิภาคที่กล่าวได้ว่าประสบปัญหามากที่สุดทั้งเรื่องความแห้งแล้งของภูมิอากาศ รวมถึงเรื่องความยากจนของประชาชน คงเลี่ยงไม่พ้นที่จะกล่าวถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของไทย ซึ่งจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (๒๕๕๕) พบว่า รายได้เฉลี่ยทั้งสิ้นต่อครัวเรือนของไทย มีรายได้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จำนวน ๑๘,๖๖๐ บาท และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย ๒๐,๙๓๐ บาท ทั้งนี้หากพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ต่อครัวเรือนทั้งสิ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพียง ๑๒,๙๙๕ บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ต่อครัวเรือนเพียง ๑๕,๓๕๘ บาท จะเห็นได้ว่ารายได้ต่อครัวเรือนของภาคอีสาน น้อยกว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือนทั้งประเทศ และมีรายรายได้ครัวเรือนน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อย่างชัดเจน เช่น ในภาคใต้มีรายได้ครัวเรือนในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึง ๒๒,๙๒๖ บาท หรือกรณีภาคเหนือในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีรายได้ครัวเรือน ๑๕,๗๒๗ บาท ซึ่งมากกว่าภาคอีสานอยู่เล็กน้อย^๕

ทั้งนี้แม้จะมีหน่วยงานต่าง ๆ พยายามเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนทั้งราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่นที่กล่าวกันว่าเป็นองค์กรของประชาชน แต่ก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร^๖ เพราะปัญหานี้มีความซับซ้อนและยากที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่จะเป็นผู้ดำเนินการ แต่เพียงลำพัง ทั้งนี้องค์กรพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนนั้นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องแสดงบทบาทอย่างหนักในการพัฒนาเชิงพื้นที่ อีกทั้งยังต้องปรับตัวกับกระแสที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีกไม่กี่ปีนี้ ในบทความนี้ผู้เขียนจึงชวนคิดในประเด็นท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองท้องถิ่นอีสาน ภายใต้บริบทแห่งการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยผู้เขียนจะได้บรรยายว่าอีสานกับอาเซียนเกี่ยวข้องกันอย่างไร และมีประเด็นที่ท้าทายอะไรบ้างโดยจะได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไป

^๕ โปรดดูข้อมูลเพิ่มเติมจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕

^๖ เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะความยากจนเชิงเปรียบเทียบ (Relative poverty) ของไทยตั้งแต่ปี ๒๕๓๗-๒๕๕๐ พบว่าการกระจายรายได้ของไทยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มคนที่มีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้น คือ กลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุดของประเทศ หรือกลุ่มประชากรร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๕๐ ในขณะที่ประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงจากร้อยละ ๔.๑ ในปี ๒๕๓๗ มาอยู่ที่ร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๕๐ ดังนั้น ความแตกต่างของรายได้ยังคงอยู่ในระดับที่สูง วัดได้จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (GINI Coefficient) ด้านรายได้ในปี ๒๕๕๐ อยู่ที่ค่า ๐.๕ ถือว่ามีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมากสำหรับสังคมไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, ประมาณการเศรษฐกิจไทยปี ๒๕๕๓ เดือนมิถุนายน, มปป: ๙๓)

๒. อีสานกับอาเซียน : จุดยุทธศาสตร์สำคัญ

ก่อนจะเข้าเรื่องควรทำความเข้าใจอีสานผ่านมุมมองเชิงประวัติศาสตร์เสียก่อน กล่าวคือ เราควรทำความเข้าใจคำว่า อีสาน และคำว่า ภาคอีสาน เสียก่อน นั่นคือคำว่า “อีสาน” นี้แต่เดิมเขียนเป็น “อีสาน” และ “อิสาน” เป็นคำที่เริ่มใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ โดยราชสำนักกรุงเทพฯ ใช้เรียกมณฑลอิสาน^๑ ซึ่งก่อนหน้าการปฏิรูปการปกครอง ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ บริเวณที่รู้จักในนามมณฑลอิสานนี้ จะเป็นที่ยุติกันนามของ “หัวเมืองลาว ตะวันออก” และ “เขมรป่าดง” ซึ่งหมายรวมถึงหัวเมืองลาวทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงอีกหลายหัวเมืองก่อนที่จะตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ต่อมาเรียกว่าหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๔๓๓) หัวเมืองลาวกาว (๒๔๓๔) และมณฑลลาวกาว (๒๔๓๗) ตามลำดับ ซึ่งในระบายนี้นี้ หัวเมืองลาวฝั่งซ้ายได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสแล้ว ยกเว้นนครจำปาศักดิ์ ฉะนั้นแถบนี้จึงเหลือแต่หัวเมืองฝั่งขวาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศไทย ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ก็ได้เปลี่ยนชื่อจากมณฑลลาวกาวมาเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนคำว่า “ภาคอีสาน” หรือ “ภาคอิสาน” เป็นคำที่ราชสำนักกรุงเทพฯ ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ (รัชกาลที่ ๖) อันเป็นผลมาจากการกำหนดเขตการปกครองที่ได้รวมมณฑลต่าง ๆ ที่มีอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพฯ เข้าด้วยกัน คือ มณฑลอุดร มณฑลอุบลราชธานี และมณฑลร้อยเอ็ด^๒ (ซึ่งแยกมาจากมณฑลอิสาน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ และได้เปลี่ยนชื่อมณฑลอิสานเป็นมณฑลอุบลราชธานี ซึ่งดูแลพื้นที่อุบลราชธานี ขุขันธ์ ศรีสะเกษ สุรินทร์) ยกเว้นมณฑลนครราชสีมา ดังนั้นคำว่า “อีสาน” หรือ “อิสาน” จึงไม่ใช่คำที่ใช้เรียกดั้งเดิมจากคนในแถบนี้ แต่เป็นคำที่สร้างขึ้นมาใหม่ภายหลังการปฏิรูปการปกครองของราชสำนักกรุงเทพฯ โดยใช้ชื่อทิศในสมัยโบราณเป็นคำที่นำมาใช้

^๑ มณฑลอิสานนี้เป็นการเปลี่ยนชื่อมาจากมณฑลลาวกาว เป็นเพียงมณฑลหนึ่งที่ดูแลพื้นที่อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนชื่อหัวเมืองลาวพวนหรือมณฑลลาวพวน เป็นมณฑลอุดร ดูแลพื้นที่อุดรธานี ขอนแก่น เลย นครพนม หนองคาย สกลนคร หรือหัวเมืองลาวเฉียงเป็นมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลพายัพ พื้นที่ดูแลคือเชียงใหม่ ลำพูน (โปรดดูเพิ่มเติมจากงานของ เดช บุญนาค, ๒๕๔๘: ๑๗๙-๑๘๐, ๓๓๓-๓๓๔) เหตุที่ต้องเปลี่ยนชื่อ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อธิบายว่าเพราะเป็นการล้าสมัยหากจะรวมราชอาณาจักร จำต้องมีการเปลี่ยนชื่อมณฑลรวมถึงการยกเลิกการเรียกราษฎรว่าลาว อันเป็นแผนปฏิบัติการแปลงลาวให้เป็นไทยนั่นเอง

^๒ พื้นที่ความรับผิดชอบของมณฑลร้อยเอ็ดคือ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์และมหาสารคาม

เรียกเขตการปกครองหัวเมืองแถบนี้ (ดาราวัฒน์ เมตตาริกานนท์. ๒๕๔๖ : ๑๙-๒๐) ทั้งนี้ การเปลี่ยนชื่อเรียกใหม่เป็นภาคอีสานนี้ก็เพื่อทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างลาวฝั่งซ้าย กับลาวฝั่งขวาคือเป็นแนวทางหนึ่งในการทำให้ลาวกลายเป็นไทย โดยการใช้ชื่อเรียกที่ต่างกัน ภายใต้ขอบเขตอำนาจของรัฐสยาม แม้ในระยะแรกสำนักทางวัฒนธรรมของประชาชนแถบ อีสานยังคงมีพลังความเป็นลาวอยู่ดังจะเห็นจากเมื่อมีระบบการเลือกตั้ง ท้องถิ่นนิยมและ ภูมิภาคนิยมถูกนักการเมืองนำมาใช้เพื่อแยกเขาแยกเรา อันเป็นความซับซ้อนของบริบท การเมืองช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

อย่างไรก็ตามเมื่อพัฒนาการทางการเมืองการปกครองภายในประเทศเข้าสู่การ รวมศูนย์อำนาจทางการเมืองอย่างเข้มข้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมาแม้จะมี ความพยายามในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแต่ก็มีปัญหาอุปสรรคนานัปการที่ต้องมีการแก้ไข และให้อำนาจแก่ท้องถิ่นต่อไปโดยเฉพาะการให้ท้องถิ่นได้จัดการตนเองภายใต้บริบทของการ เปิดประชาคมอาเซียน ทั้งนี้หากพิจารณาถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ภาคอีสานเป็นภูมิภาค ที่ติดกับประเทศสมาชิกอาเซียนถึง ๒ ประเทศ คือประเทศลาวและประเทศกัมพูชา หรือหาก ถอดแวนความเป็นประเทศไทยออก ภาคอีสานจะติดกับประเทศพม่าและประเทศเวียดนาม อีกด้วย นั่นหมายความว่าภาคอีสานจะมีประตูสู่ทะเลถึง ๓ ทางด้วยกัน กล่าวคือทางแรก คือ ลงไปที่ท่าเรือแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี ซึ่งแถบนี้นั้นมีนิคมอุตสาหกรรม จำนวนมาก ทางที่สองคือท่าเรือเมะละแหม่งหรือเมะล่ายของประเทศพม่า ซึ่งอาจจะดู ไกลไปสำหรับภาคอีสาน และอีกทางหนึ่งซึ่งถือเป็นเส้นทางที่น่าสนใจมากคือท่าเรือน้ำลึก ดานังที่ประเทศเวียดนาม

ที่ผู้เขียนกล่าวมาข้างต้นผู้อ่านคงจะแปลกใจว่าภาคอีสานจะไปติดกับทะเลและ ประเทศพม่าและประเทศเวียดนามได้อย่างไร เพราะภาคอีสานตั้งอยู่กึ่งกลางของประเทศ ทั้งสองด้วยซ้ำ คำตอบคือเราต้องสลัดกรอบความเป็นประเทศแล้วมองในเชิงความร่วมมือใน ภูมิภาค เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้เกิดโครงการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) เป็นการรวมกลุ่มของ ประเทศที่ใช้แม่น้ำโขงร่วมกันซึ่งประกอบด้วย จีน ญานาน ไทย ลาว พม่า กัมพูชาและเวียดนาม โดยการสนับสนุนของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB)^๙

^๙ โปรดดูเพิ่มเติมในงานของอัจฉรา บรรจงประเสริฐ (๒๕๕๓: ๙) ที่ได้อธิบายเรื่องภูมิภาคนิยมใน อนุภูมิภาคแม่น้ำโขงทั้งในเรื่องโอกาสและความท้าทายในกระแสโลกาภิวัตน์

ประการสำคัญที่ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นคือ หากเรามองการรวมกลุ่ม GMS นี้จะพบว่า ล้วนมีแต่ประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนทั้งสิ้น ยกเว้นประเทศจีน อย่างไรก็ตามจีนเอง ก็ถือว่าอยู่ในกลุ่มอาเซียน + ๓ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างมิอาจเลี่ยงได้ นอกจากนี้การเชื่อมโยงของกลุ่มประเทศ GMS หรือ GMS Economic corridor หรือระเบียงเศรษฐกิจ GMS มี ๓ เส้นทางด้วยกัน คือ เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) เส้นทางที่สองคือ แนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) และเส้นสุดท้ายที่เป็นเส้นทางสายหลักที่มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่ง ต่อภาคอีสานคือ แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) ทั้งนี้อาจพิจารณาเพิ่มเติมได้จากภาพที่ ๑

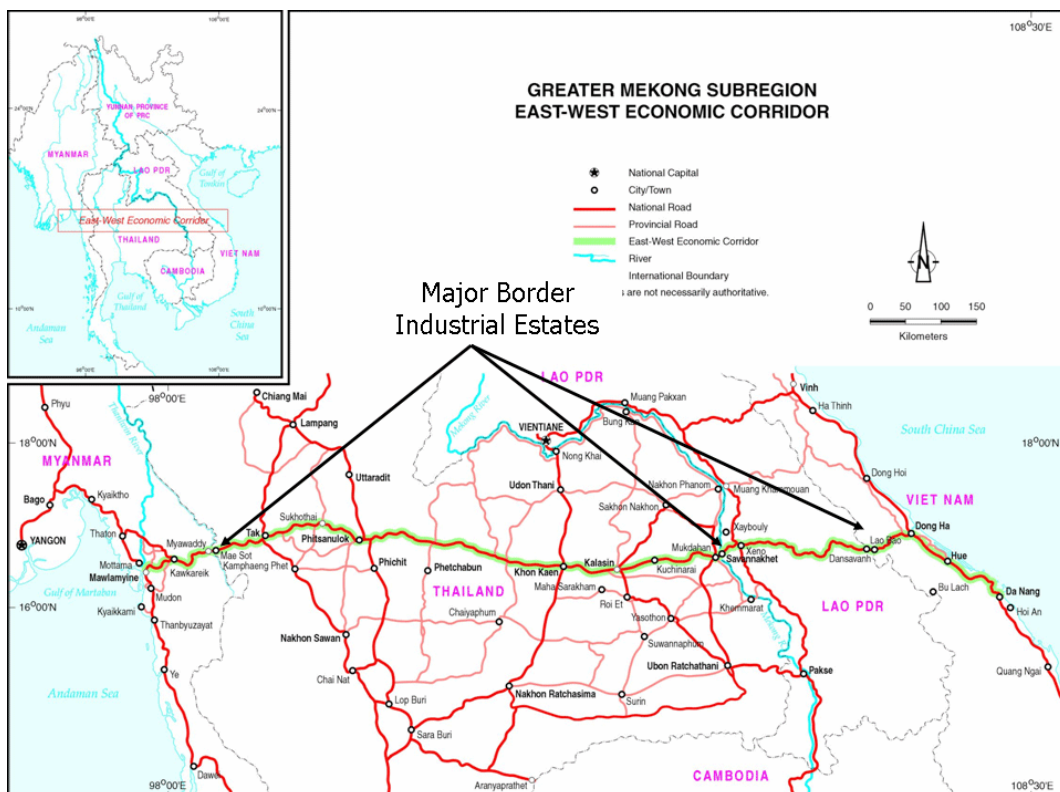
ภาพที่ ๑ แสดงระเบียงเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS)

แหล่งที่มา : ADB (1012) อ้างถึงใน ธนาคารแห่งประเทศไทย (๒๕๕๖)

ดังนั้นหากย้อนกลับมาพิจารณาแผนที่เชิงภูมิศาสตร์ เฉพาะแนวระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) จะพบว่าตลอดเส้นทางความยาวกว่า ๑,๔๕๐ กิโลเมตร ของทางเชื่อมระหว่างตะวันตกคือประเทศพม่าจากที่เรือมาะลำไยหรือมาะละหม่ง เมืองเมียวดี ข้ามพรมแดนมายังไทยบริเวณอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผ่านสุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เข้าสู่อำเภอชุมแพ อำเภอภูเวียง อำเภอหนองเรือ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เข้าจังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่านอำเภอกุฉินาราย เข้าจังหวัดมุกดาหาร ข้ามสะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ ๒ เข้าเมืองสะพานมิตรภาพเมืองพินแดนสะพาน เข้าสู่ประเทศเวียดนามที่ด่านเมืองลาวบาว เมืองดองฮา ผ่านอุโมงค์ไฮวัน (ระยะทางกว่า ๖ กิโลเมตร) เข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกเมืองดานัง ทั้งนี้อาจพิจารณาจากภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ แสดงแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC)

แหล่งที่มา : GMS-BF (2013)

จากภาพที่ ๒ จะเห็นจุดเชื่อมต่อสำคัญกับนิคมอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ^{๑๑} ที่สำคัญอยู่ ๓ จุดด้วยกัน คือ จุดแรกเป็นจุดเชื่อมระหว่างประเทศพม่า (เมืองเมียวดี) กับประเทศไทย (เมืองแม่สอด จังหวัดตาก) จุดที่สองคือจุดเชื่อมระหว่างประเทศไทย (จังหวัดมุกดาหาร) กับประเทศลาว (แขวงสะหวันเขต) จุดที่สามคือประเทศลาว (เมืองแดนสะหวัน) กับประเทศเวียดนาม (เมืองลาวบาว) ทั้งนี้ในส่วนของภาคอีสานนั้นมีจุดยุทธศาสตร์สำคัญอยู่สามจังหวัดด้วยกันคือ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนัยสำคัญของทั้งสามจังหวัดมีดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งถือว่าเป็นประตูอินโดจีนมีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนด้านการผลิตเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) โดยการใช้ประโยชน์จากเส้นทาง EWEC

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ที่มีฐานอุตสาหกรรมที่ทันสมัย เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานแปรงมันสำปะหลัง ซึ่งสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ ปลูกมันสำปะหลัง-อ้อย นอกจากนี้ในภาคการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นพื้นที่อารยธรรมเก่าแก่ของโลก จากการค้นพบซากไดโนเสาร์ ซึ่งปัจจุบันจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างดี

ส่วนจังหวัดขอนแก่น กล่าวได้ว่าเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของส่วนราชการต่างๆ ที่มาตั้งในพื้นที่ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางด้านการศึกษา การเงิน มีความพร้อมด้านการสาธารณสุขูปโภค ในภาคการเกษตรมีการผลิตข้าวเหนียวได้ปริมาณมากในพื้นที่ และยังเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมขนส่งบนเส้นทาง EWEC อีกด้วย ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าจังหวัดขอนแก่นได้ชูประเด็นในการพัฒนาจังหวัดให้เป็นมหานครแห่งอาเซียนอีกด้วย

^{๑๑} ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) นอกจากจะเป็นเส้นทางเชื่อมทั้งสี่ประเทศแล้ว ยังมีนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษถึง ๖ แห่งด้วยกันคือ ในประเทศพม่า ๓ แห่ง คือ นิคมอุตสาหกรรมผาอัน เขตนิคมอุตสาหกรรมเมะละหม่งและเขตนิคมอุตสาหกรรมเมียวดี ส่วนในประเทศลาว มี ๒ แห่งคือ เขตนิคมอุตสาหกรรมสะหวันเขตและเขตการค้าเสรีบ้านแดนสะหวัน และในเวียดนามอีกหนึ่งแห่งคือเขตเศรษฐกิจพิเศษลาวบาว ฟังสังเกตว่าประเทศที่ไม่มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเลย คือประเทศไทย แม้จะมีความพยายามจัดตั้งนครแม่สอดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ก็ไม่มี ความคืบหน้าในการดำเนินการแต่อย่างใด

เมื่อได้เห็นภาพรวมของการเดินทางและการเปิดเส้นทางที่สำคัญระหว่าง ตะวันออก-ตะวันตกของประเทศในกลุ่ม GMS และ ASEAN แล้ว ลำดับต่อไปผู้เขียน จะสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของการปกครองท้องถิ่นอีสานที่มีต่อการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๓. ความท้าทายของการปกครองท้องถิ่นอีสานภายใต้บริบทประชาคมอาเซียน^{๑๑}

การเปิดศักราชสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นี้ ท้องถิ่นอีสานในฐานะที่มีภูมิรัฐศาสตร์ที่น่าสนใจภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก อันทำให้พื้นที่ใน ภาคอีสานเป็นพื้นที่แห่งโอกาสในการเปิดตัวความเป็นพื้นที่เชื่อมโยงอินโดจีน ทั้งนี้ประเด็น ท้าทายของท้องถิ่นอีสานนั้นมีหลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ

ประการแรก การเป็นฐานการผลิตสินค้า บริการ การลงทุนที่สำคัญ ภาคอีสาน มีจุดเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายจุดด้วยกัน เช่น สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๑ ที่เชื่อมระหว่างจังหวัดหนองคายกับท่านาแล้งก่อนเข้าสู่นครเวียงจันทน์ หรือสะพานมิตรภาพ แห่งที่ ๒ ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับเมืองสะหวันเขตของประเทศลาว หรือสะพาน มิตรภาพแห่งที่ ๓ ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดนครพนมกับแขวงคำม่วนของ สปป.ลาว การที่เรา มีเส้นทางคมนาคมดังกล่าว ย่อมทำให้อย่างน้อย สามจังหวัดดังกล่าวเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ในการค้าและการลงทุนของต่างประเทศอย่างยิ่ง นอกจากนี้หากมองขยับเข้ามาถึงเมือง ขอนแก่นก็สามารถพัฒนาเป็นมหานครแห่งภาคอีสานได้เนื่องจากมีความพร้อมทั้งด้าน โครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคม และที่สำคัญการตั้งฐานการผลิตในบริเวณภาคอีสานนี้ สามารถขนส่งสินค้าไปยังเอเชียตะวันออก เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ได้โดยสะดวกกล่าวคือ ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๔ วัน ก็สามารถขนส่งสินค้าไปยังเอเชียตะวันออกได้ ทั้งนี้หากยังคง ใช้ท่าเรือที่แหลมฉบังอยู่ก็จะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า ๑ สัปดาห์ซึ่งย่อมทำให้เสียค่าใช้จ่าย ในการขนส่งมากพอสมควร

^{๑๑} ความท้าทายของท้องถิ่นอีสานภายใต้บริบทประชาคมอาเซียน เป็นการมองปรากฏการณ์ ในระดับภาคอีสาน แต่ทั้งนี้หากผู้อ่านสนใจความท้าทายของท้องถิ่นไทยภายใต้บริบทประชาคมอาเซียน สามารถดูได้จากงานของ สุนทรชัย ขอบยศ (๒๕๕๖) ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๑๐ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ดังนั้นการที่ประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นนี้ย่อมทำให้เกิดการค้าและการลงทุนเสรีในกลุ่มประเทศสมาชิก ภาคอีสานจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญสำหรับนักลงทุน เพราะภาคอีสานไม่ต้องกังวลเรื่องแผ่นดินไหว หรือน้ำท่วม หรือการก่อการร้ายอย่างรุนแรงอย่างภาคใต้ ประชาชนในภูมิภาคนี้มีความเป็นกันเองและมีมิตรไมตรีต่อผู้มาเยือน การพัฒนาในภาคอีสานจะคึกคักขึ้นซึ่งอาจดึงดูดหลานที่ไปทำงานในต่างภูมิภาคกลับมาทำงานที่บ้านเกิดเมืองนอนของตนได้ ซึ่งพลังในการพัฒนาท้องถิ่นที่คนหนุ่มสาวกลับมาทำงานที่มาตุภูมิก็จะมีชีวิตชีวามากขึ้น ไม่ปล่อยให้เหลือแต่เด็กกับคนชราที่อยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นอีกต่อไป ท้องถิ่นต้องเตรียมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

ประการที่สอง การแสวงหาโอกาสของท้องถิ่นจากการเชื่อมโยงในภูมิภาค

การเปิดเสรีทางการค้า การบริการ การลงทุน รวมถึงแรงงานเสรีในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ที่ภาคอีสานเป็นจุดเชื่อมสำคัญการเคลื่อนย้ายหรือการขนส่งสินค้า การท่องเที่ยวจะเริ่มมีความเสรีขึ้น ท้องถิ่นในแนวระเบียงเศรษฐกิจควรใช้โอกาสนี้ในการสร้างรายได้แก่ท้องถิ่นของตน เช่น การจัดการในลักษณะเชิงพาณิชย์ของท้องถิ่น การจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้า OTOP ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักอาศัย เพื่อไม่ให้เป็นเส้นทางเฉพาะการขนส่งสินค้าเท่านั้น แต่ในระหว่างทางจะอย่างไรให้เกิดการซื้อขายและแลกเปลี่ยนเงินตรากันเกิดขึ้นอันเป็นการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นในทางหนึ่งเช่นกัน ซึ่งท้องถิ่นต้องระดมสรรพกำลังและแสวงหาประโยชน์แก่ท้องถิ่นจากแนวระเบียงเศรษฐกิจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ภาคธุรกิจรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นตน

ประการที่สาม การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่ต้องอิงกับประชาคมอาเซียน องค์กรปกครองท้องถิ่น ย่อมต้องขับเคลื่อนภารกิจตามกฎหมายของตนเป็นหลัก แต่ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้ท้องถิ่นต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่สำคัญหลายประการ เช่น เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน เรื่องการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองเพื่อสร้างท้องถิ่นให้น่าอยู่ น่าเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยว อันจะสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็งต่อไป ในประเด็นนี้นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของท้องถิ่นแล้ว ควรมองมิติในเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาจะทำให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาจุดแข็งของตนเพื่อเข้าสู่ภาวะการแข่งขันในระดับภูมิภาค

ประการที่สี่ การจัดการผังเมืองของท้องถิ่นเพื่อรองรับการเติบโตจากการขยายฐานการผลิต ประเด็นนี้มีความท้าทายอย่างมากดังที่ได้กล่าวแล้วในประเด็นแรกเนื่องจาก

ต่อไปฐานการผลิตและการค้าและการลงทุน มีแนวโน้มที่ดีว่าจังหวัดในแถบภาคอีสานจะมีการลงทุนมากขึ้น เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมของระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น การจัดการผังเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดอนาคตของเมืองและท้องถิ่น รวมทั้งกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย ท้องถิ่นต้องร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ เช่น กรมโยธาธิการและผังเมือง หรือการใช้อำนาจในการจัดการผังเมืองของท้องถิ่นที่มีอยู่ ในการเตรียมพร้อมสู่การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดีก็เชื่อว่าพื้นที่ของท้องถิ่นนั้นจะไม่เป็นระบบระเบียบนอกจากทัศนียภาพไม่ดีแล้ว อาจกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การจัดโซนอุตสาหกรรม หรือเขตการลงทุนจึงต้องมีการปรึกษาหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบและความขัดแย้งของท้องถิ่นที่จะตามมาในภายหลัง

ประการที่ห้า การตั้งศูนย์อาเซียน ASEAN Unit ประจำท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้ของท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นย่อมดูเหมือนว่ามีความห่างเหินกับข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนพอสมควร ท้องถิ่นควรมีสื่อของท้องถิ่นเองเพื่อสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจต่ออนาคตภาพของท้องถิ่นและของประเทศไทยต่อการก้าวเข้าสู่สู่ภูมิภาคประชาคมอาเซียน นอกจากศูนย์ดังกล่าวจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนแล้ว ยังอาจต้องมีผู้ให้คำแนะนำหรือปรึกษาแก่ประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิก ที่อาจมาขอคำแนะนำเรื่องเส้นทาง หรือเรื่องการท่องเที่ยว ทั้งนี้ท้องถิ่นแต่ละแห่งควรให้ความสนใจด้านนี้ยิ่งขึ้น เพราะต่อไปท้องถิ่นไม่ใช่เฉพาะท้องถิ่นในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นท้องถิ่นในอาเซียนอีกด้วย ในประเด็นนี้ท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น พอ ๆ กับการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในของท้องถิ่นเอง

ประการที่หก การวางแผนพัฒนาภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน การดำเนินการขององค์กรใดก็ตามหากไร้ซึ่งแผนการทำงานแล้วก็เสมือนคนสายตาสั้นที่ไม่สามารถมองในระยะไกลและมีเป้าหมายที่ชัดเจนได้ การจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นถือเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่รัฐธรรมนูญเอื้ออำนวยให้ท้องถิ่นสามารถมีอำนาจอิสระในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาของตนได้ ทั้งนี้การจัดทำแผนดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะท้องถิ่นอีสานจำเป็นต้องทราบข้อมูลเรื่องแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เพราะเมื่อเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้วเส้นทางสายนี้ย่อมไม่มีวันว่างเว้นจากผู้คนที่จะเดินทางทั้งการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวที่จะมีความเสริมมากขึ้น ประเด็นดังกล่าวมานี้ท้องถิ่นต้องนำไปวิเคราะห์และกำหนดเป็น

แนวทางในการพัฒนาของท้องถิ่นตนภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน การทราบตำแหน่งแห่งที่ของท้องถิ่นตนย่อมทำให้ท้องถิ่นมีทิศทางการพัฒนาและเป็นที่เชื่อได้ว่าประชาชนจะได้ประโยชน์จากการกำหนดแนวทางของท้องถิ่นอย่างเล็งไม่ได้

๔. บทส่งท้าย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำลังจะเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ แต่ละประเทศสมาชิกมีการเตรียมการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิก และเป็นผู้ร่วมก่อการจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) อีกทั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ของไทย ถือเป็นจุดศูนย์กลางที่สำคัญในภูมิภาคนี้ กล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นสะดือแห่งอาเซียน ที่สำคัญคือภูมิภาคที่ต้องจับตามองและต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกกันทั่วไปว่าภาคอีสาน เพราะมีพื้นที่ติดกับประเทศสมาชิกอาเซียนถึงสองประเทศคือประเทศลาวและประเทศกัมพูชา เดิมพื้นที่เศรษฐกิจตามแนวชายแดนคูจะมีคามคึกคัก แต่ต่อไปเมื่อเปิดเสรีทางการค้า การบริการแรงงานและการลงทุน แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ที่มีการจัดตั้งขึ้นภายใต้กรอบของการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ยิ่งจะทำให้เส้นทางหรือระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับภาคอีสาน เพราะต่อไปอีสานจะเป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อส่งออกสินค้าผ่านไปทางเวียดนาม ออกทะเลจีนใต้ซึ่งเชื่อมต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น

กล่าวได้ว่าแนวระเปียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกที่พัฒนามาก่อนหน้าโดยเน้นการพัฒนาเส้นทางคมนาคมนั้น ถือว่าเป็นการปูเส้นทางสู่อาเซียนอยู่แล้ว ประกอบกับความเป็นประชาคมอาเซียนที่กำลังจะเปิดอย่างเป็นทางการ ที่เน้นตลาดเดียวฐานการผลิตเดียว จะทำให้เส้นทางสายนี้คึกคักยิ่งขึ้นทั้งในด้านการคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว จุดสำคัญต่อไปคือท้องถิ่นอีสาน จะเตรียมรับมือและปรับตัวอย่างไรกับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ ประการแรก การเป็นฐานการผลิตสินค้าบริการ การลงทุนที่สำคัญ ประการที่สอง การแสวงหาโอกาสของท้องถิ่นจากการเชื่อมโยงในภูมิภาค ประการที่สาม การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่ต้องอิงกับประชาคมอาเซียน ประการที่สี่ การจัดการผังเมืองของท้องถิ่นเพื่อรองรับการเติบโตจากการขยายฐานการผลิต ประการที่ห้า การตั้งศูนย์อาเซียน ASEAN Unit ประจำท้องถิ่น และประการที่หก การวางแผนพัฒนาภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน การเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคครั้งสำคัญนี้ท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญและสร้างโอกาสแก่ประชาชน ในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรทั้งเงินทุน และความรู้ ต้องเร่งผลักดันและขับเคลื่อนให้ภูมิภาคนี้ ให้ประชาชนมีความมั่นคงและอยู่ดีมีสุข เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในท้องถิ่นอีสานและท้องถิ่นไทยรวมทั้งเป็นพลเมืองของท้องถิ่นอาเซียน

บรรณานุกรม

ไชยวัฒน์ คำชูและณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร. ๒๕๕๕. **ประชาคมอาเซียนกับการปกครอง**

ส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. ๒๕๕๖. **การเมืองสองฝั่งโขง.** กรุงเทพฯ : มติชน.

เดช บุญนาค. ๒๕๕๘. **การปกครองระบบเทศบาลของสยามประเทศ พ.ศ. ๒๔๓๕-**

๒๔๕๘. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ๒๕๕๖. **Fact Sheet: GMS Economic Corridors.** ค้นวันที่

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/AsianEconomies/GMSProject/FactSheetGMS/Documents/Factsheet_GMS_EC_Final.pdf

ภูวิน บุญยะเวชชีวิน. ๒๕๕๓. **อาเซียนในศตวรรษที่ ๒๑ : จากทัศนภูมิภาคใหม่นิยม.** วารสาร

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่: คณะนิเทศการพิมพ์.

สุนทรชัย ชอบบศ. ๒๕๕๖. **ความท้าทายของท้องถิ่นไทยภายใต้บริบทประชาคมอาเซียน**

(ASEAN Community). ใน วารสารรัฐสภาสาร. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๑๐ เดือนตุลาคม.

กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๕๕. **ประมวลสถิติสำคัญของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๕.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. มปป. **ประมาณการเศรษฐกิจไทยปี ๒๕๕๓ เดือนมิถุนายน.**

กรุงเทพมหานคร: มปป.

อัจฉรา บรรจงประเสริฐ. ๒๕๕๓. **ภูมิภาคนิยมในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง : โอกาสหรือความ**

ท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.

เชียงใหม่: คณะนิเทศการพิมพ์.

GMS-BF. 2013. **East-West Corridor Maps.** <http://www.gmsbizforum.com/show.php?id=132>. (accessed June 16, 2013)

รัฐวิสาหกิจไทยและรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒*

วิชฌุกร แซ่เตียว^๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบของการที่รัฐวิสาหกิจไทยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งศึกษาว่าหากรัฐวิสาหกิจต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจะได้รับยกเว้นไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่นเดียวกับรัฐวิสาหกิจไทยด้วยหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากรณีที่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่บังคับใช้กับรัฐวิสาหกิจ ทำให้กฎหมายไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของรัฐวิสาหกิจ และส่งผลให้รัฐวิสาหกิจบางแห่งที่ทำธุรกิจในตลาดเดียวกับเอกชนกระทำการค้าผูกขาดและใช้อำนาจเหนือตลาดได้โดยไม่มีคามผิด โดยผู้ที่เสียประโยชน์จากระบบดังกล่าวก็คือ ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงจากราคา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีการศึกษา ๒๕๕๕.

^๑ ผู้เชี่ยวชาญงานส่งเสริมการปฏิบัติการเครือข่ายการบริการและการขาย บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด

สินค้าหรือบริการที่แพงเกินควร ส่วนในกรณีของรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ได้ศึกษาโดยยกตัวอย่างให้ กลุ่มเทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ ของประเทศสิงคโปร์ เข้ามาลงทุนตั้งบริษัทประกอบธุรกิจในประเทศไทยในนาม บริษัท เทมาเส็ก จำกัด โดยจดทะเบียนในประเทศไทยและถือหุ้น ๑๐๐ % โดยกลุ่มเทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ ของประเทศสิงคโปร์ พบว่าบริษัท เทมาเส็ก จำกัด จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยจะไม่นำหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) มาใช้กับ บริษัท เทมาเส็ก จำกัด เพื่อยกเว้นให้บริษัทดังกล่าวไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังเช่น รัฐวิสาหกิจไทย ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไข มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้รัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการแข่งขันอยู่ในตลาดเช่นเดียวกับเอกชนต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย โดยเลือกยกเว้นให้เฉพาะรัฐวิสาหกิจที่มีหน่วยงานกำกับดูแลเป็นของตนเองเท่านั้น

ABSTRACT

This Objectives of this research is to carried out a study of the problem and impact on State-Owned Enterprises which not coverage by Competition Act. B.E. 2542, including whether the Foreign State Enterprises which incorporate in Thailand will be exempted from its or not. Findings of the study show that the Competition Act. B.E. 2542 does not apply to these Enterprises, it is impossible to solve the problem of unfair trade behavior of State-Owned Enterprises. As a result, some state enterprises which doing have a monopoly and dominant market position without conscience, will effect to the customer who have to spent the high cost of goods or services that cost more than they should. In the case of foreign State Enterprises is an example studied by the Temasek Holding. This study found that the Temasek Holdings was not applied to National Treatment Principle according to Competition Act. B.E. 2542 such as the State-Owned Enterprises of Thailand. Therefore, we should be amended Section 4 of The Competition Act. B.E. 2542 be given to enterprises that operate in competitive markets, as well as the private sector was covered by this law in with the exception that only enterprises with a regulatory agency as their own.

๑. บทนำ

หลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ชี้ว่า การแข่งขันในตลาดนั้นย่อมนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากผู้ที่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดจะมีต้นทุนที่ต่ำที่สุดทำให้ได้เปรียบในการแข่งขัน ในทางตรงกันข้าม การผูกขาดเป็นบ่อเกิดแห่งความไร้ประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องขวนขวายในการแข่งขัน จึงสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างไม่ต้องประหยัด เนื่องจากสามารถผลักราคาต้นทุนที่สูงขึ้นไปยังผู้บริโภคซึ่งไม่มีทางเลือกได้โดยการปรับขึ้นราคา

นักเศรษฐศาสตร์หลาย ๆ ท่านมีแนวคิดว่า ตลาดในระบบเศรษฐกิจนั้นจะมีกลไกดูแลด้วยตัวเองเพื่อรักษาสมดุลภายในตลาด คือ “มือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand)” โดย Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ลัทธิเสรีนิยม ชาวสกอตแลนด์ได้เขียนเกี่ยวกับ “มือที่มองไม่เห็น” ไว้ใน “The Wealth of Nations” ในปี ค.ศ. ๑๗๗๖ โดยได้อธิบายถึงระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง โดยผู้ผลิตก็จะเลือกผลิตสินค้าและบริการที่ตัวเองถนัดและคิดว่าขายได้กำไรดีและผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ดีที่สุดสำหรับตนเองเช่นกัน ซึ่งทุกอย่างจะสมดุลและลงตัวได้เอง โดยสินค้าและบริการที่เป็นที่ต้องการได้มีการผลิตและจัดหา และราคาจะถูกกำหนดให้เป็นไปตามอุปสงค์และอุปทานในตลาด เสมือนมี “มือที่มองไม่เห็น” เป็นผู้ที่เข้ามาจัดการให้ทุกอย่างเป็นไปโดยสมดุล ซึ่งจะทำให้สังคมมีความมั่นคงและสมบูรณ์

ตลาดในระบบเศรษฐกิจที่มี “มือที่มองไม่เห็น” ตามทฤษฎีของ Adam Smith เป็นผู้จัดสมดุล ได้มีการดำเนินมาเรื่อย ๆ จนภายหลังปรากฏว่าตลาดในระบบเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเกิดตลาดผูกขาดในสินค้าต่าง ๆ อย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ให้ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลไกตามทฤษฎีของ Adam Smith นั้น ไม่ทำงานหรือประสบความล้มเหลวในการสร้างสมดุลในตลาด ดังนั้น ภาครัฐจึงเข้ามามีบทบาทเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบริษัทผู้ผูกขาด โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการผูกขาด และภาครัฐได้มีการเข้าควบคุมโครงสร้างตลาดซึ่งทำให้ตลาดมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นและผู้ดำเนินธุรกิจในตลาดกลับมาแข่งขันกันได้อีกครั้ง

โดยทั่วไปแล้วสภาพการแข่งขันในตลาดในทางปฏิบัตินั้นยังห่างไกลจากการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม เนื่องจากเหตุผลสองประการ

ประการแรก กฎกติกาของภาครัฐอาจจำกัดการแข่งขันในตลาดด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่มีสาเหตุในเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น การกีดกันการลงทุนของบริษัทต่างชาติเพื่อให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ เป็นต้น

ประการที่สอง ผู้ประกอบการแต่ละรายมีอำนาจทางตลาดไม่เท่ากัน ผู้ประกอบการรายใหญ่ในตลาดต่างมีขนาดที่ต่างกัน ทำให้ผู้ประกอบการที่มีขนาดเล็กกว่าอาจถูกกลืนแก้งไม่มีโอกาสที่จะแข่งกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงต้องมีการพัฒนากฎหมายที่จะดูแลกฎกติกาในการแข่งขันมิให้มีการผูกขาดหรือมีพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมที่อาจนำไปสู่การผูกขาดตลาดที่มีได้มาจากขีดความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่แท้จริง หากแต่มาจากการใช้กลยุทธ์ทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมที่เรียกกันว่า “กฎหมายแข่งขันทางการค้า”

สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ตลาดในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการแข่งขันกันอย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภค โดยรัฐบาลสมัยของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อทำการร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าซึ่งได้มีการผสมผสานจุดเด่นของกฎหมายที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าและการป้องกันการผูกขาดจากหลาย ๆ ประเทศและนำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับประเทศไทย

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ - ๒๙ อันมีผลเป็นการผูกขาด ลิด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจอันเป็นการทำลายระบบการแข่งขันอย่างเสรี

องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา ๒๕ - ๒๙ คือ ผู้กระทำการต้องมีสถานะเป็น “ผู้ประกอบธุรกิจ” ตามที่กฎหมายกำหนด โดยมาตรา ๓ กำหนดนิยามของ “ผู้ประกอบธุรกิจ” ไว้ว่า “ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตเพื่อจำหน่าย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อจำหน่าย หรือผู้ซื้อเพื่อผลิตหรือจำหน่ายต่อซึ่งสินค้าหรือผู้ให้บริการในธุรกิจ” โดยบทนิยามดังกล่าว ผู้ประกอบธุรกิจจึงอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการค้า และอาจหมายรวมถึงความรวมถึงรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการเยี่ยงเอกชนด้วยก็ได้

แต่เนื่องจากมาตรา ๔ (๒) ของกฎหมายดังกล่าวกำหนดเป็นข้อยกเว้นให้รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ จึงมีผลทำให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้โดยปริยาย

โดยมีข้อสังเกตสองประการ กล่าวคือ

ประการแรก บริษัทรัฐวิสาหกิจจำนวนมากประกอบกิจการและแข่งขันในตลาดเช่นเดียวกับเอกชน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทคือเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุด (Profit Maximizing) อีกทั้งบริษัทรัฐวิสาหกิจหลาย ๆ แห่งมีการนำหลักทรัพย์เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อระดมทุนในการขยายกิจการไม่แตกต่างจากบริษัทเอกชนทั่ว ๆ ไป ปัญหาที่พึงพิจารณา คือ เพราะเหตุใดกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าจึงกำหนดให้รัฐวิสาหกิจทุกประเภทไม่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมาย (Exemption Rule) และการยกเว้นโดยพิจารณาจากสภาพองค์กรเพียงประการเดียวโดยไม่คำนึงถึงสภาพเนื้อหาและลักษณะการประกอบกิจการก่อให้เกิดผลดีต่อประโยชน์สาธารณะหรือไม่ อาทิเช่น ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าและบริการในราคาถูก คุณภาพสูง หรือไม่อย่างไร

ประการที่สอง ภายใต้สภาวะที่บริษัทรัฐวิสาหกิจได้รับสิทธิประโยชน์จากการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า ทำให้การแข่งขันเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม และบางครั้งตัวบริษัทรัฐวิสาหกิจเองเป็นผู้ดำเนินกิจการอันเป็นการขัดต่อการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม จึงเกิดประเด็นว่า รัฐมีมาตรการอื่นใดในการกำกับดูแลบริษัทรัฐวิสาหกิจให้ประกอบกิจการภายใต้การแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมหรือไม่

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาถึงประเด็นปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ กับรัฐวิสาหกิจของไทย ซึ่งรัฐวิสาหกิจได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าในต่างประเทศ ซึ่งหากมีบริษัทรัฐวิสาหกิจในต่างประเทศ โดยในที่นี้จะยกตัวอย่างกลุ่มเทมาเสก โฮลดิ้งส์ (Temasek Holding) ของสิงคโปร์ เข้ามาลงทุนในประเทศไทย จะได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วยหรือไม่ เพื่อประโยชน์ในการตีความและบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. รัฐวิสาหกิจไทยกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าและการกำกับดูแลระบบเศรษฐกิจไทย

๒.๑ ความหมาย “รัฐวิสาหกิจ” ของไทย

สำหรับประเทศไทย คำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ได้มีการกำหนดความหมายในกฎหมายหลายฉบับ แต่ในที่นี้จะขอหยิบยกมาเฉพาะ คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ที่ใช้กันอยู่อย่างกว้างขวางและแพร่หลายในปัจจุบัน คือนิยามที่ปรากฏอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการ

งบประมาณ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของรัฐวิสาหกิจมากที่สุดและมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับกระทรวงการคลังอันเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบรัฐวิสาหกิจทั้งระบบ^๒

พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒

มาตรา ๔ บัญญัติคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า

(ก) องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

(ข) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(ค) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) และ/หรือ (ข) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(ง) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ค) และ/หรือ (ก) และ/หรือ (ข) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(จ) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ง) และ/หรือ (ก) และ/หรือ (ข) และ/หรือ (ค) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

๒.๒ หลักสำคัญของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๒

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้นมีเป้าหมายและเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมการแข่งขันในตลาดสินค้าและบริการ ดังนั้น จึงต้องมีการกำกับดูแลและควบคุมพฤติกรรมในการแข่งขันและพฤติกรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบการในตลาด เพื่อให้ไม่ให้เกิดการผูกขาดและไม่ให้มีการต่อต้านการแข่งขันในตลาด โดยพฤติกรรมที่กฎหมายห้ามกระทำ ได้แก่ การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม (Abuse of Dominance) (มาตรา ๒๕) การควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) (มาตรา ๒๖) การร่วมมือกันจำกัดการแข่งขัน (Collusive Agreement) (มาตรา ๒๗) และการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา ๒๘)

^๒ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บริการสาธารณะในระบบกฎหมายฝรั่งเศส, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, ๒๕๕๓), ๒๕๑-๒๕๒.

๓. รัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า

๓.๑ ความหมายของ “รัฐวิสาหกิจ”

การศึกษาความหมายของ “รัฐวิสาหกิจ” อาจพิจารณาได้ ดังนี้

๓.๑.๑ ความหมายทั่วไป

ศาสตราจารย์ เอ. เอช. แฮนสัน (A. H. Hanson) ได้ให้ความหมายของ “รัฐวิสาหกิจ” ว่าหมายถึงกิจการที่รัฐเป็นเจ้าของ และดำเนินการด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงิน และการค้าพาณิชย์ และวิกแฮม (Wickham) เสนอว่า รัฐวิสาหกิจ คือ องค์การที่ดำเนินการเพื่อขายผลิตผลหรือบริการแก่ตลาดโดยที่กิจการนี้มีรัฐบาลเป็นเจ้าของทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ ลักษณะขององค์การจะมีระบบงบประมาณ แยกต่างหากจากราชการ และจะมีการดำเนินการบริหารของตนเองโดยรัฐบาลหรือส่วนราชการจะคอยเป็นผู้กำหนดแนวทางไว้ ซึ่งองค์การนั้นๆ จะต้องปฏิบัติตาม^๓

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รัฐวิสาหกิจก็หมายถึงองค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาล หรือบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใด ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมธุรกิจทั้งในด้านอุตสาหกรรม กสิกรรม และการพาณิชย์ที่ส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาลมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ หรือเป็นเจ้าของทุนทั้งหมดและควบคุมการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ^๔

๓.๒ กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้ากับการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจในสิงคโปร์

๓.๒.๑ รัฐวิสาหกิจในประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์มีแนวคิดในการสร้างชาติบนฐานรัฐวิสาหกิจ (State Capitalism)^๕ โดยหลักคิดของ State Capitalism มีความหมายตรง ๆ ตามศัพท์ว่า เป็นการสร้างทุนนิยมโดยมีรัฐเป็นแกนนำ หมายความว่ารัฐบาลสิงคโปร์มีบทบาทสูงในระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์

^๓ พัทธน์ ไทยอารีย์ และพิมลจรรย์ นามวัฒน์, แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ หน่วยที่ ๑-๗, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐), ๒๐-๒๑.

^๔ เอกวิทย์ มณีธร, ระบบราชการและองค์การมหาชนของไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: เอ็ม.พี.เพรส, ๒๕๕๒), ๑๔๘-๑๔๙.

^๕ นภาพรณัฏ์ พัทธน์, ถอดดีเอ็นเอเทมาเส็ก ทุนยักษ์ผองาตโลก, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๙), ๖๐-๖๕.

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยรัฐของสิงคโปร์ องค์ประกอบที่สำคัญคือ มีรัฐบาลเป็นแกนนำในการสร้างอุตสาหกรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลงานด้านต่าง ๆ เรียกว่า Statutory Board เพื่อให้แน่ใจว่าทุกอุตสาหกรรมที่รัฐปั้นขึ้นมาจะต้องเดินไปในแนวทางที่กำหนด ไม่ขาดไม่เกิน

สำหรับเหตุผลในการเลือกใช้ยุทธศาสตร์ State Capitalism นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐบาลสิงคโปร์ภายใต้การนำของ ลี กวน ยู ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกนับจากสิงคโปร์เป็นเอกราช เห็นว่าเอกชนในช่วงเวลานั้นยังขาดเงินทุนและความเชี่ยวชาญเพียงพอ อีกทั้งส่วนใหญ่มีความเป็นพ่อค้า (Trader) มากกว่าจะเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐบาลต้องเข้ามารับผิดชอบต่อบทบาทนี้แทน ซึ่งครอบคลุมถึงการส่งคนของรัฐเข้าไปดูแลด้านการบริหารจัดการในตำแหน่งสำคัญ ๆ ของกิจการที่รัฐตั้งขึ้น โดยบริษัทเหล่านั้นอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า **บริษัทที่มีสายสัมพันธ์ทางตรงทางอ้อมกับรัฐบาล** เช่น เป็นรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นกลุ่มธุรกิจที่จัดตั้งโดยใช้เงินทุนรัฐบาล ซึ่งเรียกรวม ๆ กันว่า **GLCs (Government Linked Companies)**

อย่างไรก็ตาม ในยุคต่อ ๆ มา รัฐวิสาหกิจบางรายก็ไม่ได้เป็นของรัฐบาลโดยตรง แต่จะถือหุ้นทางอ้อมผ่านโฮลดิ้ง คัมปะนี ที่มีอำนาจกึ่งอิสระ เมื่อเครือข่ายธุรกิจของ GLCs เริ่มขยายใหญ่ขึ้น รัฐบาลสิงคโปร์โดยการดำเนินการของกระทรวงการคลังได้จัดตั้งโฮลดิ้ง คอมปะนีรายใหม่ขึ้นมาในปี ๑๙๗๔ เรียกว่า เทมาเส็ก โฮลดิ้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อบริหารการลงทุนต่าง ๆ ใน GLCs แทนรัฐบาล

๓.๒.๒ กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้ากับการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจในประเทศสิงคโปร์

กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าของประเทศสิงคโปร์ คือ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า (The Competition Act 2004) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๐๖^๖ โดยมีที่มาจากการเจรจาจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา – สิงคโปร์ ซึ่งในข้อบทเรื่องการแข่งขันทางการค้าจะทำให้รัฐภาคีต้องมีพันธกรณีสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้^๗

^๖ Burton Ong, The Competition Act 2004 : A Legislative Landmark on Singapore's Legal Landscape, Singapore Journal of Legal Studies, [2006], 172-190.

^๗ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและกรณีศึกษาพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๕๑), ๒๐๙.

(๑) ต้องมีมาตรการกำหนดว่า การกระทำใดบ้างที่เป็นพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการต่อต้านการแข่งขัน

(๒) ห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจมีการกระทำที่เป็นการจำกัดการแข่งขัน หรือใช้อำนาจผูกขาดโดยไม่เป็นธรรม เว้นแต่จะมีเหตุผลเรื่องประสิทธิภาพอธิบายการกระทำนั้นได้

(๓) ประกันว่าการทำธุรกรรมของรัฐวิสาหกิจเป็นไปบนพื้นฐานของการทำธุรกิจเท่านั้นในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ

ซึ่งรัฐบาลสิงคโปร์ทราบดีว่าพันธกรณีดังกล่าวบังคับให้ประเทศสิงคโปร์ต้องตรากฎหมายแข่งขันทางการค้าออกมาบังคับใช้และรัฐวิสาหกิจของประเทศสิงคโปร์ซึ่งเรียกว่า บริษัทที่เชื่อมโยงกับรัฐบาล (Government-Linked Companies : GLCs) จะต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายแข่งขันทางการค้าด้วย

โดยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวบังคับใช้กับผู้ประกอบการ กล่าวคือ ทั้งบุคคลทั่วไปและนิติบุคคล (รวมทั้งที่ประกอบการโดยลำพัง เช่น ผู้ค้า นักธุรกิจ บริษัท องค์กร ห้างหุ้นส่วน สมาคม สหกรณ์ หอการค้า สมาคมการค้าหรือแม้แต่องค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร) ซึ่งมีศักยภาพในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงสถานภาพทางกฎหมายและการเงิน

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าของสิงคโปร์มีการห้ามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการค้าที่มีลักษณะเป็นการลดการแข่งขันในตลาดสินค้าใดสินค้าหนึ่ง ๓ ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

(๑) การทำความตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ โดยในมาตรา ๓๔ ของพระราชบัญญัติห้ามการทำความตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ คำตัดสินของสมาคมของผู้ประกอบการ หรือพฤติกรรมร่วมกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือมีผลกระทบในการป้องกัน จำกัด หรือบิดเบือนการแข่งขันทางการค้าในสิงคโปร์

ตัวอย่างของการทำความตกลงร่วมกัน เช่น ๑) กำหนดราคาซื้อและราคาขายทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือกำหนดเงื่อนไขทางการค้าอื่น ๆ ๒) จำกัดหรือควบคุมการผลิต การตลาด การพัฒนาประเทศหรือการลงทุน ๓) แบ่งตลาดหรือแบ่งทรัพยากรของการจัดส่งสินค้าและตลาด เป็นต้น

(๒) ใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ โดยในมาตรา ๔๗ ของพระราชบัญญัติกำหนดห้ามการดำเนินการ (ไม่ว่าจะดำเนินการในสิงคโปร์หรือที่อื่น) จากการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบในตลาดใด ๆ ในสิงคโปร์ การดำเนินการนี้รวมถึงทั้งอำนาจเดี่ยวและอำนาจแบบกลุ่ม

ตัวอย่างการดำเนินการ เช่น ๑) พฤติกรรมที่กำจัดคู่ค้ารายอื่นออกไปจากตลาด ๒) จำกัดการผลิต การตลาดหรือการพัฒนาทางเทคนิคที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ๓) ใช้เงื่อนไขแตกต่างในการทำธุรกรรมแบบเดียวกันกับคู่ค้าอื่น ๆ ซึ่งทำให้คู่ค้านั้น ๆ เสียเปรียบในการแข่งขัน เป็นต้น

(๓) ควบรวมธุรกิจหรือเข้าซื้อกิจการซึ่งเป็นการผ่อนปรนการแข่งขันทางการค้า โดยในมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติมีข้อบังคับการควบรวมกิจการ ซึ่งรวมถึงการทำธุรกรรมดังต่อไปนี้ คือ ๑) การควบรวมกิจการ : กิจการสองแห่งหรือมากกว่านั้นซึ่งต่างเคยดำเนินการเป็นอิสระมารวมกิจการกัน ๒) การควบรวมธุรกิจ (Mergers) : ธุรกิจสองหรือมากกว่านั้นที่เคยดำเนินงานอย่างเป็นอิสระมาก่อนมาควบรวมกัน ๓) การเข้าควบคุม (Acquisitions of Control) : บุคคลหนึ่งรายหรือมากกว่านั้นหรือธุรกิจอื่น ๆ เข้ามาควบคุมโดยทางตรงหรือทางอ้อมธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งทั้งรายเดียวหรือหลายรายเป็นการทั้งหมดหรือบางส่วน ๔) การเข้าซื้อทรัพย์สิน (Acquisitions of Assets) : ผลจากการเข้าซื้อกิจการทั้งทรัพย์สิน (รวมทั้งชื่อเสียงเกียรติคุณ) ทั้งหมด หรือบางส่วน ของผู้ประกอบการหนึ่งราย (ผู้ประกอบการรายที่หนึ่ง) กับผู้ประกอบการอีกราย (ผู้ประกอบการรายที่สอง) ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการรายที่หนึ่งมีตำแหน่งอำนาจแทนที่ผู้ประกอบการรายที่สองในธุรกิจหรือบางส่วนของธุรกิจตามความเหมาะสมซึ่งผู้ประกอบการรายที่สองเคยดำเนินอยู่ ๕) กิจการร่วมค้า (Joint Venture) : ธุรกิจสองหรือมากกว่านั้นร่วมกันก่อตั้งองค์กรนิติบุคคลทางเศรษฐกิจบนฐานขององค์กรเดียว

หน่วยงานที่มีอำนาจสั่งการหรือมีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย คือ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าแห่งสิงคโปร์ (Competition Commission of Singapore : CCS) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมายภายใต้กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (MIT)

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าของสิงคโปร์ได้มีการละเว้นการบังคับใช้กฎหมายไว้ในมาตรา ๓๓ (๔) โดยข้อห้ามภายใต้พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ใช้กับกิจกรรมการทำความตกลงร่วมกัน หรือการดำเนินการใด ๆ กับรัฐบาล องค์กรตามกฎหมายหรือบุคคลใดที่ดำเนินการในนามรัฐบาลหรือองค์กรตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการทำความตกลงร่วมกันหรือการดำเนินการนั้น และภายใต้มาตรา ๓๕ (๕) พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้กับองค์กรตามกฎหมายหรือบุคคลที่ดำเนินการในนามองค์กรตามกฎหมายหรือกิจกรรม การทำความตกลงหรือดำเนินกิจกรรมโดยองค์กรตามกฎหมายหรือบุคคลในนามขององค์กรตามกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม การทำความตกลงร่วมกัน หรือดำเนินกิจกรรมตามที่รัฐมนตรีมีคำสั่งตีพิมพ์คำอธิบายในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวเป็นการยกเว้นให้แก่ “พฤติกรรม” ทางการค้าที่ผู้ที่ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นการ

ดำเนินการตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ทั้งรัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชนสามารถใช้ประโยชน์ได้เหมือนกัน แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจหรือมีบทบัญญัติยกเว้นมิให้รัฐวิสาหกิจตกอยู่ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้เอาไว้

๓.๒.๓ การแปรปรุรัฐวิสาหกิจกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าในประเทศสิงคโปร์

ในงานวิจัยของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ^๔ ซึ่งศึกษาถึงบทบาทของ GLCs ในระบบเศรษฐกิจสิงคโปร์ให้ข้อสรุปอย่างหนึ่งว่า สถานะของ GLCs ที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของนั้นมีประโยชน์ อย่างน้อยที่สุดเป็นบริษัทที่มีความน่าเชื่อถือ ไม่ใช่ตั้งขึ้นมาแล้วไม่นานก็ล้มไป

แต่ถึงจะมีข้อได้เปรียบในด้านดังกล่าว แต่ GLCs ก็ไม่ได้รับสิทธิพิเศษอะไรเหนือบริษัทอื่น จะต้องพิสูจน์ตัวเองและรักษาความสามารถในการทำกำไรให้ได้ โดยเฉพาะจากการผลิตสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตลาด

ที่ผ่านมา GLCs ของสิงคโปร์ล้วนแต่มีผลประกอบการที่แข็งแกร่ง แต่ความแข็งแกร่งกลับมาพร้อมกันสิ่งที่รัฐบาลกังวลใจ เพราะยิ่ง GLCs เติบโตเร็วเท่าใด ไม่ว่าจะเป็นขนาดหรือจำนวนบริษัท หมายความว่า GLCs กำลังรุกเข้าสู่อุตสาหกรรมอื่น ๆ มากเกินไป จนกลายเป็นว่าไปแย่งชิงทรัพยากรและเงินทุนแข่งกับภาคเอกชน ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายของรัฐบาลสิงคโปร์ เพราะในทางกลับกันการเติบโตใหญ่ของ GLCs ในอุตสาหกรรมของภาคเอกชน กลายเป็นอุปสรรคโดยปริยายต่อการสร้างกิจการของเอกชนในประเทศ

ทั้งนี้นับถึงปี ๑๙๘๕ มีรายงานว่า จำนวนบริษัทในกลุ่ม GLCs ได้เพิ่มเป็น ๔๕๐ บริษัท โดยที่รัฐบาลมีผลประโยชน์ในบริษัทเหล่านี้คิดเป็นมูลค่าสูงถึง ๑๐ พันล้านดอลลาร์ ทั้ง ๔๕๐ บริษัทมีพนักงานประจำทั้งสิ้น ๕๘,๐๐๐ คน หรือคิดเป็น ๕ % ของแรงงานทั้งหมดในสิงคโปร์ และมีสัดส่วนสูงถึง ๕๐ % ของแรงงานทั้งหมดในภาครัฐบาล

เมื่อประมวลเหตุผลหลายอย่างเข้าด้วยกัน ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์เริ่มตระหนักว่า GLCs กำลังเดินมาถึงขีดจำกัด ซึ่งรัฐบาลไม่อาจปล่อยให้พวกเขาโตต่อไปในลักษณะนี้ได้อีกแล้ว และโดยความเป็นจริงรัฐบาลต้องการให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในตลาดใหม่ ๆ ที่ให้โอกาสทางธุรกิจ

^๔ นภาพรณ พัทธน์, ถอดตีเอ็นเอเทมาเส็ก ทุนยักษ์ผงาดโลก, ๖๖-๖๗.

ในช่วงกลางทศวรรษ ๑๙๘๐ นักวิชาการหลายคนคิดว่าถึงที่สุดแล้วรัฐบาลสิงคโปร์คงเลือกที่จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างเป็นเรื่องเป็นราว และก็เป็นดังนั้นจริง เมื่อรัฐบาลประกาศแผนริเริ่มในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๑๙๘๕

แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วกระบวนการแปรรูปของสิงคโปร์ในช่วงเวลานั้นได้เริ่มมาก่อนแล้วระยะหนึ่ง ในรูปของการที่ GLCs บางบริษัทนำหุ้นใหม่ออกมาขายในตลาดหุ้นสิงคโปร์ ดังกรณีของเคเพล ซิฟยาร์ดส์ และเนปจูน โอเรียนท์ ไลน์ส ซึ่งเทมาเส็กถือหุ้นอยู่ ๑๐๐ % ทั้ง ๒ บริษัท ได้นำหุ้นใหม่ออกมาขายในปี ๑๙๘๐ และ ๑๙๘๑ ตามลำดับ

หรือกรณีของธนาคารดีบีเอสที่นำหุ้นเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ตั้งแต่ปี ๑๙๖๘ นับจากเริ่มแตกตัวมาจาก EDB

หลังประกาศแผนแปรรูปรัฐวิสาหกิจได้ไม่ถึงปี รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลการลดการลงทุนของภาครัฐ ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในอนาคต

๔. ปัญหาวิสาหกิจไทยและรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒

๔.๑ กรณีรัฐวิสาหกิจไทยกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒

๔.๑.๑ กฎหมายไม่ครอบคลุมพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมของรัฐวิสาหกิจ^๔

ประเทศไทยมีรัฐวิสาหกิจอยู่ประมาณ ๖๐ แห่ง โดยส่วนมากจะเป็นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการในรูปแบบของการส่งเสริม เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การสะพานปลา องค์การส่งเสริมการโคนมแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย ฯลฯ แต่ก็มีรัฐวิสาหกิจอีกจำนวนหนึ่งที่ประกอบกิจการในเชิงพาณิชย์โดยแข่งขันโดยตรงกับผู้ประกอบการ

การที่รัฐวิสาหกิจแข่งขันกับเอกชนอาจไม่มีปัญหามากนัก หากมีการแข่งขันกันภายใต้กฎกติกาที่เท่าเทียมกัน หากแต่ในความเป็นจริง รัฐวิสาหกิจกลับมีอำนาจผูกขาดทางกฎหมาย ทำให้คู่แข่งมีสถานภาพเพียง “ผู้รับสัมปทาน” หรือ “ผู้ร่วมการงาน” กับรัฐวิสาหกิจ

^๔ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์, การปฏิรูปเพื่อลดการผูกขาดและส่งเสริมการแข่งขันในเศรษฐกิจไทย, (กรุงเทพฯ: เป้นไท, ๒๕๕๕), ๕๑-๕๖.

เหล่านี้เท่านั้น มิได้เป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโดยตรง รัฐวิสาหกิจเหล่านี้สามารถสร้างรายได้จากการเก็บ “ค่าต่ง” จากการให้สัมปทานแก่ผู้ประกอบการเอกชนที่ไม่ต้องลงทุนใด ๆ

ในขณะเดียวกัน บริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานผูกขาดก็สามารถสร้างกำไรอย่างงามจากการผูกขาด การแบ่งรายได้ระหว่างรัฐวิสาหกิจที่เป็นผู้ให้สัมปทานและบริษัทเอกชนที่เป็นผู้รับสัมปทานเป็นระบบที่สมประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย โดยผู้ที่เสียประโยชน์จากระบบดังกล่าวก็คือ ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงจากราคาสินค้าหรือบริการที่แพงเกินควร

๔.๑.๒ วิเคราะห์ปัญหารัฐวิสาหกิจกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย^{๑๐}

ตามข้อมูลที่รวบรวมโดยกระทรวงการคลังในปี พ.ศ. ๒๕๔๘^{๑๑} รัฐวิสาหกิจมีบทบาทอย่างมากในทางเศรษฐกิจ ดังนี้

๑) ให้บริการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการขนส่ง การพลังงาน การประปา และการสื่อสาร

๒) เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ

๓) รายได้จากการประกอบการของรัฐวิสาหกิจช่วยเสริมสร้างสถานะทางการคลังของภาครัฐ

๔) สร้างการจ้างงานไม่ต่ำกว่า ๒๘๐,๐๐๐ อัตรา คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของบุคลากรภาครัฐ

๕) สินทรัพย์รวมของรัฐวิสาหกิจมีมูลค่าประมาณ ๑๓๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๗ ต่อปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒

๖) ภาระหนี้สินของรัฐวิสาหกิจมีมูลค่าประมาณ ๑๐๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๑๐} ศุภวัชร มาลานนท์ และนุสรา สุขาวิบูลย์, “รัฐวิสาหกิจกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า”, บทบัณฑิตย, เล่ม ๖๗ ตอน ๔ ๒๕๕๔: ๑๔๓-๑๔๔.

^{๑๑} Pallapa Ruangrong, ARGC Task Force on Corporate Governance of SOEs: The Case of Thailand (Microsoft PowerPoint), Bangkok, 2005.

ประกอบกับข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในบรรดาบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ สิ้นไตรมาสที่สามของปี พ.ศ. ๒๕๕๓ บริษัทที่มีมูลค่าสินทรัพย์รวมมากที่สุดจำนวน ๑๕ บริษัท เป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้นจำนวน ๔ บริษัท กล่าวคือ บมจ. ปตท. (อันดับที่ ๑) , บมจ. ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม (อันดับที่ ๒) , บมจ. ปตท. เคมิคอล (อันดับที่ ๘) และ บมจ. ธนาคารกรุงไทย (อันดับที่ ๑๐) ในปัจจุบันบริษัทรัฐวิสาหกิจไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า ในขณะที่บริษัทเอกชนซึ่งประกอบกิจการประเภทเดียวกันและอยู่ในตลาดเดียวกันต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า จึงมีผลทำให้บริษัทเอกชนมีต้นทุนทางกฎหมายสูงกว่าบริษัทรัฐวิสาหกิจ ตัวอย่างเช่น บริษัทเอกชนในธุรกิจโทรคมนาคมนอกจากต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าอีกด้วย ดังนั้น ในธุรกิจหรือตลาดที่มีช่วงสัญญาภาค กล่าวคือมีการแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ (Corporatization) ในกิจการสาธารณูปโภคโดยที่ยังไม่มีคณะกรรมการกำกับดูแลรายสาขาธุรกิจ บริษัทรัฐวิสาหกิจดังกล่าวย่อมยังคงสามารถมีอำนาจถึงผูกขาดในตลาดต่อไปโดยที่ไม่มีองค์กรใดตรวจสอบด้านการแข่งขันทางการค้า

ผลจากระบบที่บกพร่องดังกล่าว ในกรณีของประเทศไทย สมภาะดังกล่าวทำให้กลุ่มทุนที่มีความสามารถเข้าไปซื้อหรือถือหุ้นในกิจการสาธารณูปโภคเป็นกลุ่มทุนผูกขาดและเมื่อมีการผูกขาดต่อเนื่องไป แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลกิจการรายสาขาธุรกิจไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้ แม้ในอนาคตจะมีการเปิดเสรีการแข่งขันในกิจการนั้น ๆ อย่างแท้จริงย่อมจะส่งผลให้ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่ต้องการเข้ามาในตลาดประสบปัญหามากขึ้นอันเนื่องมาจากมีผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดอยู่แล้ว

๔.๒ กรณีรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า

พ.ศ. ๒๕๕๒

๔.๒.๑ บริษัท เมาเส็ก จำกัด จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาประเด็นหนึ่ง คือ จะต้องนำหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) โดยให้รัฐวิสาหกิจต่างประเทศไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๒ เช่นเดียวกับรัฐวิสาหกิจไทยด้วยหรือไม่

หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT)^{๑๒} เป็นหลักพื้นฐานหลักหนึ่งใน WTO ซึ่งบัญญัติใน ข้อ ๓ วรรค ๑ วรรค ๒ และวรรค ๔ ซึ่งเป็นหลักที่ต้องปฏิบัติต่อสินค้าต่างประเทศและสินค้าในประเทศอย่างเท่าเทียมกัน และใช้เมื่อสินค้าต่างประเทศนั้นได้ผ่านระบบศุลกากรผ่านแดนเข้ามาในประเทศเรียบร้อยแล้วจึงจะใช้บังคับตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว เราจะเห็นได้ว่า หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาตินอกจากจะเป็นการประกันว่าสิทธิประโยชน์ที่ประเทศภาคีสมาชิกจะได้รับจากการลดอัตราภาษีศุลกากรจะไม่เสื่อมเสียไปจากการใช้มาตรการภายในแล้ว ยังเป็นการประกันว่าจะไม่มีการใช้มาตรการภายในประเทศใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการให้ความคุ้มครองแก่การผลิตภายในประเทศอีกด้วย

บริษัท เทมาเล็ก จำกัด ตามการศึกษานี้ได้ถูกกำหนดให้ถือหุ้น ๑๐๐ % โดยกลุ่ม เทมาเล็ก โฮลดิ้งส์ ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีโครงสร้างเป็นบริษัทเอกชน แต่ก็ยังเป็นบริษัทที่จัดตั้งโดยรัฐบาลสิงคโปร์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นเจ้าของในนามรัฐบาล หากจะต้องนำหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) มาปรับใช้กับกรณีนี้ก็คงเทียบได้กับความหมายของ “รัฐวิสาหกิจ” ตามกฎหมายของไทยตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ คำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ใน (ก) องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

ในประเด็นนี้ ศุภวัชร มาลานนท์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า^{๑๓} พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์หรือชุมนุมสหกรณ์ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว หากประเทศไทยต้องถือปฏิบัติตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) ย่อมหมายความว่า การดำเนินการขององค์กรวิสาหกิจต่างชาตินั้นก็ไม่อาจถูกตรวจสอบได้ ตัวอย่างที่อาจเห็นเป็นรูปธรรม

^{๑๒} พัทธพล สุขจะ, **หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ National Treatment** [Online], ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๓. แหล่งที่มา <http://www.learners.in.th/blogs/posts/398902>.

^{๑๓} ศุภวัชร มาลานนท์, **กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้ากับประชาคมอาเซียน** [Online], ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/law_d/20121101/476081

มากที่สุดคือการลงทุนในต่างประเทศของกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Funds) อาทิ Korean Investment Corporation (KIC) , Chinese Investment Corporation (CIC) และ Temasek (Singapore) เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการผูกขาดและให้มีการดำเนินธุรกิจแข่งขันกันอย่างเสรีและเป็นธรรม จึงได้กำหนดยกเว้นให้แก่วิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้วิสาหกิจดังกล่าวควบคุมและกำกับดูแลตลาดเพื่อรักษาประสิทธิภาพและป้องกันการใช้อำนาจผูกขาดอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้นน่าจะหมายถึงเฉพาะวิสาหกิจของไทยเท่านั้นที่จะใช้อำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ ไม่น่าจะหมายความว่ารวมไปถึงวิสาหกิจของต่างประเทศที่จะทำให้องค์กรวิสาหกิจต่างชาติไม่อาจถูกตรวจสอบได้ไปด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ไม่อาจจะนำหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) มาใช้กับ บริษัท เหมาสึก จำกัด เพื่อยกเว้นให้บริษัทดังกล่าวไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังเช่นวิสาหกิจไทยได้

๕. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศพอสังเขป โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลวิสาหกิจ ซึ่งเป็นมาตรการของรัฐที่เข้าแทรกแซงในตลาดสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะผูกขาดธรรมชาติ โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาที่วิสาหกิจไทยไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และยกตัวอย่างวิสาหกิจต่างประเทศหากเข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยจะได้รับข้อยกเว้นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ เหมือนกับวิสาหกิจไทยด้วยหรือไม่

ตารางที่ ๕.๑: แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า

ประเทศ	กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า	การบังคับใช้กฎหมายกับรัฐวิสาหกิจ	การบังคับใช้กฎหมายกับรัฐวิสาหกิจแปรรูป
ไทย (พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒)	มาตรา ๒๕ การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม (Abuse of Dominance) มาตรา ๒๖ การควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) มาตรา ๒๗ การร่วมมือกันจำกัดการแข่งขัน (Collusive Agreement) มาตรา ๒๙ การแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม	ได้รับยกเว้นตาม มาตรา ๔ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒	ได้รับยกเว้นตาม มาตรา ๔ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒
สิงคโปร์ (The Competition Act 2004)	มาตรา ๓๔ ห้ามการทำความตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ มาตรา ๔๗ ห้ามการดำเนินการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ มาตรา ๕๔ ข้อบังคับการควบรวมกิจการ	ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นให้รัฐวิสาหกิจไม่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า	ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายป้องกันการผูกขาด และกฎหมายเอกชนอื่น ๆ เหมือนบริษัทเอกชนทั่วไป

จากตารางที่ ๕.๑ จะเห็นได้ว่ารัฐวิสาหกิจเป็นรูปแบบองค์กรที่ทางภาครัฐในหลาย ๆ ประเทศใช้ในการเข้าแทรกแซงตลาดสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดธรรมชาติ ทั้งประเทศในยุโรป รวมถึงไทย โดยในช่วงก่อนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจะมีกฎหมายเฉพาะสำหรับรัฐวิสาหกิจและได้รับการยกเว้นในส่วนของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า แต่ภายหลังจากที่ระบบตลาดได้มีการเปลี่ยนแปลงไป มีการแข่งขันในตลาดที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สินค้าหรือบริการที่เคยอยู่ในลักษณะผูกขาดธรรมชาติไม่ได้เป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นการผูกขาดธรรมชาติอีกต่อไป ประกอบกับระบบเศรษฐกิจในหลาย ๆ ประเทศประสบกับปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรทรัพยากรหรือจะเป็นการเงินและการคลังของประเทศ จึงได้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นเป็นบริษัทเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการแข่งขันในตลาดสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ภายหลังการแปรรูปรัฐวิสาหกิจแล้วในยุโรปได้มีการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระขึ้นมาเพื่อเป็นการควบคุมดูแลราคาและการเข้าตลาดโดยการออกใบอนุญาตเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและเพื่อประโยชน์ของประชาชน ผู้บริโภค สำหรับประเทศสิงคโปร์ รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปเป็นบริษัทเอกชนแล้วจะถูกโอนหุ้นไปยัง เทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ โดยจะมีกระบวนการบริหารจัดการดังเช่นบริษัทเอกชน และตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายป้องกันการผูกขาด และกฎหมายเอกชนอื่น ๆ เหมือนบริษัทเอกชนทั่วไป แต่สำหรับประเทศไทยนั้นรัฐวิสาหกิจที่แปรรูปเป็นบริษัทเอกชนแล้วยังคงมีสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ คือ รัฐถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ ๕๐ จะไม่ตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒

ในกรณีของรัฐวิสาหกิจไทยกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น การที่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่บังคับใช้กับรัฐวิสาหกิจทำให้กฎหมายไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของรัฐวิสาหกิจ และส่งผลให้รัฐวิสาหกิจบางแห่งที่ทำธุรกิจในตลาดเดียวกับเอกชนกระทำการค้าผูกขาดและใช้อำนาจเหนือตลาดได้โดยไม่มีคามผิด โดยรัฐวิสาหกิจมีอำนาจผูกขาดทางกฎหมาย ทำให้คู่แข่งมีสถานภาพเพียง “ผู้รับสัมปทาน” หรือ “ผู้ร่วมการงาน” กับรัฐวิสาหกิจเหล่านี้เท่านั้น มิได้เป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโดยตรง รัฐวิสาหกิจเหล่านี้สามารถสร้างรายได้จากการเก็บ “ค่าตั้ง” จากการให้สัมปทานแก่ผู้ประกอบการเอกชนที่ไม่ต้องลงทุนใด ๆ แต่ในขณะเดียวกัน บริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานผูกขาดก็สามารถสร้างกำไรอย่างงามจากการผูกขาดการแบ่งรายได้ระหว่างรัฐวิสาหกิจที่เป็นผู้ให้สัมปทานและบริษัทเอกชนที่เป็นผู้รับสัมปทานเป็นระบบที่สมประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย โดยผู้ที่เสียประโยชน์จากระบบดังกล่าวก็คือผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงจากราคาสินค้าหรือบริการที่แพงเกินควร

ดังนั้น ในธุรกิจหรือตลาดที่มีช่วงสัญญาภาค กล่าวคือมีการแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ (Corporatization) ในกิจการสาธารณูปโภคโดยที่ยังไม่มีคณะกรรมการกำกับดูแลรายสาขาธุรกิจ บริษัทรัฐวิสาหกิจดังกล่าวย่อมยังคงสามารถมีอำนาจถึงผูกขาดในตลาดต่อไปโดยที่ไม่มีองค์กรใดตรวจสอบด้านการแข่งขันทางการค้า

ผลจากระบบที่บกพร่องดังกล่าว ในกรณีของประเทศไทย สภาวะดังกล่าวทำให้กลุ่มทุนที่มีความสามารถเข้าไปซื้อหรือถือหุ้นในกิจการสาธารณูปโภคเป็นกลุ่มทุนผูกขาด และเมื่อมีการผูกขาดต่อเนื่องไปแต่ในขณะเดียวกันกฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลกิจการรายสาขาธุรกิจไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้ แม้ในอนาคตจะมีการเปิดเสรีการแข่งขันในกิจการนั้น ๆ อย่างแท้จริงย่อมจะส่งผลให้ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่ต้องการเข้ามาในตลาดประสบปัญหามากขึ้นอันเนื่องมาจากมีผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดอยู่แล้ว

ในกรณีของรัฐวิสาหกิจต่างประเทศกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ได้ศึกษาโดยยกตัวอย่างให้กลุ่มเทมาเล็ก โฮลดิ้งส์ ของประเทศสิงคโปร์ เข้ามาลงทุนตั้งบริษัทประกอบธุรกิจในประเทศไทยในนาม บริษัท เทมาเล็ก จำกัด โดยจดทะเบียนในประเทศไทยและถือหุ้น ๑๐๐ % โดยกลุ่มเทมาเล็ก โฮลดิ้งส์ ของประเทศสิงคโปร์ พบว่า บริษัท เทมาเล็ก จำกัด จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยจะไม่นำหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) มาใช้กับ บริษัท เทมาเล็ก จำกัด เพื่อยกเว้นให้บริษัทดังกล่าวไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังเช่นรัฐวิสาหกิจไทย เนื่องจากพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเจตนารมณ์ที่จะยกเว้นให้เฉพาะรัฐวิสาหกิจของไทยเท่านั้นที่จะใช้อำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ ไม่ได้หมายความว่ารวมไปถึงรัฐวิสาหกิจของต่างประเทศที่จะทำให้องค์กรวิสาหกิจต่างชาติไม่อาจถูกตรวจสอบได้ไปด้วย ทั้งนี้ ข้อสรุปนี้เป็นเพียงความเห็นของผู้เขียนเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงนั้นประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จึงมีพันธกรณีจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) หากไม่ปฏิบัติตามก็อาจจะถูกฟ้องในเวทีระหว่างประเทศได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาทำให้เห็นว่า การที่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่ใช้บังคับกับรัฐวิสาหกิจ อาจส่งผลให้รัฐวิสาหกิจบางแห่งที่ทำธุรกิจในตลาดเช่นเดียวกับเอกชนกระทำการค้าผูกขาดและใช้อำนาจเหนือตลาดได้โดยไม่มีความผิด เพราะในความเป็นจริงบริษัทรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ มีการแข่งขันอยู่ในตลาดเช่นเดียวกับเอกชน โดยเฉพาะ

บริษัทที่นำหลักทรัพย์เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มักจะมีข้ออ้างว่ารัฐไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงกลไกราคาหรือการบริหารงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ เช่น บมจ. ปตท. บมจ. อสมท. บมจ.การบินไทย เป็นต้น

มีรัฐวิสาหกิจเพียงส่วนน้อยที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นของตนเอง โดยในจำนวนนี้ยังมีรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณูปโภคซึ่งควรได้รับการกำกับดูแล แต่ยังไม่มีการกำกับดูแลเพื่อประกันความมีประสิทธิภาพ เช่น การประปา การรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครอยู่ด้วย

ในส่วนของรัฐวิสาหกิจต่างประเทศ ซึ่งตามงานวิจัยได้ยกตัวอย่างการเข้ามาลงทุนของกลุ่ม เทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ นั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ถือว่าเป็นรัฐวิสาหกิจที่จะเข้าช้อยกเว้นไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังเช่นรัฐวิสาหกิจไทย แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศยุโรป รวมทั้งประเทศสิงคโปร์นั้นมิได้มีช้อยกเว้นในส่วนของรัฐวิสาหกิจไม่ให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า ซึ่งในอนาคตนั้นจะมีการรวมตัวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงควรมีกรอบนโยบายและกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อที่จะได้มีความเป็นเอกภาพในการบังคับใช้ และก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ประเทศในกลุ่มอาเซียน

ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไข มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้รัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการแข่งขันอยู่ในตลาดเช่นเดียวกับเอกชน เช่น บริษัทที่นำหลักทรัพย์เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย โดยเลือกยกเว้นให้เฉพาะรัฐวิสาหกิจที่มีหน่วยงานกำกับดูแลเป็นของตนเองเท่านั้น และปล่อยให้เป็นที่ของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าในการตรวจสอบพฤติกรรมของบริษัทวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เอกชน คู่ค้าหรือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายสามารถนำไปฟ้องร้องต่อศาลได้เองอีกทางหนึ่ง หากบริษัทวิสาหกิจดำเนินการอันเป็นการขัดขวางต่อการแข่งขัน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างธรรมาภิบาลที่ดีให้แก่บริษัทวิสาหกิจได้ด้วย และผลของการบริหารจัดการที่ดีและการอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าย่อมส่งผลดีต่อประโยชน์สาธารณะในระยะยาว และก่อให้เกิดสวัสดิการสูงสุดแก่ผู้บริโภค

บรรณานุกรม

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. (๒๕๒๙). **วิสาหกิจมหาชน (รัฐวิสาหกิจ) ในกฎหมายไทย : ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงวิเคราะห์ความคิด**. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. (๒๕๕๕). **การปฏิรูปเพื่อลดการผูกขาดและส่งเสริมการแข่งขันในเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพฯ: เป้นไท.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์, เสาวลักษณ์ ชีวสิทธิอนันท์ และมาเรียม กริมี่. (๒๕๔๔). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการพัฒนาแนวปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ ตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้าตามโครงการส่งเสริม ระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนต่อการส่งออก**. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (๒๕๕๓). **บริการสาธารณะในระบบกฎหมายฝรั่งเศส**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ. (๒๕๔๗). **รายงานสรุปผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การแปรรูป รัฐวิสาหกิจ**.

นภาพรณ พิชิตน์. (๒๕๔๙). **ถอดดีเอ็นเอเทมาเส็ก ศูนย์กษังผาดโลก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

นราทิพย์ ชูติวงศ์. (๒๕๔๒). **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (ฉบับปรับปรุง) พิมพ์ครั้งที่ ๔**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราฤทธิ์ กาแก้ว. (๒๕๕๔). **การศึกษาปัญหาของข้อกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว** วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิพัฒน์ ไทยอารีย์ และพิมลจรรย์ นามวัฒน์. (๒๕๓๐). **แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ หน่วยที่ ๑-๗**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พัทธพล สุขจะ. (๒๕๕๓). **หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ National Treatment**. สืบค้นจาก <http://www.learners.in.th/blogs/posts/398902>.

พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (๒๕๓๑). **การนิยามศัพท์รัฐวิสาหกิจโดยทั่วไป หน่วยที่ ๑-๗**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (๒๕๔๗). **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์. (๒๕๕๓). **เอกสารประกอบการบรรยาย ชุดที่ ๑ รายวิชา ๓๔๐๐๗๒๘ กฎหมายแข่งขันทางการค้า**. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมาย เศรษฐกิจ ภาคการศึกษาปลาย ปี การศึกษา ๒๕๕๓.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (๒๕๕๑). **คำอธิบายและกรณีศึกษาพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (๒๕๕๓). **คำอธิบายและกรณีศึกษา พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (๒๕๕๒). **แนวคิด หลักกฎหมาย และคำพิพากษา กฎหมายกับธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ศุภวัชร มัลลานนท์ และนุสรา สุขาวิบูลย์. (๒๕๕๔). **“รัฐวิสาหกิจกับกฎหมายว่าด้วยการแข่งขัน ทางการค้า”**. บทบัณฑิตย์, เล่ม ๖๗ ตอน ๔.
- ศุภวัชร มัลลานนท์. (๒๕๕๐). **กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้ากับประชาคมอาเซียน**. สืบค้นจาก http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/law_d/
- สุรพล นิธิไกรพนธ์. (๒๕๔๑). **การปรับปรุงโครงสร้างทางกฎหมายในการจัดองค์กรภาคมหาชน : ความเป็นไปได้และแนวทางในการตรากฎหมายจัดตั้งองค์กรของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สรวิศ ลิ้มปรงษ์. (๒๕๔๒). **กฎหมายการแข่งขันทางการค้า : แนวคิดพื้นฐานเชิงเศรษฐศาสตร์และ เจตนารมณ์ Competition Law : Its Basic Economics Concepts and Policies**. วารสารดุลพาน, ๔๖ (๑), ๔๐.
- สุวิมล ศิริจันทร์วานนท์. (๒๕๕๐). **สถานะทางกฎหมายของรัฐวิสาหกิจไทยตามกฎหมายต่างประเทศ : กรณีศึกษา บริษัท ปตท. จำกัด**. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกวิทย์ มณีวร. (๒๕๕๒). **ระบบราชการและองค์กรมหาชนของไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เอ็ม.พี.เพรส.

Burton Ong. (2006). **The Competition Act 2004 : A Legislative Landmark on Singapore's Legal Landscape**, Singapore Journal of Legal Studies, 172-190.

Pallapa Ruangrong, **ARGC Task Force on Corporate Governance of SOEs: The Case of Thailand** (Microsoft PowerPoint), Bangkok, 2005.

Sappington, David E. and Sidak, J.G.. (2003). **"Competition Law for State-Owned Enterprises"**, Antitrust Law Journal 71.2, pp. 480-481.

การเลือกตั้งในกัมพูชา

ณัฐพล บุญฤกษ์*

ความนำ

กัมพูชา มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) ซึ่งชาวกัมพูชาเรียกว่าพระราชอาณาจักรกัมพูชาหรือประเทศกัมพูชา เป็นประเทศที่ตั้งอยู่กลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ ๑๘๑,๐๓๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๔,๙๕๒,๖๖๕ คน

๑. กัมพูชาในอดีต

กัมพูชาในอดีตซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ ขอมหรือเขมร อาณาจักรเจนละ ถือเป็นอาณาจักรแรกของเขมร ซึ่งได้รวบรวมและสร้างอาณาจักรอย่างเป็นปึกแผ่น ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ ต่อมาย้ายมาอยู่ที่นครวัด กษัตริย์องค์สำคัญ คือ พระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ มีการสร้างปราสาทหินนครวัด (Angkor Wat) ในพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ช่วงนี้รับวัฒนธรรมของศาสนาพราหมณ์ ฮินดู นครวัด จึงเป็นสิ่งมหัศจรรย์ชิ้นหนึ่งของโลก ซึ่งต่อมาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของพวักจาม (อาณาจักรในเวียดนาม) ต่อมาย้ายเมืองหลวงอยู่ที่นครธม กษัตริย์องค์สำคัญที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ซึ่งได้รวบรวมอาณาจักรขึ้นอีกครั้งแล้วไปสร้าง

* วิทยากรปฏิบัติการ สำนักงานรัฐสภาอุบลราชธานี

ปราสาทหินนครวัด (Angkor Wat)

นครธม (Angkor Thom)

ราชธานีใหม่ที่นครธม (Angkor Thom) มีการสร้างปราสาทบายน ที่นครธมภายในมีภาพชาวเขมรและภาพการต่อสู้กับพวกจาม ในตอนหลังขอมหรือเขมรก็อ่อนแอลงเรื่อยมาทำให้รัฐทางเหนือคือสุโขทัยที่ก่อตัวเข้มแข็งขึ้นและตั้งรัฐเป็นอิสระได้ในเวลาต่อมาหลังจากที่มีการเสื่อมของนครธม ได้มีการย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงพนมเปญปล่อยให้นครวัดและนครธมร้างไป ในช่วงนี้ เป็นช่วงที่เขมรตกเป็นเมืองขึ้นของทั้ง ไทยและเวียดนาม เขมรตกเป็นเมืองขึ้นของไทยในสมัยรัชกาลที่ ๔ และเขมรส่วนนอกหรือพื้นที่ตอนนอกตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ ๔ และเขมรส่วนในหรือพื้นที่ตอนในตกเป็นของฝรั่งเศส ในสมัยรัชกาลที่ ๕ จนสุดท้ายเขมรทั้งประเทศก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (ศานติ ภักดีคำ : ๒๕๕๖)

ยุคที่อยู่ใต้ปกครองของชาติตะวันตก (พ.ศ. ๒๔๐๖) เขมรเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้เข้ามายึดครองเขมรไว้แล้วปลดผู้ปกครองเขมรที่เป็นชาวฝรั่งเศสและผู้ที่นิยมฝรั่งเศสออกไป เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงฝรั่งเศสเป็นฝ่ายชนะสงคราม เขมรจึงตกเป็นของฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาฝรั่งเศสมีการระงับการต่อสู้ติดพันกับนักชาตินิยมในเวียดนาม จึงต้องหาทางประนีประนอมกับเขมร โดยได้จัดทำสนธิสัญญาขึ้นเพื่อเปลี่ยนสภาพจากการที่เป็นเมืองขึ้นมาเป็นรัฐในการอารักขาแห่งเครือจักรภพของฝรั่งเศส ในระยะสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฝรั่งเศสได้เจ้าสีหนูปกครองเขมร เมื่อญี่ปุ่นยึดเขมรได้ จึงให้เจ้าสีหนูประกาศเอกราชเป็นอิสระจากฝรั่งเศส แต่เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามฝรั่งเศสจึงกลับเข้ามามีอำนาจในเขมรเหมือนเดิม

ราชอาณาจักรกัมพูชา

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองเขมรอีก เจ้านโรดมสีหนุ กษัตริย์เขมร ได้พยายามขอเอกราชคืนจากฝรั่งเศสหลายครั้งแต่ก็ไม่สำเร็จจนกระทั่งฝรั่งเศส แพ้เวียดนาม ในการทำสงครามเวียดนามปีนฟู จากเหตุการณ์ในครั้งนี้จึงทำให้เวียดนามได้รับ เอกราชจากฝรั่งเศสและทำให้ลาวและเขมรพลอยได้รับเอกราชไปด้วย

ปัจจุบันกัมพูชาหรือชื่ออย่างเป็นทางการว่าราชอาณาจักรกัมพูชา มีสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหนุนี้ ซึ่งเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระนโรดมสีหนุกับสมเด็จพระราชินี นโรดม มุนีนารถ สีหนุ เป็นประมุขและเป็นพระมหากษัตริย์กัมพูชามาจนถึงปัจจุบัน และมีสมเด็จพระ อนุเชน เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้นำรัฐบาลคนปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง วาระคราวละ ๕ ปี ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์จากพระบาทสมเด็จพระนโรดมสีหนุ เป็นสมเด็จพระอัครมหาเสนาบดีเดโช อนุเชน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เรียกย่อว่า สมเด็จพระ อนุเชน มาจนถึงปัจจุบัน

๒. การเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยในกัมพูชา

ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ กัมพูชาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญและจัดให้มีการเลือกตั้ง โดยเจ้าสีหนุประกาศยุบสภา ประกาศใช้กฎอัยการศึกและทำการปกครองกัมพูชาโดยตรงและ ได้เรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส ซึ่งขณะนั้นฝรั่งเศสกำลังเป็นฝ่ายเสียเปรียบในสงครามกับ เวียดนามที่เวียดนามปีนฟู ฝรั่งเศสจึงยอมให้เอกราชแก่กัมพูชาตามคำเรียกร้องของเจ้าสีหนุ

ปี พ.ศ. ๒๔๙๗ กัมพูชาได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ ตามข้อตกลงในสนธิสัญญา เจนีวาพร้อมกับลาวและเวียดนามหลังได้รับเอกราช จึงปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีเจ้านโรดมสีหนุเป็นประมุข

ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ นายพล ลอนนอล ทำการปฏิวัติเปลี่ยนการปกครองมาเป็นรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข แล้วก่อตั้งเป็น “สาธารณรัฐกัมพูชา”

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นช่วงที่ถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดอำนาจ ซึ่งเรียกตัวเองว่า กลุ่มเขมรแดงนำโดย นายพอลพตและนายเชียว สัมพัน เป็นช่วงที่ประชาชนเดือดร้อนมาก มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจากสาธารณรัฐกัมพูชาเป็น “กัมพูชาประชาธิปไตย” มีการทำร้ายประชาชนและมีการลือร่ำลือตลอดเวลา เรียกว่าสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในช่วงนี้ชาวเขมรตายเป็นจำนวนมากกว่าล้านคนจึงเกิดตำนาน “ทุ่งสังหาร” (พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๒)

ทุ่งสังหาร

ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เวียดนามเข้ามามีบทบาทในกัมพูชาและเกิดปัญหาทะเลาะเรื่องพรมแดนกับเวียดนาม ทำให้เวียดนามส่งกำลังบุกกัมพูชาและปลดปล่อยกลุ่มประชาชาติ (The National United Front for National Salvation) ที่ก่อตั้งโดย นายเฮง สัมริน เพื่อต่อต้านรัฐบาลเขมรแดง ซึ่งเวียดนามเป็นผู้คอยหนุนหลังและสนับสนุน นายเฮง สัมริน มาโดยตลอด

จากนั้นกัมพูชา ได้เข้าสู่สมัย “สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา” จนในที่สุดมีการจัดตั้งรัฐบาล เฮง สัมริน โดยมี นายเฮง สัมริน เป็นประธานาธิบดี ซึ่งถือว่าเป็นหุ่นเชิดให้กับเวียดนาม ทำให้นายพอลพตต้องถอยลงจากอำนาจ และเขมรแดงก็ถอยร่นและกระจัดกระจายกำลังไป

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เกิดรัฐบาลร่วมสามฝ่ายเพื่อต่อต้าน นายเฮง สัมริน ในช่วงที่รัฐบาล เฮง สัมริน มีอำนาจนี้ ทำให้ชาวเวียดนามอพยพมาอยู่ในกัมพูชามากขึ้น จึงเกิดกลุ่มต่อต้านพวกเวียดนามขึ้นแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มเขมรเสรี ซึ่งมีนายซอนซาน เป็นผู้นำ

๒. กลุ่มที่สนับสนุนและยังจงรักภักดีกับเจ้านโรดมสีหนุ หรือกลุ่มมุลินากา (Moulinaka) ทั้งสองกลุ่มนี้ได้ร่วมมือกับกลุ่มเขมรแดงของนายพอลพต ต่อสู้กับเวียดนาม ได้เกิดการจัดตั้งรัฐบาลผสมเรียกว่า “รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย” ประกอบด้วย

๑) กลุ่มมุลินากา หรือกลุ่มเจ้าสีหนุ มีเจ้าสีหนุ เป็นประธานาธิบดี (จากกลุ่มเจ้าสีหนุ)

๒) กลุ่มซอนซาน มีนายซอนซาน เป็นนายกรัฐมนตรี (กลุ่มเขมรเสรี)

๓) กลุ่มเขมรแดง มีนายเขี้ยว สัมพัน เป็นรองนายกรัฐมนตรี (กลุ่มเขมรแดง)

ส่วนรัฐบาลในเมืองหลวงที่กรุงพนมเปญในขณะนั้นเรียกว่า “รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา” ซึ่งเป็นรัฐบาลของ นายเฮง สัมริน มีนายฮุน เซ็น เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งไทยและจีนได้สนับสนุนรัฐบาลทั้งสามฝ่าย เพราะกลัวว่าเวียดนามจะเข้ามามีอำนาจในกัมพูชามากเกินไปรัฐบาลของสามฝ่ายนี้ (รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย) ได้รับการรับรองจากสหประชาชาติ (UN) และสนับสนุนผลักดันให้เวียดนามถอยกำลังทหารออกจากกัมพูชา โดยฝ่ายเจ้านโรดมสีหนุ ก็ใช้วิธีการทูตในการขอรับการสนับสนุนจากนานาชาติในการกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา รวมทั้งใช้กำลังทหารเข้าขับไล่

ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ นายเฮง สัมริน ถึงแก่ความตาย อำนาจจึงตกไปอยู่ที่นายฮุน เซ็น จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เวียดนามจึงถอนทหารออกจากกัมพูชา

ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เกิดกลุ่มเขมร ๔ ฝ่ายขึ้น ซึ่งมีการประชุมร่วมกันโดยการควบคุมของ (UNTAC: United Nations Transitional Authority in Cambodia) แต่ก็มีความขัดแย้งกันเอง ประกอบด้วย

๑. ฝ่ายเขมรแดง โดยนายเขี้ยว สัมพัน

๒. ฝ่ายเขมรเสรี โดย นายซอนซาน

๓. ฝ่ายเขมรเฮง สัมริน โดย นายฮุน เซ็น

๔. ฝ่ายกลุ่มเจ้าสีหนุ โดย เจ้ารณฤทธิ์

ได้ร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางสันติภาพของทุกฝ่ายประชุมกันหลายครั้งมาก จนในที่สุดได้ข้อสรุป คือ

- จัดตั้งสภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา
- จัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อรัฐบาลชุดใหม่
- ให้ทุกฝ่ายปลดอาวุธ

จากผลการประชุมนี้ ปรากฏว่า ฝ่ายของนายฮุน เซ็น ไม่พอใจ เพราะไม่ต้องการกลุ่มเขมรแดงและอยากจะกำจัดออกไปและไม่ต้องการให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลด้วยขณะฝ่ายนายเขียว สัมพันธ์ แกนนากลุ่มเขมรแดงก็ไม่ยอมรับสนธิสัญญา เพราะไม่อยากปลดอาวุธเนื่องจากยังมีทหารเวียดนามอยู่มาก ไม่เชื่อใจ UNTAC เพราะสหรัฐไม่ชอบกลุ่มเขมรแดง กองกำลังเขมรแดงเข้มแข็งมากที่สุด แต่มีพื้นที่ยึดครองน้อย หากไม่มีอาวุธก็เท่ากับหมดตัวหรือเสียเปรียบไม่ยอมรับการเลือกตั้งแน่นอน เพราะฝ่ายเขมรแดงเป็นรองอยู่มากและอ้างว่าการเมืองกัมพูชาไม่เสร็จจริงและไม่ยุติธรรม เพราะอำนาจส่วนใหญ่ยังอยู่ที่รัฐบาลของนายฮุน เซ็น ไม่ใช่ UNTAC

ผลสุดท้ายเขมรแดงไม่ยอมลงเลือกตั้งตามสนธิสัญญา เท่ากับไม่ยอมรับการร่วมสร้างความเป็นหนึ่งในเขมรและกลายเป็นพวกนอกกฎหมายในเวลาต่อมา

พ.ศ. ๒๕๓๖ มีการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นประกอบด้วยพรรคการเมืองดังนี้

๑. พรรคประชาชนกัมพูชา (CPP : Cambodian people's party) นำโดย นาย ฮุน เซ็น

๒. พรรคฟุนซินเปค (FUNCINPEC) นำโดย เจ้ารณฤทธิ์

๓. พรรคพุทธเสรีประชาธิปไตย นำโดย นายซอนซาน ผู้นำเขมรเสรี

๔. พรรคเอกภาพแห่งกัมพูชา นำโดย นายเขียว สัมพันธ์ ผู้นำเขมรแดง (แต่ไม่ลงเลือกตั้ง) นอกจากนี้ยังมีการแก้รัฐธรรมนูญใหม่ ให้กัมพูชามีภคัตริย์เป็นประมุข โดยมีเจ้าบรมม สีนุ ได้เป็นประมุขและเป็นภคัตริย์กัมพูชาในขณะนั้น

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคฟุนซินเปค ของเจ้าบรมม รณฤทธิ์ ชนะการเลือกตั้ง ทำให้นายฮุน เซ็น ไม่พอใจเป็นอย่างมาก จนคิดที่จะแบ่งแยกดินแดน ภายหลังเจ้าบรมม สีนุ ประณิประยอม ให้มีนายกรัฐมนตรี ๒ คน คือให้เจ้าบรมม รณฤทธิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ ๑ ส่วนนายฮุน เซ็น เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ ๒ มีอำนาจมากน้อยตามฐานคะแนนเสียง ไม่นานก็เกิดการไม่ยอมรับกันเนื่องจาก เพราะต้องการจะเป็นนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว จึงสู้รบกัน จนสุดท้ายนายกรัฐมนตรีทั้งสองคนก็หมดวาระลง ส่วนกลุ่มเขมรแดงก็กลายเป็นกลุ่มนอกกฎหมายที่สูญเสียอิทธิพลไปในที่สุด

ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีนายกรัฐมนตรีได้คนเดียวได้มีการเลือกตั้งอีกครั้ง ผลปรากฏว่า สมเด็จฯ ฮุน เซ็น ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนเดียวและครองอำนาจทางการเมืองมาถึงทุกวันนี้ ส่วนเจ้าบรมม รณฤทธิ์ หัวหน้าพรรคฟุนซินเปค ก็ลดบทบาททางการเมืองลงจนสุดท้ายก็ถูกสมาชิกพรรคถอดถอนออกจากตำแหน่งต่อมาสมเด็จฯ พระนโรดม

สีหนุภักดิ์ ราชบัลลังก์ ซึ่งถือว่าเป็นกษัตริย์พระองค์เดียวในโลกที่ได้ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี ๒ สมัย ประมุขแห่งรัฐ ๒ สมัย (กษัตริย์ที่ครองตำแหน่งกษัตริย์ โดยไม่ได้รับการพระบรมราชาภิเษก) เป็นประธานาธิบดี ๑ สมัย เป็นพระมหากษัตริย์ ๒ สมัย

การสืบราชสันตติวงศ์ของกัมพูชาไม่เหมือนระบบกษัตริย์ส่วนใหญ่ในประเทศอื่นๆ ที่ระบบกษัตริย์ราชบัลลังก์จะตกเป็นไปสุริยทายาทผู้มีลำดับการสืบราชสันตติวงศ์ลำดับถัดไป (แต่กษัตริย์กัมพูชาไม่สามารถเลือกผู้ที่จะสืบราชสันตติวงศ์ได้ในการเลือกพระมหากษัตริย์องค์ใหม่ แต่ขึ้นอยู่กับคณะราชสภาเพื่อราชบัลลังก์) เป็นผู้คัดเลือก ซึ่งประกอบด้วย ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี พระสังฆราชศาสนาพุทธมหานิกาย พระสังฆราชศาสนาพุทธธรรมยุติ รองประธานรัฐสภาคนที่ ๑ และรองประธานรัฐสภาคนที่ ๒ โดยราชสภาเพื่อราชบัลลังก์จะประชุมกันเพื่อเลือกพระมหากษัตริย์องค์ใหม่ ซึ่งเป็นสมาชิกในราชวงศ์เป็นผู้สืบราชบัลลังก์ ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์องค์ต่อไป

๓. การเลือกตั้งในกัมพูชา พ.ศ. ๒๕๕๖

ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) ถูกใช้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อมาหลายยุคหลายสมัย ปัจจุบันมีประชากร ๑๔,๙๕๒,๖๖๕ คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑ ราชธานี ๒๓ จังหวัดคือ ราชธานีพนมเปญหรือกรุงพนมเปญ ซึ่งเป็นเมืองหลวง แต่ละจังหวัดจะมีศูนย์กลางการปกครอง เรียกว่า “กรุง” นอกจากนี้ยังมีเมืองที่สำคัญที่มีฐานะเป็นกรุงอีก ๓ แห่ง คือ กรุงปอยเปต (จังหวัดบันเตียเมียนเจย) กรุงบาเว็ต (จังหวัดสวายเรีย) กรุงสวง (จังหวัดกัมปงจาม) (ดวงใจ เด่นเกศินีล้ำ และคณะ : ๒๕๕๖)

การเลือกตั้งครั้งแรกในกัมพูชามีขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ปรากฏว่าพรรคพุนซินแปดชนะการเลือกตั้งทำให้ต้องจัดตั้งรัฐบาลผสม สมเด็จพระนโรดมสีหนุ ทรงลงนามรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในเดือนกันยายน ๒๕๓๖

กัมพูชาปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญแบบรัฐสภา ประกอบด้วยสภา ๒ สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะประกอบไปด้วยสมาชิก ๑๒๓ ที่นั่ง มาจากการเลือกตั้งโดยระบบสัดส่วน (ประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน/ ส.ส. ๑ คน) ซึ่งพรรคการเมืองเสนอ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี และวุฒิสภาจะประกอบด้วยสมาชิก ๖๑ ที่นั่ง ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ๒ ที่นั่ง มาจากการเลือกของพรรคที่มีเสียงข้างมาก ๒ ที่นั่งและที่เหลือมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม ๕๗ ที่นั่ง อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๖ ปี

การเลือกตั้งของกัมพูชาดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมี ๓ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น แต่ละระดับจะประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ คน ตัวแทนประชาชน ๒ คน ตัวแทนข้าราชการ ๒ คน ตัวแทนพรรคการเมือง ที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาจากการลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ (NEC) จะกำหนดจำนวนหน่วยเลือกตั้งครอบคลุมพื้นที่ที่กำหนด จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละหน่วยไม่เกิน ๗๐๐ คน วิธีการลงคะแนนใช้บัตรเลือกตั้ง ไม่มีการเลือกตั้งล่วงหน้า เวลาในการเลือกตั้งจะเป็นช่วงเวลา ๐๗.๐๐ น ถึง ๑๕.๐๐ น

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ นับเป็นครั้งที่ ๕ มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๙,๖๗๐,๐๐๐ คน มีพรรคการเมืองลงชิงชัย ๘ พรรคแต่มีพรรคการเมือง ที่โดดเด่นและเป็นคู่แข่งที่สำคัญเพียง ๓ พรรค คือ

๑. พรรคประชาชนกัมพูชา (CPP : Cambodian People's Party) เดิมมีชื่อว่า พรรคประชาชนปฏิวัติกัมพูชา ซึ่งเป็นพรรคปกครองประเทศแบบรวบอำนาจมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ปัจจุบันพรรคประชาชนกัมพูชาได้รับคะแนนเสียงข้างมากและเป็นฝ่ายจัดตั้ง รัฐบาลในปัจจุบัน มีผู้นำพรรคคนสำคัญ คือ สมเด็จเฮง สัมริน สมเด็จเจีย ชิม และนายกรัฐมนตรี สมเด็จฯ ฮุน เซน ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาลในปัจจุบัน

๒. พรรคฟุนซินเปค (FUNCINPEC : Front Uni National Pour un Cambodge Independent, Neutre, Pacifique, et Cooperatif) สมเด็จพระนโรดม รณฤทธิ์ เป็นประธานพรรค ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๔๙ ซึ่งมีที่มาจากแนวร่วมแห่งชาติ เพื่อเอกราชเป็นกลาง สันติภาพและความร่วมมือ เคยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและร่วมกับ พรรคประชาชนกัมพูชาจัดตั้งรัฐบาล เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นพรรคที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่ มากที่สุดในกัมพูชา ก่อตั้งโดยเจ้านโรดม สีหนุ อดีตนายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีและ พระมหากษัตริย์แห่งกัมพูชา และได้รับความนิยมเชื่อถือและศรัทธาที่มีต่อเจ้าสีหนุ ต่อมาเมื่อ สมเด็จฮุนเซิน มีอำนาจขึ้น พรรคนี้ก็กลายเป็นพรรคฝ่ายค้านของประเทศ โดยเป็นพันธมิตร กับพรรคสม รังสี และในเวลาต่อมาความนิยมในพรรคได้ลดลง เพราะชาदनักการเมือง ที่มีคุณภาพและบารมี ไม่เหมือนในยุคของเจ้านโรดมสีหนุ โดยในการเลือกตั้งครั้งนี้ได้ส่ง เจ้าหญิงอรุณรัศมี พระธิดาองค์สุดท้ายของเจ้านโรดม สีหนุ ลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัด กัมปงจาม ซึ่งถือว่าเป็นเขตที่พรรคฟุนซินเปคมีความหวังมากที่สุด ในการเข้าไปครองที่นั่งในสภา

๓. พรรคกู้ชาติกัมพูชา (CNRP : Cambodia National Rescue Party) เป็น พรรคการเมืองเสรีนิยมในกัมพูชาที่นายสม รังสี ได้ร่วมกับพรรคสิทธิมนุษยชนของ

นายเข้ม โสคา จัดตั้งขึ้น โดยมีนายสม ริงสี เป็นประธานพรรคและนายเข้ม โสคา เป็นรองประธานพรรค ซึ่งถือว่าเป็นพรรคฝ่ายค้านในปัจจุบัน

ก่อนหน้าการเลือกตั้ง สื่อตะวันตกคาดหมายว่าพรรคประชาชนกัมพูชาจะได้รับชัยชนะ เพราะสุน เชน ยึดกุมอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจไว้เบ็ดเสร็จ รวมถึงการวางเครือข่ายในกองทัพจนมีการเรียกขานว่าระบอบ “สุนเชน” แต่การที่อยู่ในอำนาจเป็นเวลายาวนานทำให้มีความคิดเผด็จการ ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่พอใจ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องที่ดิน ที่ทำกิน มีการเอารัดเอาเปรียบประชาชน

สำหรับพรรคกู้ชาติแห่งกัมพูชาก็ขู่นโยบายเปลี่ยนแปลงใหม่ในการหาเสียง เพราะพวกเขาเชื่อว่านายสม ริงสี จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นและทีมงานของพรรคกู้ชาติแห่งกัมพูชาบอกว่า “กัมพูชาจะไม่เต็มไปด้วยการทุจริต คอร์รัปชันและการฉ้อโกง ทรัพยากรธรรมชาติอย่างที่เป็นอยู่ในเวลานี้” ประเด็นสำคัญที่พรรคฝ่ายค้าน CNRP คือการเสนอนโยบายใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดใจประชาชน โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจ เป็นการให้สัญญาว่าจะขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจากเดือนละ ๘๐ ดอลลาร์เป็น ๑๕๐ ดอลลาร์ การขึ้นเงินเดือนข้าราชการเพิ่มเป็น ๒๕๐ ดอลลาร์ต่อเดือนและให้เงินบำนาญเพิ่มเดือนละ ๑๐ ดอลลาร์ให้แก่ผู้เกษียณ ซึ่งพรรคฝ่ายค้านเชื่อว่าจะช่วยให้ชาวกัมพูชาราว ๒ ล้านคน มีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับพรรครัฐบาล หรือ CPP ของสมเด็จฯ สุนเชน เนื่องจากเป็นฝ่ายที่ครองอำนาจทางการเมืองมายาวนานกว่า ๓ ทศวรรษ มีการควบคุมการบริหารงานส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับท้องถิ่นเอาไว้ได้ทั้งหมด สามารถควบคุมสื่อมวลชน วิทยู โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ไว้เกือบทั้งหมด ซึ่งถือว่าน่าจะครองเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนได้มากกว่าพรรคฝ่ายค้าน โดยเฉพาะในแถบชนบทยากจนและห่างไกลความเจริญ โดยใช้นโยบายรัฐสวัสดิการและประชานิยมเอาใจคนรากหญ้า ทำให้ได้รับเสียงสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ

ที่สำคัญประการหนึ่ง ก่อนการเลือกตั้ง รัฐบาลได้ขอพระราชทานอภัยโทษ จากสมเด็จพระบรมนาถนโรดมสีหมุนี ให้นายสม ริงสี ผู้นำพรรคฝ่ายค้านกลับเข้าประเทศได้ ซึ่งนายสม ริงสีต้องลี้ภัยการเมืองที่ฝรั่งเศสถึง ๔ ปี ในขณะที่เหลือเวลาจัดการเลือกตั้งเพียง ๑๐ วันเท่านั้น ซึ่งนายสม ริงสี ก็ใช้เวลาดังกล่าวเร่งรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งช่วยพรรคถึงแม้ตัวเองจะไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้อย่างแน่นอน เพราะยื่นใบสมัครเลือกตั้งไม่ทันตามกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงสั่งห้ามลงสมัครรับเลือกตั้ง

๔. สถานการณ์หลังการเลือกตั้ง

ภายหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงและทราบผลการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ พรรคประชาชนกัมพูชาได้ที่นั่ง ๖๘ ที่นั่งและพรรคกัมพูชาได้ที่ ๕๕ ที่นั่งแล้ว พรรคกัมพูชา กัมพูชาก็ชูประเด็นการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม มีการโกงการเลือกตั้งและปล้นชัยชนะ ซึ่งชัยชนะน่าจะเป็นของพรรคกัมพูชา กัมพูชา โดยเฉพาะชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหายไปเป็นล้าน และผู้นำพรรคกัมพูชา กัมพูชา ก็พยายามบอกว่าไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งและจะประท้วง บนท้องถนนซึ่งตรงนี้หากย้อนกลับไปที่การเลือกตั้งครั้งที่แล้วเมื่อ ๕ ปีก่อน พรรคของสมเด็จพระ อนุเซ็น ชนะการเลือกตั้งได้ ๙๐ ที่นั่ง ในขณะที่พรรคสม รัสสิ ได้ ๒๖ ที่นั่งและพรรคสิทธิมนุษยชน ได้ ๓ ที่นั่ง ซึ่งทั้ง ๒ พรรคต่างออกมาบอกว่ามีการโกงกันขนานใหญ่ โดยชื่อของผู้มีสิทธิ หายไปจำนวนมากจะเดินขบวนไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง แต่ปรากฏว่าเหตุการณ์ทั้งหมด คลี่คลายลง เมื่อมีการต่อรองทางการเมืองกัน ฝ่ายสมเด็จพระ อนุเซ็น ได้เสนอกับพรรคสม รัสสิ ว่าให้พรรคเข้ามาบริหารทางการเมืองเต็มที่ในรัฐสภา รวมถึงหัวหน้าพรรคสิทธิมนุษยชนใน เวลานั้น ที่ถูกฟ้องในคดีหมิ่นประมาทผู้นำในการหาเสียงก็มีการถอนฟ้องทั้งหมดและสมเด็จพระ อนุเซ็น ได้สั่งการให้พรรคการเมืองที่มีคดีความด้านศาลอยู่ก็ถูกเสนอขอพระราชทานอภัยโทษ และมีข้อตกลงว่าห้ามเคลื่อนไหวทางการเมือง สรุปแล้วหลังจากการเลือกตั้ง ๑ เดือน รัฐบาล กัมพูชาก็สามารถเปิดสภาได้ ทุกอย่างเดินหน้าไปด้วยความเรียบร้อยนั่นคือผลของ การเลือกตั้งเมื่อ ๕ ปีก่อน

ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติกัมพูชา (NEC) ได้ประกาศผลการเลือกตั้งเบื้องต้นว่า พรรคประชาชนกัมพูชา CPP ของสมเด็จพระ อนุเซ็น ชนะการเลือกตั้ง ได้ที่นั่ง ๖๘ ที่นั่ง จากทั้งหมด ๑๒๓ ที่นั่ง ขณะที่พรรคฝ่ายค้านพรรคกัมพูชา กัมพูชา CNRP ของนายสม รัสสิ ได้ไป ๕๕ ที่นั่ง ส่วนคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือ Popular Vote พรรคประชาชนกัมพูชาได้ ๓,๒๓๕,๙๖๙ คะแนน และพรรคกัมพูชา กัมพูชาได้ ไป ๒,๙๔๖,๑๗๖ คะแนน ส่วนพรรคอื่น ๆ อีก ๖ พรรค ได้คะแนนเสียงไม่พอที่จะได้ที่นั่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า คะแนนเสียงในตัวเมืองส่วนใหญ่พรรคกัมพูชา กัมพูชาจะเป็นฝ่ายชนะ แต่คะแนนเสียงรอบนอกและชนบททางไกลพรรคประชาชนจะเป็นฝ่ายชนะ อย่างไรก็ตาม แม้พรรคฝ่ายรัฐบาลจะมีคะแนนเสียงเกินกว่าพรรคฝ่ายค้านเพียง ๑๓ ที่นั่ง แต่รัฐธรรมนูญของ กัมพูชาได้แก้ไขใหม่ ให้พรรคการเมืองที่มีเสียงเกินครึ่งของสภา คือ ๖๓ เสียง สามารถจัดตั้ง รัฐบาลได้ (เดิม ต้องมีเสียง ๒ ใน ๓ ของสภา) แต่ก็ดูสุ่มเสี่ยงต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งนี้ที่ ทราบผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ พรรคฝ่ายค้านก็ไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งเช่นเดิม มีการเรียกร้องให้ประท้วงการเลือกตั้งและให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการเลือกตั้งและจะยื่น

คำร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งต่อไป ส่วนการยื่นคำร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งจะต้องยื่นภายใน ๗๒ ชั่วโมง ตามกฎหมายการเลือกตั้งของกัมพูชา

แม้ว่าคณะกรรมการจะประกาศผลการเลือกตั้งเบื้องต้นไปแล้วก็ตาม ฝ่ายค้านก็ยังไม่ยอมรับการเลือกตั้งโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีคณะกรรมการอิสระเข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง และมีการเรียกร้องให้มีการชุมนุมประท้วงโดยทั่วไป มีการปะทะระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหลายครั้ง และประกาศว่าจะไม่เข้าร่วมประชุมสภาหากไม่มีการตรวจสอบการเลือกตั้งที่ผิดปกติในครั้งนี้

ในทัศนะของผู้สังเกตการณ์จำนวนมาก กล่าวว่า การไว้วางใจทุกซ์เกี่ยวกับผลการเลือกตั้งในครั้งนี้ของฝ่ายค้าน เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลและมีน้ำหนักไม่ใช่น้อย แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ยืนยันว่าการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและดำเนินไปตามขั้นตอนทุกประการและพร้อมที่จะประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการขั้นสุดท้าย เมื่อพิจารณาคำขอคัดค้านจากฝ่ายค้านเสร็จแล้ว ในขณะเดียวกัน ฝ่ายค้านโดยมีประชาชนร่วมกับพระสงฆ์จะชุมนุมโดยสงบและสันติเรียกร้องให้ตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นตรวจสอบผลการเลือกตั้ง และจะมีการชุมนุมครั้งใหญ่ ก่อนวันประกาศผลอย่างเป็นทางการ

ภายหลังที่ประสพภาวะทางตันทางการเมืองอยู่ ๖ สัปดาห์ ในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (NEC) ได้ประกาศผลอย่างเป็นทางการว่าพรรคประชาชนกัมพูชา ของสมเด็จฯ ฮุนเซน ได้ ๖๘ ที่นั่ง และพรรคกู้ชาติกัมพูชา ของนายสม ริงสี ได้ ๕๕ ที่นั่ง ซึ่งเป็นไปตามที่ประกาศไว้เบื้องต้นทุกประการ ฝ่ายค้านนำโดยนายสม ริงสี ก็ได้นัดชุมนุมครั้งใหญ่เพื่อเดินขบวนตามถนน คัดค้านผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการอีก

ต่อมาได้ทูลเชิญสมเด็จฯพระบรมนโรดม สีหมุนี ทรงไกล่เกลี่ยระหว่างสมเด็จฯ ฮุนเซนกับนายสม ริงสี โดยมีพระดำริขอร้องให้ฝ่ายค้านหยุดประท้วงยอมรับผลการเลือกตั้งและเข้าร่วมประชุมเพื่อเปิดสภาให้ได้ ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖ เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การพบปะครั้งนี้ยังไม่มีข้อยุติ ภายหลังสถานการณ์กลับตึงเครียดขึ้นอีก เมื่อมีผู้พบเห็นระเบิดแสวงเครื่อง และปลอกกระสุนเอ็ม ๗๙ วางไว้ใกล้ ๆ บริเวณอาคารสมัชชาแห่งชาติและฝ่ายค้านนัดชุมนุมใหญ่อีกครั้งโดยมีประชาชนเข้าร่วมชุมนุมรอบกรุงพนมเปญประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน และเป็นการชุมนุมข้ามคืน คือเริ่มวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๖ เป็นต้นไป ทำให้ฝ่ายรัฐบาลต้องระดมสรรพกำลังป้องกันอย่างเข้มแข็ง การชุมนุมเข้าสู่วันที่สองได้มีการพบปะหารือกันระหว่างสมเด็จฯ ฮุนเซนกับนายสม ริงสี เพื่อหารือข้อตกลงเพื่อแก้ไขความขัดแย้งกันทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

อีกครั้ง แม้ว่าผลการหารือจะยังไม่เพียงพอเพื่อลดความขัดแย้งโดยสิ้นเชิงได้ก็ตาม แต่เป็นการลดความแตกต่างในจุดยืนของทั้งสองฝ่ายได้ในระดับหนึ่ง อันจะนำไปสู่การปรับ เสถียรภาพให้แก่กัมพูชาต่อไป

จากผลการเลือกตั้งที่พรรคกู้ชาติกัมพูชาได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้น กระแส นาย สม รังสี พี่เฮอร์แพร่กระจายไปทั่วประเทศเหมือนไฟลามทุ่ง ประกอบกับความช่วยเหลือ หนุนหลังของสหรัฐอเมริกา ที่สนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงในกัมพูชา เพราะสมเด็จฯ ฮุนเซน มีความสัมพันธ์อันดีกับสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำมันในอ่าวไทย การลงทุน ในประเทศและเรื่องความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่สมเด็จฯฮุนเซน ร่วมมือเข้าข้างจีนจนออกหน้า ถึงแม้ฮุนเซน จะยอมเจรจากับพรรคฝ่ายค้านและมีข้อตกลงกันหลายเรื่องแล้วก็ตาม แต่ประชาชนเข้าใจว่าข้อตกลงทั้งหมดเป็นเพียงเล่ห์กลเท่านั้น ไม่ใช่ข้อยุติที่แท้จริง

วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖ ได้ทำพิธีเปิดสมัยประชุมสภานัดแรก ฝ่ายค้านได้คว่ำบาตรการประชุม ทำให้พิธีเปิดการประชุมเป็นไปอย่างทุลักทุเล โดยมีผู้เข้า ประชุมเพียง ๖๘ คน เฉพาะฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น (รัฐธรรมนูญกัมพูชากำหนดไว้ว่าสมาชิก เกินครึ่ง คือ ๖๓ คน เปิดประชุมได้) ถือว่าครบองค์ประชุม พิธีเปิดสภานัดแรกจึงเต็มไปด้วย บรรยากาศตึงเครียด มีตำรวจปราบจลาจล รถหุ้มเกราะ รถดับเพลิงและทหารตรึงกำลังรอบ สภาและทำเนียบรัฐบาล โดยมีสมเด็จฯ ฮุนเซน เข้าร่วมประชุมและมีองค์กรักษ์ประจำตัวอย่าง แน่นหนา

สมเด็จฯ ฮุนเซน

การเลือกตั้งของกัมพูชา

๕. ความสำคัญของการเลือกตั้งครั้งนี้

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนที่นั่งเมื่อ ๕ ปีที่แล้วพรรคประชาชนกัมพูชาหรือพรรค
รัฐบาลได้ ๙๐ ที่นั่ง พรรคสม รังสี ได้ ๒๖ ที่นั่งแต่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม
๒๕๕๖ พรรครัฐบาลได้เพียง ๖๘ ที่นั่ง และพรรคกู้ชาติกัมพูชาของนายสม รังสี กลับได้รับ
ความนิยมสูงขึ้นจากเดิม โดยได้ถึง ๕๕ ที่นั่ง

ปัจจัยที่ทำให้พรรคประชาชนกัมพูชา หรือพรรครัฐบาลได้รับคะแนนลดลงจาก
การเลือกตั้งครั้งนี้แล้ว น่าจะมาจากสาเหตุที่สำคัญ คือ

๑. เศรษฐกิจของกัมพูชาเปลี่ยนแปลงไป คนมีเงินมากขึ้น การศึกษาดีขึ้น
ทำให้เขาต้องการเสรีภาพ สิทธิตนเองมากขึ้น
๒. ประชาชนคนรุ่นใหม่กว่าล้านคน มีทัศนคติและแนวคิดทางการเมือง
อีกแบบที่ตรงกันข้ามกับการเมืองในกัมพูชาปัจจุบันมีการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร จากโลก
ภายนอกในยุคดิจิทัล ทำให้ทราบข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารของรัฐบาล
ได้ดีและเข้าใจมากยิ่งขึ้น
๓. กลุ่มคนที่ไม่เอารัฐบาล ไม่มีทางเลือก จึงได้เทคะแนนให้อีกฝ่ายหนึ่ง
จนได้คะแนนเพิ่มมากขึ้น
๔. การปกครองของรัฐบาล ภายใต้การนำของสมเด็จฯ ฮุนเซน ครองอำนาจ
นานเกินไป ทำให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง และการใช้อำนาจเผด็จการ
ในการบริหาร เล่นพรรค เล่นพวก ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายจึงคิดอยากให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงบ้าง

๕. กระแสของการเลือกตั้งที่เห็นใจฝ่ายค้านที่ถูกกดดันและเสียเปรียบจากฝ่ายรัฐบาลในทุกรูปแบบ

๖. แรงสนับสนุนและการจับตามองของนานาชาติที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกัมพูชา

บทสรุป

การเลือกตั้งในกัมพูชา ชัยชนะยังเป็นของพรรคประชาชนกัมพูชา พรรครัฐบาลภายใต้การนำของสมเด็จฯ ฮุนเซน อีกสมัย แต่ได้ที่นั่งในสภาลดลงในขณะที่พรรคฝ่ายค้านหรือพรรคกู้ชาติกัมพูชาของนายสม รังสี ได้ที่นั่งในสภาเพิ่มขึ้น แม้กระนั้นฝ่ายค้านก็ยังไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง มีการชุมนุมใหญ่ประท้วงโดยสงบและเดินขบวนตามถนนเรียกร้องให้มีการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยกล่าวหาว่ามีการโกงการเลือกตั้ง และบัญชีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งขาดหายไปจำนวนมาก และประกาศจะไม่เข้าร่วมประชุมสภาในการประชุมนัดแรก อย่างไรก็ตามทั้งสองฝ่ายได้มีการเจรจาไกล่เกลี่ยหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อหาข้อยุติ และมีท่าทีที่ประนีประนอมมากขึ้น และคาดว่าจะการเจรจาทกลงกันจะต้องดำเนินการต่อไปอีกระยะจนได้ข้อสรุปเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย เพื่อให้กิจกรรมทางการเมืองเดินหน้าต่อไป

สมเด็จฯ ฮุนเซน

นายสม รังสี

ในอนาคตการเลือกตั้งจะเป็นการต่อสู้กันระหว่างสองพรรคใหญ่ คือพรรครัฐบาลหรือพรรคประชาชนกัมพูชากับพรรคฝ่ายค้าน หรือพรรคกู้ชาติกัมพูชา ซึ่งกำลังมีเสียงสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สมเด็จฯ ฮุนเซน ผู้นำรัฐบาลต้องคิดว่าจะถอยลงจากการเมืองอย่างไร เพราะการอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง ๒๘ ปีและอยู่ในอำนาจทางการเมืองถึง ๓๐ กว่าปีเป็นเวลานานมาก พอที่จะเกิดการต่อต้าน และก่อให้เกิดเครือข่ายแสวงหาผลประโยชน์ โดยเฉพาะปัญหาคอร์รัปชันมากขึ้น อีกทั้งจะต้องแก้ไขพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การคมนาคม โรงพยาบาล และการบริการภาครัฐลดการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยให้ความนิยมและเสียงสนับสนุนรัฐบาลกลับเพิ่มขึ้นมาอีกและชนะใจของประชาชนชาวกัมพูชาต่อไป เพราะขณะนี้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ไปถึงกัมพูชาแล้ว

บรรณานุกรม

ณรงค์ โพธิ์พฤกษ์นันท์. **ดร. อาเซียนศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๕๖.
ดวงใจ เด่นเกศินีล้ำและคณะ. **เสริมความรู้เพื่อก้าวสู่อาเซียนราชอาณาจักรกัมพูชา**.

กรุงเทพมหานคร : เพชรประกาย, ๒๕๕๖.

สกลกาญจน์ วิเศษ. **ดร. สารอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : ซีแอนเอ็นบุ๊ก, ๒๕๕๖.

ศานติ ภักดีคำ. **ดร. ๑๐๐ เรื่องน่ารู้ในกัมพูชา**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์คอมมิกส์

อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๖

<http://www.Bannjomyut.com> . ประวัติศาสตร์กัมพูชา. ค้นเมื่อ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

<http://www.Manager.co.th> ฟ้าทางตันการเมืองในกัมพูชา ค้นเมื่อ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖.

American exceptionalism กับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

ชาญชัย อุ้มปัญญา^{*}

เมื่อประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาแสดงสุนทรพจน์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศ มักจะมีการเอ่ยถึง American exceptionalism หรือหลักการที่อยู่ภายในลัทธิหรือแนวคิดดังกล่าว แม้เป็นคำที่มีการพูดถึงแต่ในทางวิชาการเป็นที่ถกเถียงในความหมาย การตีความ การนำไปใช้ เนื่องจากลัทธิหรือแนวคิดนี้ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งพบว่าบ่อยครั้ง ผู้ใช้แต่ละคนจะใช้ในความหมายที่แตกต่างกันด้วยเหตุผลเฉพาะเจาะจง ในที่นี้จะอธิบายความหมาย การนำไปใช้ ผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกด้านลบ และข้อวิพากษ์

บารัค โอบามา

^{*} นักวิจัยและนักวิชาการอิสระ

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาแสดงสุนทรพจน์

นิยาม

American exceptionalism คือ ลัทธิความเชื่อว่าคนอเมริกันนั้นมีความพิเศษเหนือชนชาติอื่น มีรากฐานมาจากสองแนวคิดคือ อเมริกาเป็นประเทศที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ และอเมริกาเป็นประเทศที่พิเศษกว่าประเทศอื่น ๆ

คำว่า “แตกต่าง” หมายถึงการแตกต่างจากชนชาติอื่น ๆ แม้บรรพบุรุษชาวอเมริกันคือชนชาติที่สืบเชื้อสายจากยุโรป แต่คนเหล่านี้ได้พัฒนาค่านิยมวัฒนธรรมของตนเองแตกต่างจากชาวยุโรป ชาวอเมริกันมีจุดเริ่มต้นที่ต้องการเป็นเสรีชน ชนชาติที่ไร้ชนชั้น สังคมปราศจากการแบ่งแยกหรือการต่อสู้เรื่องแนวคิดทางการเมือง ชาวอเมริกันทุกคนต่างร่วมใจปกป้องเสรีภาพของประชาชน พัฒนาประเทศให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

ส่วนคำว่า “พิเศษ” หมายถึงการมีเสรีภาพหรือโอกาสที่จะมีเสรีภาพ และเป็นชาติที่มีพันธกิจ (Mission) มีหน้าที่เป็นเสาหลักแห่งเสรีภาพของโลก ความเป็นมหาอำนาจของอเมริกาเป็นประโยชน์ต่อประชาคมโลกเนื่องจากเป็นชาติประชาธิปไตยแตกต่างจากมหาอำนาจอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์

นิยามดังกล่าวเป็นนิยามที่เกิดจากการรวบรวมข้อมูลหลากหลายแหล่งที่นิยมใช้กันทั่วไป ไม่มีนิยามสากลอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป (หรือยังถกเถียงกันอยู่) มีแต่นิยามที่เกิดจากการตีความและนำมาใช้ตามความต้องการ

สิ่งที่มักคู่กับ American exceptionalism

จากการศึกษาพบว่า มีหลายอย่างที่มีปรากฏหรือใช้ควบคู่กับ American exceptionalism ดังนี้

๑. ศาสนา

ศาสนาคริสต์มีส่วนเกี่ยวข้องกับผูกพันโดยตรง ข้อมูลหลายชิ้นอ้างหลักฐานจากประวัติศาสตร์บ่งชี้ว่า จุดเริ่มต้นของแนวคิดดังกล่าวมาจากหลักศาสนา ในปี ค.ศ. ๑๖๓๐ นายจอห์น วินทรอป (John Winthrop) คริสเตียนผู้หนึ่งกล่าวถึงการบุกเบิก สร้าง “เมืองที่ตั้งอยู่บนเขา” อันเป็นประโยคที่หยิบยืมมาจากพระคัมภีร์ไบเบิล กลุ่มผู้ก่อตั้งอาณานิคมใหม่ในทวีปอเมริกาเหนือปรารถนาสร้างเมืองนิวอิงแลนด์ (New England) เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เมืองอื่น ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “สายตาของคนทั้งหลายจับจ้องมองที่เรา”

นายจอห์น วินทรอป

ความคิดของ นายวินทรอป เป็นตัวอย่างบุคคลแรก ๆ ที่นำหลักศาสนา มาเกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองใหม่ในโลกใหม่ (อเมริกา) มีอีกหลายคนที่วางรากฐานแนวคิดการสร้างเมืองสร้างชาติ และแนวคิดเหล่านั้นได้รับการพัฒนาต่อยอดจากคนรุ่นแล้วรุ่นเล่า

ในอดีตยุคที่คนอเมริกันส่วนใหญ่เชื่อเรื่องศาสนาอย่างเคร่งครัดจะยึดถือ American exceptionalism อย่างเคร่งครัดด้วย ในเวลาต่อมาแนวคิดของลัทธิดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สังคมที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง และเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของผู้นับถือศาสนาคริสต์บางกลุ่ม

๒. การเชื่อว่าผู้อื่นด้อยพัฒนากว่า จำต้องเข้าไปช่วยเหลือเปลี่ยนแปลง

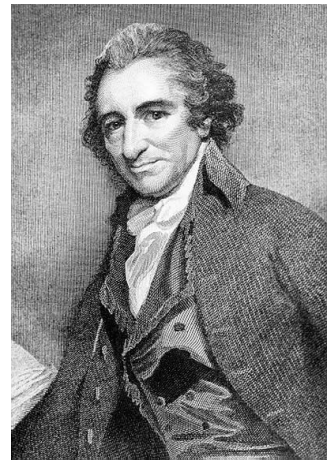
พวกคนผิวขาวมีความเชื่อมั่นมานานแล้วว่าประเทศของตนมีวัฒนธรรมสูงส่งกว่า เห็นว่าผู้อื่นเป็นคนป่าเถื่อน ไร้อารยธรรมหรือโอบาณคร่ำครึ ความเชื่อนี้เป็นส่วนผสมในแนวคิดที่ว่าพวกคนผิวขาวหรือชาวตะวันตกจำต้องช่วยเหลือชนชาติอื่นที่ด้อยพัฒนากว่า ให้มีความเจริญตามแบบของตน เห็นว่าการนำความเปลี่ยนแปลงสู่ประเทศอื่น ๆ เป็นเรื่องถูกต้องสมควรกระทำ

ประโยคที่ได้รับการเอ่ยถึงอยู่เสมอคือสุนทรพจน์ของวุฒิสมาชิก โทมัส ฮาร์ท เบนต์น (Thomas Hart Benton) ที่กล่าวเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๔๖ “ในอนาคต (อเมริกา) จะพัฒนาการค้าใน (ดินแดนย่านแปซิฟิก) ที่กว้างใหญ่และหลากหลาย ซึ่งเป็นส่วนที่มีดินแดนกว้างใหญ่กว่าประเทศอเมริกา ... ดูเหมือนว่าพวกชนผิวขาว (White race) เท่านั้นที่ได้รับบัญชาจากสวรรค์ให้ครอบครองแผ่นดินโลกนี้ทั้งสิ้น เพราะเป็นชนชาติเดียวเท่านั้นที่เชื่อฟังบัญชา (ของพระเจ้า) และชนชาติเดียวเท่านั้นที่ออกแสวงหาดินแดนใหม่ที่ห่างไกล”

๓. การเผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจและการเมือง

ในปี ค.ศ. ๑๗๗๖ นายโทมัส เพน (Thomas Paine) นักปฏิวัติเสรีประชาธิปไตยชาวอเมริกาเปรียบประดุจ กระโถนไฟที่จะส่องสว่างแห่งเสรีภาพแก่โลก ในยามที่ “ทุกหนแห่งทั่วโลกแสวงหาเสรีภาพ” ไม่ว่าจะเป็นที่เอเชีย แอฟริกาหรือยุโรป ในสมัยของ นายเพน การเผยแพร่แนวคิดประชาธิปไตยยังจำกัดอยู่ในยุโรปกับอเมริกาเป็นหลัก สหรัฐฯ เริ่มเผยแพร่ประชาธิปไตยอย่างจริงจังเมื่อเข้าสู่ยุคสงครามเย็น พร้อมกับที่ American exceptionalism ได้พัฒนาตัวเองเป็นการส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย กลายเป็นรากเหตุผลหนึ่งที่ประกาศว่า ประชาชนทุกคนทั่วโลก รัฐบาลทุกประเทศทั่วโลกจะต้องปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และสหรัฐฯ มีพันธกิจที่จะต้องทำหน้าที่นี้ให้สำเร็จ

นายโทมัส เพน
นักปฏิวัติเสรีประชาธิปไตย

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี กล่าวว่าชาวอเมริกัน “แบกรับภาระกับความเสี่ยงที่ประเมินขนาดและระยะเวลาไม่ได้ (ในการรักษาและปลดปล่อยคนทั่วโลกให้มีเสรีภาพ) ไม่ใช่เพื่อพวกเราเองเท่านั้นแต่เพื่อคนทั้งหลายที่ปรารถนาเป็นไท”

ปัจจุบันการเผยแพร่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การปกครองแบบประชาธิปไตยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในหลายรูปแบบ สหรัฐฯ พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเดียวกับตน และผลักดันให้ประเทศต่างๆ เป็นประชาธิปไตย

๔. การเสริมสร้างกำลังทหาร การทำสงคราม การขยายขอบเขตอิทธิพล

การจะมีอิทธิพลต่อประเทศอื่น ๆ จำต้องมีอำนาจทางทหารสนับสนุน การช่วยเหลือประเทศอื่น ช่วยปลดปล่อยประเทศอื่นจากการถูกยึดครอง หรือการปกป้องประเทศจากการถูกรุกรานจำต้องมีกำลังรบที่เพียงพอ

รัฐบาลอเมริกันบางชุดตั้งงบกลาโหมไว้น้อยบางชุดตั้งไว้มากขึ้นกับปัจจัยแวดล้อมในขณะนั้น รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล มีหลักฐานชัดเจนว่าในสมัยประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) เพิ่มงบประมาณกลาโหมมหาศาล เร่งเสริมสร้างกองทัพให้เข้มแข็งทั้งกำลังรบในรูปแบบการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ เช่น โครงการผลิตเครื่องบินทิ้งระเบิดทางยุทธศาสตร์แบบ B-1 โครงการพัฒนาขีปนาวุธข้ามทวีปติดหัวรบนิวเคลียร์รุ่น MX ประกาศว่าประเทศอยู่ในภาวะอ่อนแอเกินไปจำเป็นต้องสร้างกองทัพให้เข้มแข็งโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด American Exceptionalism

เครื่องบินทิ้งระเบิดทางยุทธศาสตร์แบบ B-1

ขีปนาวุธข้ามทวีปติดหัวรบนิวเคลียร์ รุ่น MX

ในทางการเมืองการอ้างสหรัฐฯ ที่แตกต่างพิเศษกว่าชาติอื่น ๆ มักเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกองทัพให้เข้มแข็งอยู่เสมอเพราะเป็นส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทุกวันนี้สหรัฐฯ ยังเป็นประเทศที่มีงบประมาณด้านกลาโหมสูงสุดในโลก มีพลังอำนาจการรบสูงที่สุด

เมื่อพูดถึงการทำสงคราม ตลอดประวัติศาสตร์อเมริกามีการทำสงคราม ขยายดินแดนหลายครั้ง ในช่วงที่ประเทศในยุโรปกำลังออกล่าอาณานิคมทั่วโลก (เนื่องจากยุโรปในสมัยนั้นปราศจากพื้นที่ไว้คนจับจอง การขยายดินแดนหากไม่ทำสงครามกับเพื่อนบ้านก็ต้องออกล่าอาณานิคมนอกยุโรป และหลายประเทศกำลังแข่งขันแสวงหาอำนาจ) ในขณะที่ชาวยุโรปที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งกลายเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมาทำสงครามขับไล่ชนพื้นเมืองออกจากพื้นที่ คนเหล่านี้ที่เป็นบรรพบุรุษของอเมริกาในปัจจุบันขึ้นฝั่งทางด้านตะวันออกของทวีปอเมริกาแล้วเคลื่อนตัวยึดครองดินแดนเรื่อยมา

ทางตะวันตก จนสุดท้ายมาติดฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก และกลายเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันนักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่บางคนตีความว่านี่คือลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกา อันเป็นผลจาก American exceptionalism

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๙๘-๑๙๐๐ สหรัฐฯ ได้ผนวกหมู่เกาะฮาวาย ยึดครอง เปอร์โตริโก (Puerto Rico) กับฟิลิปปินส์หลังรบชนะสเปน เข้าครอบครองเกาะกวมและ บางส่วนของเกาะโซมัวซึ่งปัจจุบันยังเป็นของสหรัฐฯ เรียกว่า อเมริกันซามัว (American Samoa) และเข้าซื้อหมู่เกาะเวอร์จิน (Virgin Islands) ในช่วงเวลาเพียง ๑๘ เดือน อเมริกากลายเป็น มหาอาณาจักรในย่านแคริบเบียนและแปซิฟิก

อย่างไรก็ตาม สงครามใหญ่ซึ่งงบประมาณทรัพยากรมหาศาลจึงส่งผลกระทบ ต่อเศรษฐกิจโดยเฉพาะสงครามโลกครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ และสงครามเวียดนาม รัฐต้องเสีย ค่าใช้จ่ายจำนวนมาก การทำสงครามเต็มรูปแบบจึงไม่ใช่เรื่องที่สามารทำได้บ่อยครั้งตาม ต้องการ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดเรื่องอื่น ๆ อีกมาก รัฐบาลอเมริกันในปัจจุบันจึงเน้นแนวทาง อื่น ๆ เช่น สนับสนุนให้เกิดปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง เปลี่ยนผู้นำประเทศ ที่เป็นมิตรกับอเมริกา ใช้ soft power การขยายอิทธิพล ดึงให้ประเทศทั้งหลายต้องแสดง ความเป็นมิตร กับอเมริกา

๕. แบ่งแยกศัตรูกับพันธมิตร

การประกาศทำสงครามครั้งใหญ่หรือการต่อต้านศัตรูตัวฉกาจมักจะมีพันธมิตร เข้ามาเกี่ยวข้อง มีการแบ่งแยกฝักฝ่าย เช่น การทำสงครามกับฮิตเลอร์ในสมัยสงครามโลก ครั้งที่สองมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรกับฝ่ายอักษะ การต่อสู้กับสหภาพโซเวียตในยุค สงครามเย็น (Cold War) มีการแบ่งแยกว่าเป็นชั่วโลกเสรีกับชั่วสังคมนิยม

ประเทศอิสราเอลเป็นกรณีตัวอย่างความร่วมมือที่ยาวนาน สองประเทศจับมือ เป็นพันธมิตรตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๖๐ เมื่ออิสราเอลต้องเผชิญหน้าประเทศเพื่อนบ้านที่เป็น ชาติอาหรับ มีการรบกันหลายครั้ง มีแรงกดดันทางการเมืองระหว่างประเทศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนอิสราเอลอย่างต่อเนื่อง ทั้งสองประเทศ ต่างได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือดังกล่าว สำหรับอเมริกาแล้วผลประโยชน์หนึ่งที่สำคัญ คือมีเหตุเข้าไปมีบทบาทต่อภูมิภาคตะวันออกกลางกับแอฟริกาเหนือ

การทำสงครามต่อต้านลัทธิก่อการร้ายในสมัยของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช เป็นตัวอย่างยุคปัจจุบันที่รัฐบาลอเมริกันใช้ American exceptionalism เพื่อขยายอำนาจ อิทธิพลทางการเมืองระหว่างประเทศ ในแง่มุมหนึ่งการต่อต้านลัทธิก่อการร้ายจำต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลประเทศต่าง ๆ เนื่องจากผู้ก่อการร้ายสามารถแฝงตัวอยู่ใน

ทุกประเทศ ในอีกมุมหนึ่งรัฐบาลบุชใช้โอกาสดังกล่าวในการแบ่งแยกมิตรกับศัตรู ขยายอิทธิพลอเมริกาด้วยการประกาศว่า “ไม่ว่าคุณจะอยู่ฝ่ายเราหรือผู้ก่อการร้าย สหรัฐฯ จะถือว่ารัฐบาลของประเทศใด ๆ ที่ยังให้ที่พักพิงหรือสนับสนุนลัทธิก่อการร้ายเป็นศัตรู”

กรณีอื่น ๆ เช่น สหรัฐฯ จับมือกับอังกฤษส่งกองทัพนับแสนเข้าทำลายระบอบ ซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein) แห่งประเทศอิรักในปี ๒๐๐๓ กรณีเมื่อไม่นานนี้สหรัฐฯ อังกฤษและฝรั่งเศสพยายามหาทางโจมตีกองทัพอากาศของรัฐบาลอัซซาดแห่งซีเรีย เนื่องจากเชื่อว่าเป็นผู้ใช้อาวุธเคมีเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๐๑๓

รถถังอเมริกาในสมรภูมิอิรัก ค.ศ. ๒๐๐๓

จะเห็นได้ว่าข้อมูลจากแหล่งวิชาการจำนวนมากต่างบ่งชี้ว่าศาสนากับการสถาปนาประเทศในยุคแรก ๆ คือสิ่งที่คู่กับ American exceptionalism และตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมามากเกี่ยวข้องกับเรื่องความมั่นคงทางทหารและการเผยแพร่ประชาธิปไตย

การใช้ประโยชน์จาก American exceptionalism

การใช้ประโยชน์มีหลายด้านขึ้นกับบริบท เป้าหมายในแต่ละยุคสมัยดังนี้

๑. การสร้างอัตลักษณ์และการประกาศเอกราช

ชาวยุโรปที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาบุกเบิกตั้งถิ่นอาศัยใหม่ในทวีปอเมริกาคือผู้ที่ประสงค์จะตั้งรกรากบนพื้นที่ใหม่ หลีกพ้นจากถิ่นฐานเก่า วัฒนธรรมค่านิยมเดิม เมื่อมาถึงจำต้องสร้างคุณค่าแห่งการดำรงอยู่ คุณค่าแห่งการสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นใหม่ หนึ่งในวิธีที่ทรงพลังคือการเชื่อมโยงกับศาสนาว่าถิ่นที่อยู่ใหม่นั้นเป็นที่ ๆ ได้รับการอวยพรเป็นพิเศษจาก

พระเจ้าและบางคนเชื่อเช่นนั้นจริง ๆ ดังที่นายจอห์น วินธโรป กล่าวถึงการสร้างเมืองที่โดดเด่นโดยอ้างอิงศาสนา

ในเวลาต่อมาการให้คุณค่ากับความเป็นเสรีชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกาศเอกราชจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษ เพราะคือจุดเริ่มต้นปลุกใจประชาชนให้ร่วมมือร่วมใจเห็นด้วยกับการแยกตัวเป็นอิสระสถาปนาประเทศอเมริกาในที่สุด

การอธิบายตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นชี้ว่าสำหรับคนอเมริกันแล้ว American exceptionalism สร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศมหาศาล เป็นรากฐานของการสร้างประเทศสร้างสังคมที่น่าภาคภูมิใจ เช่นเดียวกับนานาประเทศที่จะต้องมีการปฏิวัติศาสตร์การสร้างชาติอันน่าภาคภูมิใจน่าจดจำ

ทุกวันนี้ชาวอเมริกันส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับศาสดาเช่นคนในยุคก่อนแต่ยังคงยึดมั่นใน American exceptionalism ด้วยเหตุผลที่ว่าลัทธิดังกล่าวสนับสนุนความเป็นเสรีชน คอยตอกย้ำว่าเป็นชนชาติที่พิเศษแตกต่างอันเป็นรากฐานแนวคิดแห่งความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่นของชาวอเมริกัน

๒. การต่อสู้ทางการเมือง การขยายและรักษาอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศ

ในช่วงสงครามเย็นช่วงแห่งการต่อสู้อย่างเข้มข้นระหว่างสองขั้วมหาอำนาจพวกอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ในสหรัฐฯ อาศัย American exceptionalism ประกาศว่าประเทศอเมริกาเป็นประเทศที่มีศีลธรรมสูงกว่า (ตรงข้ามกับลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ปฏิเสธศาสนา) และเห็นว่าตนเองมีพันธกิจระดับโลกที่จะต้องต่อสู้ช่วยเหลือโลกให้พ้นภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์

ในสมัยนั้นสหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายหลายอย่างเพื่อส่งเสริมลัทธิประชาธิปไตยด้วยหลากหลายวิธี ทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ ใช้อำนาจช่วยเหลือทางสังคมเป็นเครื่องมือเฉพาะระหว่างปี ๑๙๕๕-๑๙๖๑ รัฐบาลอเมริกันใช้งบประมาณกว่า ๑ พันล้านดอลลาร์เพื่อช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการทหารแก่เวียดนามใต้ ครู ข้าราชการพลเรือน ตำรวจอเมริกันที่ส่งไปช่วยเหลือต่างสอน/ดำเนินในแนวทางของอเมริกันทั้งสิ้น แม้กระทั่งช่วยร่างรัฐธรรมนูญตามแบบตะวันตก

การต่อต้านลัทธิใด ๆ ที่ขัดขวางต่อสู้ระบอบประชาธิปไตยและการแผ่ขยายลัทธิประชาธิปไตยทั่วโลกในปัจจุบันยังดำเนินต่อเนื่อง เป็นความใฝ่ฝันที่ว่าทั่วทั้งโลกจะต้องเป็นประชาธิปไตยทั้งหมด นโยบายส่งเสริมประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางให้เป็นประชาธิปไตยเป็นตัวอย่างหนึ่ง นายริชาร์ด ฮาซซ์ (Richard Haass) เอกอัครราชทูต

สหรัฐฯ กล่าวในปี ๒๐๐๒ ว่าเป็นเวลานานหลายทศวรรษแล้วที่สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายส่งเสริมให้โลกมุสลิมเป็นประชาธิปไตย ดังเช่นที่ทำกับภูมิภาคอื่นประเทศอื่น ๆ ลักษณะเช่นนี้ ยังสามารถเห็นเด่นชัดในปัจจุบันที่รัฐบาลอเมริกันสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย สนับสนุนรัฐบาลในภูมิภาคตะวันออกกลางที่เป็นประชาธิปไตย ถือเกณฑ์ความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเป็นเงื่อนไขรับการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจการเมืองจากอเมริกา

ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush) กล่าวสุนทรพจน์ในงานองค์กรส่งเสริมประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Endowment for Democracy) “เราเชื่อว่าเสรีภาพที่เราให้ความสำคัญไม่ได้มีเพื่อพวกเรา (ชาวอเมริกัน) เท่านั้นแต่เป็นสิทธิและมีเพื่อมนุษยชาติ”

ประธานาธิบดีบารัก โอบามา กล่าวถึงนโยบายนี้เช่นกันว่า “เพราะชนชาติทั้งหลายสมควรที่จะเดินอยู่บนวิถีประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นประเทศในยุโรปหรือเอเชีย แอฟริกาหรืออเมริกา เพื่อจะมีความมั่งคั่งมากขึ้น มีสันติภาพมากขึ้น และสามารถเพิ่มการลงทุนเพื่อความมั่นคงร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของมนุษยชาติร่วมกัน และข้าพเจ้าเชื่อว่าเจตจำนงนี้จะกลายเป็นจริงในโลกอาหรับ”

มีตัวอย่างอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ปราศรัยในช่วงหาเสียงปี ๒๐๐๐ ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ นั้นควร “ถ่อมตนแต่เข้มแข็ง” ไม่มีประเทศใดต้องกังวลหากสหรัฐฯ ดำเนินตามทิศทางนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีความแตกต่างระหว่างอำนาจกับสิทธิอำนาจ อำนาจคือความสามารถในการใช้กำลังและการคว่ำบาตร ส่วนสิทธิอำนาจคือความสามารถในการนำ แต่หากสหรัฐฯ ไม่ดำเนินการตามทิศทางดังกล่าวอเมริกาสงูญเสียความพิเศษแตกต่างและกลายเป็นนักเลงโตข้างถนน

ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช กล่าวในปี ๒๐๐๒ ว่า “เวลาพูดเรื่องความถูกต้องบางคนอาจกังวลการพูดที่ไม่เข้ากับหลักการพูดหรือไม่สุภาพ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย (กับความกังวลเหล่านั้น) สถานการณ์ที่ต่างกันจำเป็นต้องใช้วิธีการที่แตกต่างแต่หลักศีลธรรมไม่เปลี่ยนแปลง ความจริงในหลักศาสนาไม่เปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรม กาลเวลาหรือสถานที่ การมุ่งเป้าสังหารประชาชน ผู้บริสุทธิ์เป็นความผิดเสมอไม่ว่าเกิดขึ้นที่ใด การกระทำทารุณต่อสุภาพสตรีนั้นผิดเสมอไม่ว่าเกิดขึ้นเมื่อใดเวลาใด ไม่มีความเป็นกลางระหว่างความยุติธรรมกับความโหดร้าย ระหว่างความบริสุทธิ์กับการกระทำผิด และอเมริกาจะเรียกความชั่วร้ายตามชื่อของมัน เราไม่ได้สร้างปัญหา เราเพียงเปิดโปงปัญหาด้วยการเผชิญหน้ากับความชั่วร้าย ระบอบที่ไม่ยึดถือหลักนิติธรรม และเราจะนำโลกต่อต้านความชั่วร้ายนี้”

อเมริกาจึงต้องต่อสู้กับการปกครองที่ชั่วร้ายทั่วโลกเพื่อรักษาความดีให้คงอยู่นิรันดร์

๓. การทำสงคราม การขยายดินแดน

สังคมที่ยึดมั่นในความคิดเห็นเสรีของประชาชน การจะประกาศทำสงครามเต็มตัว จำต้องขับเคื้อนให้ประชาชนเห็นร่วม บางครั้งผู้นำประเทศ นักการเมืองอาศัย American exceptionalism เพื่อดึงประชาชนให้มีส่วนร่วม สร้างความฮึกเหิมและเป็นความชอบธรรมที่สหรัฐฯ จะเข้าทำสงครามกับต่างชาติ

สงครามเวียดนามกับสงครามอิรักเป็นกรณีตัวอย่างว่ารัฐบาลต้องยกเหตุผลทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคงหรือด้านความชอบธรรมตามหลักศาสนา ด้วยหลักเหตุผลซ้ำเดิมแม้จะไม่พุดด้วยประโยคเดิม ๆ การทำสงครามกับอิรักจะยกเปรียบเทียบประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein) แห่งอิรักว่าไม่แตกต่างจากฮิตเลอร์

พวกอนุรักษนิยมใหม่บางครั้งถึงกับเรียกกองทัพประเทศว่าเป็น “กองทัพของพระเจ้า” ด้วยเหตุฉะนั้นจึงมีความชอบธรรมในการจัดการกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ และแตกต่างจากลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) ที่มักรุกรานประเทศอื่นชนชาติอื่นให้มาอยู่ใต้บังคับของตน

ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช กล่าวว่า “อเมริกาไม่เคยเป็นจักรวรรดิ เราเป็นเพียงชาติมหาอำนาจที่มีประวัติศาสตร์ว่ามีโอกาส (ที่จะเป็นจักรวรรดิ) แต่เราปฏิเสธ” ในขณะที่นายแมกซ์ บูท (Max Boot) เห็นว่าสหรัฐฯ ไม่ต้องอายุที่จะเป็นจักรวรรดินิยมหากเป็นจักรวรรดิที่ทำลายล้างความชั่ว พร้อมกับอธิบายว่าด้วยความที่สหรัฐฯ เป็นกองทัพคุณธรรม ในอดีตที่ผ่านมาจึงได้ต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายอย่างลัทธิคอมมิวนิสต์ ลัทธินาซี หรือสิ่งที่ชั่วร้ายรองลงมาอย่างพวกตอลิบาน (Taliban) ผู้สนับสนุนลัทธิก่อการร้าย ชาวเซอร์เบีย (Serbian) ที่ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชนชาติอื่นอย่างเหี้ยมโหด

นักวิเคราะห์ที่เชื่อว่ามีจักรวรรดินิยมอเมริกาอธิบายเหตุผลที่มาของลักษณะจักรวรรดินิยมอเมริกากับความแตกต่างจากจักรวรรดินิยมอังกฤษว่า สหรัฐฯ ในทวีปอเมริกาเหนือมีอาณาเขตกว้างใหญ่มหาศาล ยังมีที่ดินทรัพยากรรองรับประชากรได้อีกมาก ต่างจากอังกฤษที่มีพื้นที่จำกัด เผชิญแรงกดดันจากการทำสงคราม การแข่งขันกับเพื่อนบ้านหลายประเทศ ด้วยแรงกดดันเหล่านี้ผลักดันให้อังกฤษจำต้องมีอาณานิคม เมื่อมาถึงยุคสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ อเมริกากลายเป็นชาติอภิมหาอำนาจ มีอำนาจครอบงำเศรษฐกิจโลกปราศจากคู่แข่งทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสามารถดักตวงผลประโยชน์จากเศรษฐกิจโลกได้มากเพียงพอโดยไม่ต้องเข้ายึดครองอาณานิคมแต่อย่างไร

ในอีกด้านหนึ่ง นักวิเคราะห์ที่เชื่อมั่นว่ามีจักรวรรดิอเมริกาชั่ววาทกรรมอเมริกาพยายามหลงลืมประวัติศาสตร์ส่วนนี้ และที่น่าทึ่งคือชาวอเมริกันจำนวนมากเชื่ออย่างบริสุทธิ์ใจว่า ไม่มีจักรวรรดิดังกล่าวแต่อย่างใด ลักษณะดังกล่าวกลายเป็นความแตกต่างพิเศษอีกประการของอเมริกา

รวมความแล้ว ทุกวันนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จาก American exceptionalism ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างประเทศหรือเพื่อการทำสงคราม แต่มักอยู่ในลักษณะเป็นแนวคิดแฝง ดังจะเห็นว่าทุกรัฐบาลจะประกาศนโยบายเรื่องการส่งเสริมเสรีภาพ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ปกป้องอธิปไตยความมั่นคงต่าง ๆ โดยไม่ได้เอ่ยถึง American exceptionalism โดยตรงอย่างพร่ำเพรื่อ แต่แนวคิดนี้คือรากฐานและแฝงตัวอยู่ในนโยบายหลักเหล่านั้น ผู้นำประเทศหรือสังคมจะกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างตรงไปตรงมาในยามที่เผชิญภัยคุกคามร้ายแรง เป็นภาวะที่รัฐบาลต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ต้องการการสนับสนุนจากประชาชนอย่างสุดกำลัง หรือในมุมกลับกันเป็นภาวะที่แนวคิด American exceptionalism ส่งผลผลักดันให้รัฐบาลต้องจัดการอย่างจริงจังหลังจากที่ลังเลใจเรื่อยมา

หลายคนอาจต่อต้านนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ แต่ต้องยอมรับว่าอเมริกาได้ฟันฝ่าอุปสรรคมาแล้วมากมาย ผ่านสงครามใหญ่หลายครั้ง แต่จนทุกวันนี้ยังสามารถรักษาอธิปไตย เป็นหนึ่งในชาติมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่ประวัติศาสตร์โลกต้องจารึก

ข้อวิพากษ์การบิดเบือน American exceptionalism

ดังที่กล่าวแล้วว่าไม่มีนิยาม American exceptionalism อันเป็นที่ยอมรับทั่วไป มีแต่นิยามที่เกิดจากการตีความและนำมาใช้ตามความต้องการมากกว่า ดังนั้น เมื่อมีผู้ใดกล่าวอ้างหลักการดังกล่าว จึงมีมักเสียงสะท้อนว่าเป็นการบิดเบือนความหมายหรือตีความผิดเพี้ยน ลักษณะของการบิดเบือนที่สำคัญคือ

๑. บิดเบือนว่าเป็นพันธกิจของศาสนา

การบิดเบือนโดยนำเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องถูกผูกโยงเข้ากับเหตุการณ์ตั้งแต่อดีต ในยุคล่าอาณานิคมนักการเมืองบางคนเห็นด้วยกับลัทธิจักรวรรดินิยม ดังเช่น สุนทรพจน์ที่กล่าวเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๔๖ ของวุฒิสมาชิก โทมัส เบนต์ ที่กล่าวว่าพวกชนผิวขาวเท่านั้นที่ได้รับบัญชาจากสวรรค์ให้ครอบครองแผ่นดินโลกนี้ทั้งสิ้น เพราะเป็นชนชาติเดียวเท่านั้นที่เชื่อฟังบัญชาพระเจ้า เป็นการอ้างว่าสหรัฐฯ สามารถเป็นเจ้าอาณานิคมเป็นจักรวรรดินิยมโดยถูกต้องตามหลักศาสนา

ในช่วงที่สหรัฐฯ กำลังได้เปรียบในสงครามเวียดนาม สงครามถูกตีความเปรียบเทียบว่าเป็นพันธกิจของอเมริกาจะต้องทำสงครามครูเสด (Crusade) ไปให้แสงสว่างแก่ชาวเวียดนาม (คำว่า “แสงสว่าง” เป็นคำที่นำมาจากหลักศาสนา) ชาวอเมริกันไม่คิดว่าพวกเขา กำลังเข้ายึดครองเวียดนามแต่กำลังช่วยชาวเวียดนามสร้างชาติให้เป็นแบบอเมริกัน

ในช่วงที่บรรยากาศทำสงครามต่อต้านลัทธิก่อการร้ายกำลังดำเนินอย่างเข้มข้น ในสมัยของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ครั้งหนึ่งประธานาธิบดีถึงกับกล่าวในที่ประชุมสื่อว่าการทำสงครามต่อต้านก่อการร้ายเหมือนกับการทำสงครามครูเสด โยงกับเรื่องที่ถูกก่อการร้ายที่ก่อเหตุวินาศกรรมเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๐๐๑ ที่เป็นมุสลิม

ผู้ศรัทธาบางคนวิพากษ์ว่าหากคำว่า Exceptionalism มีจุดเริ่มต้นจากคำของนายวินธอป ที่กล่าวถึง “เมืองที่ตั้งอยู่บนเขา” เท่ากับว่าเป็นการดึงคำที่อยู่ในคัมภีร์ไบเบิลมาตีความใหม่ ด้วยวัตถุประสงค์ใหม่เพราะคริสเตียนใช้ประโยค “เมืองที่ตั้งอยู่บนเขา” เป็นวิสัยทัศน์ตามความเชื่อ เป็นการสร้างสังคมตามหลักศาสนา ไม่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพหรือประชาธิปไตยอันเป็นแนวทางของฝ่ายโลก นอกจากนี้ทุกหนทุกแห่งในโลกสามารถเป็น “เมืองที่ตั้งอยู่บนเขา” ไม่จำกัดว่าต้องเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา

แต่ในระยะหลังคำดังกล่าวถูกนำมาดัดแปลงเป็นลัทธิเป็นแนวคิดแพร่ขยายการปกครองแบบประชาธิปไตยตามแนวทางของอเมริกา นำมาสร้างความชอบธรรมในการทำสงคราม เหล่านี้เป็นการบิดเบือนการตีความเนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิล ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีผู้ยึดถือลัทธิโดยยึดโยงกับศาสนาเช่นเดิม กลายเป็นประเด็นถกเถียงว่าเป็นการบิดเบือนทางศาสนาจริงหรือไม่

๒. บิดเบือนว่าลัทธิเสรีนิยมประชาธิปไตยเหมาะสมกับทุกคนทุกสังคมทั่วโลก

ประเด็นนี้เป็นข้อถกเถียงอย่างมากเช่นกัน ในยุคสงครามเย็นที่เป็นการแข่งขันระหว่างขั้วประชาธิปไตยกับขั้วสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ต่างนำเสนอจุดดีของตนและอ้างว่าอีกฝ่ายบกพร่อง ทุกวันนี้รัฐบาลอเมริกันยังพูดอยู่เสมอว่าประชาธิปไตยคือการปกครองที่เหมาะสมกับทุกประเทศทั่วโลก กลายเป็นต้นเหตุสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

นายเบรนท์ สโกว์ครอฟท์ (Brent Scowcroft) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องการชีวิตที่ดีขึ้น แต่ผู้ใช้ American exceptionalism มักบิดเบือนว่าคนทั่วโลกต้องการมีวิถีชีวิตแบบอเมริกันโดยไม่พิจารณาว่าพวกเขาต้องการอย่างนั้นจริงหรือไม่

ผลเสียการใช้ American exceptionalism

หากกล่าวถึง American exceptionalism สร้างคุณประโยชน์ต่ออเมริกามาหลายในอีกแง่หนึ่งเป็นต้นเหตุที่มาของความขัดแย้งมหาศาลเช่นกัน ดังนี้

๑. ขัดแย้งกับค่านิยมอื่น ๆ ทั่วโลก ได้รับการต่อต้านจากสังคมอื่น ๆ

นายซบิกนิว เบรซินสกี (Zbigniew Brzezinski) เชื่อว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ต้องการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี (Dignity) สามารถเลือกเส้นทางชีวิตของตน อยู่อย่างมีความหมายตามแบบของตน เสรีภาพอาจเป็นส่วนหนึ่งของศักดิ์ศรีของใครบางคน แต่ศักดิ์ศรีของมนุษย์มีมากกว่าเสรีภาพ และขึ้นอยู่กับนิยามของแต่ละคนแต่ละสังคมและศาสนา นอกจากนี้คนทั่วโลกต่างต้องการให้ผู้อื่นเคารพในศักดิ์ศรี ในนิยามศักดิ์ศรีของตน

American exceptionalism เป็นการประกาศว่าความเชื่อวาค่านิยม แนวทางเศรษฐกิจการเมืองแบบอเมริกันดีที่สุด ทุกประเทศต้องเจริญรอยตามโดยไม่คำนึงพื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคมและเรื่องใด ๆ ผลที่ตามมาคืออเมริกามักขัดแย้งกับประเทศที่มีระบบการเมืองเศรษฐกิจ ค่านิยม วิถีชีวิต นิยามศักดิ์ศรีที่แตกต่างออกไป บางครั้งกลายเป็นศัตรู คู่แข่งขัน ผู้คนจำนวนมากทั่วโลกไม่พอใจเมื่อผู้นำอเมริกาบอกว่าค่านิยมแบบอเมริกันดีที่สุด

ประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจน แม้การรุกรานของ American exceptionalism ในปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้นด้วยแรงจูงใจทางศาสนาเป็นสำคัญ แต่ผลการรุกรานคือการนำค่านิยมตะวันตกเข้าไปแทนที่ ก่อให้เกิดความขัดแย้งตั้งแต่ระดับรากหญ้าคือเรื่องความเชื่อส่วนบุคคลของมุสลิมกับแนวคิดตะวันตก

มีหลักฐานมากมายว่าประชาชนประเทศอื่น ๆ ต่อต้าน American exceptionalism แม้กระทั่งประเทศในยุโรปตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คนเหล่านี้ต่อต้านลัทธิดังกล่าว ต่อต้านระบอบการเมือง เศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมตามแบบฉบับอเมริกันที่รัฐบาลสหรัฐฯ หยิบยื่นมาให้พร้อมกับความช่วยเหลือ

บ่อยครั้งความขัดแย้งเกิดจากเรื่องพื้นฐานอย่างเสรีภาพการพูดการแสดงออก ชาวอเมริกันบางคนใช้เสรีภาพดังกล่าวในการวิพากษ์วิจารณ์ศาสนาอื่น จนกลายเป็นเหตุประทุ้งทั่วโลกเพราะผู้อื่นเห็นว่าเป็นการลบหลู่ศาสนาอื่นเป็นพฤติกรรมที่รับไม่ได้หรือจำเป็นต้องประทุ้งต่อต้านเนื่องจากเป็นข้อบังคับทางศาสนา

การที่อเมริกาเชื่อมั่นว่าตนมีพันธกิจมีหน้าที่ต้องส่งเสริมเสรีภาพ ซึ่งปัจจุบันมาในรูปแบบของการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นการคุกคามประเทศอื่น ๆ ที่ปกครองด้วย

ระบอบอื่น เกิดการต่อต้านการไม่เห็นด้วยจากรัฐบาลอื่น ๆ โดยเฉพาะรัฐบาลที่เข้ากันไม่ได้กับระบอบประชาธิปไตย ยิ่งสหรัฐฯ ยิ่งมีมันมากเพียงใดก็ยิ่งได้รับการต่อต้านมากเพียงนั้น

๒. ได้รับการต่อต้านจากภายในประเทศอเมริกา

หากศึกษาประวัติศาสตร์ตั้งแต่ประกาศเอกราชเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๗๖ จนถึงยุคปัจจุบัน เหตุที่อเมริกาทำสงครามเกิดจากปัจจัยทั้งในและต่างประเทศ American exceptionalism เป็นปัจจัยสำคัญภายในประเทศประการหนึ่งอันเป็นต้นเหตุให้รัฐบาลประกาศทำสงคราม การทำสงครามด้วยลัทธิดังกล่าวกลายเป็นสิ่งที่ทำได้และชอบธรรม แม้ทำให้ผู้คนทุกฝ่ายบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก หลายคนตกอยู่ในภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด

ในแง่มุมมองภายในประเทศอเมริกา ผลจากสงครามแต่ละครั้งได้สร้างความทรงจำแก่การเมืองภายในประเทศอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะสงครามอเมริกากับสเปน (Spanish-American War) สงครามโลกครั้งที่ ๑ กับครั้งที่ ๒ สงครามเกาหลีและสงครามเวียดนาม บางสงครามให้ความรู้สึกดี อเมริกามีชัยชนะ ขณะที่ประชาชนต่อต้านบางสงครามโดยเฉพาะสงครามเวียดนาม

สงครามโค่นล้มระบอบซัดดัม ฮุสเซน ในปี ๒๐๐๓ เป็นอีกตัวอย่างที่ส่งผลต่อการเมืองภายในประเทศ ชาวอเมริกันราวสองในสามไม่เห็นด้วยกับการโจมตี ไม่เห็นด้วยกับเหตุผลข้ออ้างของรัฐบาล ไม่เชื่อว่าประเทศได้ประโยชน์จากการทำสงครามนี้ ทุกวันนี้พิสุจน์แล้วว่าเหตุผลที่รัฐบาลบุชอ้างเพื่อบุกอิรักนั้นเป็นเหตุผลเท็จ การที่นายบารัก โอบามา ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีด้วยการชูนโยบายถอนทหารอเมริกันออกจากอิรักและอัฟกานิสถานแสดงให้เห็นถึงกระแสการต่อต้านอย่างรุนแรง

เมื่อนายบารัก โอบามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมีเหตุที่ถูกการต่อต้านเช่นกัน เมื่อรัฐบาลตั้งใจจะโจมตีกองทัพรัฐบาลซีเรียด้วยการแสดงหลักฐานที่สหรัฐฯ เป็นผู้เก็บและสรุปเองว่ากองทัพฮิซบอลลอฮ์ คือผู้ใช้อาวุธเคมี เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๐๑๓ เห็นว่าการอยู่นิ่งเฉยจะเป็นเหตุให้มีผู้ใช้อาวุธเคมีอีกในอนาคต อาวุธดังกล่าวอาจตกอยู่ในมือของผู้ก่อการร้ายและนำมาโจมตีอเมริกาในที่สุด แต่ผลสำรวจของ CNN/ORC ชี้ว่าชาวอเมริกันกว่าร้อยละ ๗๐ ไม่ต้องการให้สหรัฐฯ โจมตีซีเรียเนื่องจากเห็นว่าการโจมตีไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศสหรัฐฯ ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามกลางเมืองซีเรีย ผลสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับอีกหลายสำนักวิจัยที่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าประชาชนกว่าครึ่งไม่ต้องการให้ประเทศโจมตีซีเรีย

นายฮาโรลด์ โค (Harold Koh) นักกฎหมายและนักวิชาการอเมริกันชี้ว่าชาวอเมริกันควรกดดันรัฐบาลของตนเองให้หลีกเลี่ยงผลเสียจากการใช้ American exceptionalism

เพราะหลักการดังกล่าวกลายเป็นที่มาของการปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน ปฏิบัติต่อตนเองอย่างหนึ่ง ในขณะที่ปฏิบัติต่อที่เหลือทั้งโลกอีกอย่างหนึ่ง

American exceptionalism ไม่มีผลต่ออเมริกาเสมอไป

เมื่อประเมินภาพรวมแล้วพบว่า American exceptionalism มีผลต่อการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์หลายครั้ง บางครั้งมีผลต่อความเป็นไปทั้งของอเมริกาและของโลก อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวไม่ได้มีอิทธิพลเสมอไป เนื่องจากไม่ใช่ทุกรัฐบาลที่สนับสนุนหรือยึดถือแนวทางดังกล่าว อีกทั้งยังขึ้นกับบริบทความเข้มแข็งของประเทศ การสนับสนุนจากประชาชน

เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์อเมริกาดังแต่ก่อตั้งประเทศไม่ใช่ทุกรัฐบาลที่สนับสนุนหรือยึดถือแนวทาง American exceptionalism หากแนวคิดดังกล่าวสัมพันธ์กับการล่าอาณานิคม ข้อมูลทางวิชาการหลายชิ้นสรุปว่าชาวอเมริกันตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ ๑๘๘๐ ต่อด้านลัทธิอาณานิคมอย่างมาก อันเป็นเหตุให้อเมริกาประกาศเป็นเอกราชในเวลาต่อมา

ในแง่การขยายอาณาเขต อเมริกามีทั้งช่วงที่ขยายอาณาเขตกับช่วงแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้งใด ๆ ในโลก (Isolationism) เช่น หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ รัฐบาลอเมริกันหันกลับไปยึดถือหลัก Isolationism พยายามไม่ข้องแวะกับความขัดแย้งในยุโรปหรือที่อื่นใดทั่วโลก

ประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ (Jimmy Carter) ผู้ดำรงตำแหน่งในช่วง ๑๙๗๗-๑๙๘๑ เป็นอีกตัวอย่างผู้นำประเทศที่ไม่นิยมความรุนแรง ตั้งใจอยู่ร่วมกับฝ่ายตรงข้ามในยุคนี้ด้วยสันติ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพโซเวียต ชาติอาหรับที่เป็นศัตรูกับอิสราเอล

โดยสรุปแล้ว เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์ตั้งแต่ก่อตั้งประเทศ พบว่าผู้นำประเทศบางคน นักการเมืองบางยุคสมัยไม่ยึดมั่น American exceptionalism

ในอีกด้านหนึ่งนายแดเนียล เบลล์ (Daniel Bell) เห็นว่าความเข้มแข็งของประเทศมีผลต่อการยึดถือ American exceptionalism โดยสังเกตว่าในทศวรรษ ๑๙๗๐ เป็นช่วงที่ไม่มีกระแสดังกล่าวเนื่องจากประเทศอยู่ในภาวะอ่อนแอ สังคมอเมริกันกำลังแตกแยกทางความคิด วัฒนธรรมอย่างรุนแรง เศรษฐกิจมีปัญหา ในช่วงเวลานั้นชาวอเมริกันส่วนใหญ่จึงไม่มีเชื่อเรื่อง American exceptionalism และหันไปยึดถือค่านิยมอื่น ๆ แทน

การต่อต้านสงครามเวียดนามในอดีต การต่อต้านการโจมตีซีเรียเมื่อไม่นานนี้เป็นกรณีที่ประชาชนไม่เห็นด้วย การที่ผู้นำประเทศจะอ้าง American exceptionalism จึงใช้ไม่ได้ผลเสมอไป ขึ้นกับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่าง

การยึดถือในปัจจุบัน

ในปัจจุบันพบว่ามีผู้ที่ยึดถือและไม่ยึดถือ ดังนี้

๑. พวกที่ไม่ยึดถือ

พวกเสรีนิยมอเมริกัน (Liberal) ไม่ให้ความสำคัญกับแนวคิดนี้จากความเชื่อที่ว่าทุกคนเป็นสามัญชนคนทั่วไปที่ร่วมกันใช้ชีวิตภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ต้องการสังคมที่เท่าเทียม ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ประเทศสหรัฐฯ ไม่จำเป็นต้องแสดงความเป็นชาติที่เหนือกว่าชาติอื่น เห็นว่าการยึดถือแนวคิดดังกล่าวทำให้ต่างชาติมองอเมริกาว่าเป็นพวกเย่อหยิ่ง การยึดถือว่าตนรับหน้าที่ของพระเจ้าให้มาช่วยเหลือมนุษยโลกเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ความเชื่อของแต่ละกลุ่มในสังคม พวกเสรีนิยมจึงเป็นพวกต่อต้านความพิเศษแตกต่าง (antiexceptionalists)

เหตุผลสำคัญเกิดจากการที่พวกเสรีนิยมไม่ใส่ใจยึดถือศาสนาอย่างเคร่งครัด American exceptionalism ในฐานะมรดกประกอบของหลักศาสนาจึงไม่มีอิทธิพลต่อคนกลุ่มนี้ และเพราะคนกลุ่มนี้ยึดมั่นในความเท่าเทียมของมนุษย์ ดังนั้นชาวอเมริกันไม่พิเศษแตกต่างจากชนชาติอื่น

๒. พวกที่ยึดถือ

พวกที่ยึดถือลัทธิดังกล่าวในปัจจุบันแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือยึดถือโดยอิงกับเหตุผลทางศาสนา (ศาสนามีอิทธิพล) กลุ่มนี้เป็นคนส่วนน้อย ตัวอย่างเช่น บางคนบางกลุ่มในพวกอนุรักษนิยมกับอนุรักษนิยมใหม่ (Neoconservatives) ต้องการให้ชาวอเมริกันคิดว่าพวกเขาเป็นคนพิเศษ เป็นประเทศที่น่าภาคภูมิใจ มีหลักศีลธรรมที่เหนือกว่า และเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ที่เป็นประชาธิปไตยด้วยกัน อีกกลุ่มคือยึดถือในฐานะเป็นประเพณีที่สืบทอดจากอดีต (ศาสนาไม่มีอิทธิพล)

สถาบันวิจัย Gallop ชี้ว่าปัจจุบันชาวอเมริกันร้อยละ ๘๐ เชื่อว่าประเทศอเมริกาพิเศษเหนือกว่าชาติอื่น ๆ ด้วยเหตุผลจากประวัติศาสตร์และรัฐธรรมนูญ ที่น่าสนใจคือตัวคำถามไม่มีเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง และไม่ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะสังกัดพรรครีพับลิกันหรือเดโมแครต หรือไม่สังกัดพรรคส่วนใหญ่จะตอบว่าเชื่อด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นข้อสรุปคือชาวอเมริกันส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพวกเสรีนิยมหรืออนุรักษนิยมส่วนใหญ่ยึดถือ American exceptionalism โดยไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างลึกซึ้ง

เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าสังคมอเมริกันปัจจุบันไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายจากศาสนาความเชื่อ คนส่วนใหญ่เห็นว่าศาสนาเป็นเรื่องโบราณ คนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ยังยึดถือ ดังนั้นในภาพรวม American exceptionalism ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ภายใต้การขับเคลื่อน

ของหลักความเชื่อใด ๆ หากแต่เป็นวัฒนธรรมสังคมนิยมอย่างหนึ่ง บางคนอาจชี้ว่ารากฐานวัฒนธรรมของอเมริกามีองค์ประกอบของศาสนา แต่ในปัจจุบันรากฐานดังกล่าวอยู่ในฐานะเป็นวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ สังคมอเมริกันปัจจุบันเป็นพหุสังคม คนจำนวนมากยึดถือหลักเสรีนิยมหลักปัจเจกชนนิยมมากกว่าหลักศาสนา

๓. ผู้นำประเทศยึดถือ

ดังที่อธิบายแล้วว่าไม่ใช่ผู้นำประเทศทุกคนที่ยึดถือแต่ในระยะหลังผู้นำประเทศส่วนใหญ่เอียงอ้างถึง American exceptionalism ไม่มากนักน้อย ประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยู. บุช คือผู้หนึ่งที่ยึดถือแนวคิดดังกล่าวตามแนวทางของนักอนุรักษนิยมใหม่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะภายหลังเกิดเหตุผู้ก่อการร้ายจี้เครื่องบินโดยสารพุ่งชนตึกเวิร์ดเทรดเซ็นเตอร์ในเหตุวินาศกรรม ๙/๑๑ นักวิเคราะห์บางคนเห็นว่าหลักนิยม (Doctrine) หลักนโยบายของประธานาธิบดีบุช เรื่องการต่อต้านลัทธิก่อการร้ายทั่วโลก การทำสงครามในอิรักกับอัฟกานิสถานล้วนมีองค์ประกอบของแนวคิด American exceptionalism อย่างเหนียวแน่น

เครื่องบินโดยสารพุ่งชนตึกเวิร์ดเทรดเซ็นเตอร์ในเหตุวินาศกรรม ๙/๑๑

ประธานาธิบดีบุช เคยกล่าวถึงเรื่องการบุกอิรักว่าเป็น “พันธกิจเพื่อนำเสรีภาพสู่ผู้ถูกกดขี่” ทีมงานใกล้ชิดบางคนให้ความเห็นว่าประธานาธิบดีเชื่อว่าตนเป็น “ผู้ทำพันธกิจเพื่อพระเจ้า” (หรือผู้ที่พระเจ้ามอบหมายให้ทำหน้าที่แทนพระองค์) เป็นเหตุผลที่ได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

ประธานาธิบดีบารัก โอบามา กล่าวว่า “ข้าพเจ้าเชื่อใน American exceptionalism เหมือนกับที่ชาวอังกฤษเชื่อใน British exceptionalism หรือพวกกรีกเชื่อใน Greek exceptionalism” ประธานาธิบดีบารัก โอบามา อาจไม่ได้ยึดโยงกับหลักศาสนาเท่ากับ ประธานาธิบดีบุช แต่ได้สะท้อนการยึดถือแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน ดังนั้นในยุคปัจจุบัน ประธานาธิบดีหลายคนยังยึดถือ American Exceptionalism แต่ผู้นำประเทศที่ยึดถือลัทธิ ดังกล่าวเกิดจากหลายเหตุผล ไม่ใช่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

วิวาทะระหว่างสองผู้นำประเทศมหาอำนาจ

กลางเดือนกันยายน ๒๐๑๓ ประธานาธิบดีบารัก โอบามา กล่าวชักจูงให้ชาวอเมริกันเห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการโจมตีกองทัพรัฐบาลซีเรีย ชาวอเมริกัน กว่าครึ่งไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ ประธานาธิบดีโอบามาพยายามหว่านล้อมด้วยการยอมรับว่าไม่สามารถแก้ปัญหาซีเรียด้วยการใช้กำลังแต่เหตุการณ์ใช้อาวุธเคมี เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๐๑๓ มีพลเรือนเสียชีวิตกว่าพันคน รวมทั้งเด็กและสตรี พร้อมกับอ้างหลักฐานหลายข้อ และสรุปว่ารัฐบาลซีเรียเป็นผู้ใช้อาวุธเคมี หากสหรัฐฯ ไม่ลงมือทำอะไรบางอย่าง เหตุการณ์ใช้อาวุธเคมีจะเกิดซ้ำอีก รวมทั้งพวกผู้ก่อการร้ายอาจนำมาโจมตีสหรัฐฯ รัฐบาลหวังจะโจมตี กองทัพอัซซาด เพื่อเตือนรัฐบาลอัซซาดและทุกฝ่ายว่าการใช้อาวุธเคมีเป็นเรื่องต้องห้าม

ประธานาธิบดีบารัก โอบามา กล่าวทบทวนประวัติศาสตร์ชาติว่า “สหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในเสาหลักของความมั่นคงโลกมาเกือบ ๗ ทศวรรษแล้ว ภาระของผู้นำนั้น มักจะหนักหนาเสมอแต่โลกจะดีขึ้นถ้าเราแบกรับภาระเหล่านี้” เราสามารถหยุดไม่ให้เด็กต้อง เสียชีวิตเพราะแก๊สพิษ และส่งผลต่อเนื่องทำให้ลูกหลานของเราปลอดภัยขึ้น ข้าพเจ้าเชื่อว่า เราต้องลงมือกระทำ “นั่นคือสิ่งที่ทำให้อเมริกาแตกต่าง สิ่งที่ทำให้เราพิเศษแตกต่าง เหนือชาติอื่น” (ประธานาธิบดีโอบามา ใช้คำว่า exceptional จากหลักการ American exceptionalism) ขอให้พวกเราไม่ลืมความจริงสำคัญข้อนี้ด้วยความถ่อมใจแต่แน่วแน่

ในเวลาต่อมาในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ประธานาธิบดีบารัก โอบามา กล่าวสุนทรพจน์ความตอนหนึ่งกล่าวถึงสถานการณ์ในซีเรียว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าเป็น การผิดพลาดหากไม่เข้าพัวพัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าอเมริกาต้องพัวพันเพื่อความมั่นคงของตน และเชื่อว่าส่งผลให้โลกดีขึ้นด้วย บางคนอาจไม่เห็นด้วย แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่าอเมริกันนั้น แตกต่างพิเศษเหนือชาติอื่น เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะเราได้แสดงความตั้งใจที่จะเสียสละ เลือดและทรัพย์สินเพื่อผลประโยชน์ของทุกประเทศไม่เพียงเฉพาะผลประโยชน์แคบ ๆ อันเห็นแก่ตัวของเรา”

จากคำพูดดังกล่าว นายวลาดีมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีแห่งรัสเซีย วิพากษ์สถานการณ์ซีเรียที่รัสเซียกับสหรัฐฯ มีจุดยืนที่แตกต่างกันหลายเรื่อง ใจความสำคัญต้องการกล่าวถึงบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ ผู้แสดงบทบาทสำคัญต่อประเด็นความมั่นคงของโลกในปัจจุบัน เพื่อเตือนรัฐบาลโอบามาให้กลไกสหประชาชาติแก้ปัญหาซีเรีย ไม่ใช่มุ่งโจมตีซีเรียด้วยตนเอง ซึ่งหากสหรัฐฯ “ทำการโจมตีโดยไม่ขอการรับรองจากคณะมนตรีความมั่นคง หากสหรัฐฯ ดื้อดึงทำการโจมตีซีเรียจะยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศขยายตัวกลุ่มก่อการร้ายจะโหมโจมตีใหม่อีกรอบ ทั้งหมดนี้จะยิ่งทำให้ภูมิภาคตะวันออกกลางกับแอฟริกาเหนือไร้เสถียรภาพ” เป็นการพาดพิงถึงสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีโอบามา ไม่เห็นด้วยกับแนวคิด American exceptionalism ที่ผู้นำอเมริกาเอ่ยอ้าง

สื่ออเมริกาบางแห่งวิพากษ์กลับว่า ประธานาธิบดีวลาดีมีร์ ปูติน ไม่ให้เกียรติแนวคิดที่สำคัญที่สุดของคนอเมริกัน ในขณะที่สื่อจีนเห็นว่า ประธานาธิบดีวลาดีมีร์ ปูติน มีความกล้าหาญ กล้าที่จะวิพากษ์อเมริกาอย่างตรงไปตรงมาในยามที่น้อยคนจะกล้าทำ และสหรัฐฯ ควรเปิดรับฟังความเห็นของผู้อื่นในฐานะที่เป็นประเทศประชาธิปไตย

ความคิดเห็นของ ประธานาธิบดีวลาดีมีร์ ปูติน สอดคล้องกับแนวคิดหนึ่งที่ว่า ปัจจุบันอเมริกายังมีความเป็นจักรวรรดินิยมเหลืออยู่แต่เป็นจักรวรรดินิยมแบบอ่อน อเมริกาไม่ได้ควบคุมรัฐอื่น ๆ ได้สมบูรณ์เต็มร้อยเหมือนยุคอาณานิคม แต่รัฐบาลหลายประเทศทั่วโลกต้องดำเนินนโยบายที่สนับสนุนผลประโยชน์ของอเมริกา

วิเคราะห์องค์รวม

ลัทธิหรือแนวคิดที่เชื่อว่าคนอเมริกันนั้นมีความพิเศษเหนือชาติอื่นมีประเด็นวิเคราะห์เพิ่มเติมที่น่าสนใจ ดังนี้

ประการแรก การตีความ American exceptionalism ที่อยู่เคียงคู่กับประวัติศาสตร์อเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เพิ่งก่อตั้งมาเพียงสองร้อยกว่าปี มีอายุน้อยเมื่อเทียบกับประเทศเก่าแก่ในยุโรป ทำให้สหรัฐฯ ขาดประวัติศาสตร์ของการเป็นสังคมชนเผ่า รัฐอาณานิคมโบราณ รัฐเจ้าขุนมูลนายหรือรัฐฟิวดัล (Feudal State) ไม่เคยผ่านการปกครองด้วยกษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ไม่มีประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างกันอันยาวตามอย่างที่เกิดขึ้นในยุโรป หลังจากการต่อสู้เพื่อเอกราชแล้วเกิดประเทศที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยทันที เป็นระบอบการปกครองเดียวตลอดประวัติศาสตร์ประเทศ นี่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะอันแตกต่างจากยุโรป

เมื่อสำรวจประวัติศาสตร์สหรัฐฯ ทั้งหมดตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษจนยุคปัจจุบัน พบว่ามีการใช้หรือการตีความว่ามีการใช้ American exceptionalism มาตลอด ตั้งแต่เป็นแนวคิดที่เห็นว่าตนแตกต่างเหนือกว่าชาวยุโรปที่เป็นเชื้อชาติดั้งเดิมของตนสู่การต่อสู้ประกาศเอกราชกลายเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา การแผ่ขยายดินแดนในทวีปอเมริกาเหนือและยึดดินแดนอื่น ๆ ในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ การทำสงครามต่อสู้กับลัทธินาซี ลัทธิคอมมิวนิสต์ จนมาถึงยุคสมัยปัจจุบันที่อเมริกาคงความเป็นชาติมหาอำนาจ

ความเข้มข้นในการยึดถือมีระดับสูงต่ำมากน้อยไม่สม่ำเสมอ ที่น่าสนใจกว่านั้นคือนิยามมีการเปลี่ยนแปลงเสริมแต่ง ในช่วงแรกสุดเป็นการประยุกต์ใช้จากหลักศาสนา ต่อมากลายเป็นแนวคิดที่ฝังรากลึกในสังคม กลายเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมอเมริกันที่ผูกกับค่านิยมอื่น ๆ เช่น ความรักในเสรีภาพ ปัจเจกชนนิยมโดยไม่ผูกโยงกับหลักศาสนาอีกต่อไป ทุกวันนี้คนที่ยึดถือลัทธินี้เนื่องจากศาสนากลายเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม

ในแง่มุมนี้ ชี้ว่า American exceptionalism อยู่เคียงคู่กับการตีความประวัติศาสตร์ขึ้นกับการใช้ว่าใครต้องการใช้อย่างไร ตีความอย่างไรและกลายเป็นเนื้อหาประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นปัจจุบันศึกษา

ประการที่สอง ปัญหาเชิงคุณค่าและที่มา

นายเจมส์ ซีซาร์ (James Ceaser) ตั้งคำถามว่าการใช้คำว่า “ลัทธิ” (Ism) มีที่มาที่ไปหรือไม่ หรือเป็นเพียงการใช้กันอย่างลอย ๆ เพราะว่าคำว่าลัทธิในทางการเมืองจะต้องเป็นแนวคิดที่หนักแน่นในหลักข้อเชื่อ มีคำตอบแก้คำถามต่าง ๆ มากมายดังตัวอย่างเช่น ลัทธิเสรีนิยม ลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ American exceptionalism ไม่มีหลักวิชาการที่หนักแน่นแต่ประการใด

บางคนอ้างว่าลัทธินี้มีที่มาจากประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ เมื่อสืบค้นจริง ๆ พบว่าในปี ค.ศ. ๑๖๓๐ นายจอห์น วินทรอป เป็นคนแรกที่ถูกอ้างเสมอว่าเป็นต้นสายของลัทธิ หลายคนอ้างคำของ นายวินทรอป ที่กล่าวว่า “เมืองที่ตั้งอยู่บนเขา” แต่นายวินทรอปไม่เอ่ยว่าคำดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของหลักการ Exceptionalism ที่นายวินทรอป อ้างคือข้อความที่มาจากคัมภีร์ไบเบิล เนื่องจากเขาเป็นคริสเตียนนิกายเพียวริตัน (Puritan) จึงใช้และตีความหวังจะสร้างเมืองให้เป็ндั้งเมืองของผู้เชื่อผู้ศรัทธาต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ สาระสำคัญอยู่ที่ว่าเป็นที่ชุมนุมของผู้เชื่อ จะเป็นที่ไหนในโลกหรือประกอบด้วยชนชาติใดก็ได้ อีกทั้งสามารถมีได้หลายแห่งไม่จำกัดจำนวน การอ้างคำพูดของ นายวินทรอป เพื่ออ้างเป็นลัทธิเก่าแก่จึงไม่สมเหตุผลผล และเป็นการบิดเบือนหลักศาสนา

นายเจมส์ ซีซาร์ ได้ทำการสืบค้นฐานข้อมูลย้อนหลังและพบว่าศัพท์คำว่า “Exceptionalism” เริ่มมีการใช้อย่างจริงจังเป็นครั้งแรกเมื่อปลายทศวรรษ ๑๙๕๐ (ก่อนหน้านี้ในทศวรรษ ๑๙๒๐ มีคนเดียวเท่านั้นที่ใช้ เนื้อหาเป็นการคาดการณ์เส้นทางทุนนิยมอเมริกาที่ในช่วงหนึ่งจะเติบโตก่อนกลายเป็นคอมมิวนิสต์ในที่สุด ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ตามการกล่าวอ้างในปัจจุบัน) ดังนั้น คำว่า “Exceptionalism” จึงเป็นศัพท์ใหม่ การใช้ American exceptionalism จึงเป็นการตีความย้อนหลังของใครบางคนเท่านั้น ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ขาดความเป็นวิชาการ และอาจเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมที่จำต้องใช้ทุกวิถีทางเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อันเป็นภัยคุกคามร้ายแรงในสมัยนั้น

ความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้คือตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการใช้มีการเอ่ยถึง American exceptionalism เป็นการใช้ในประเด็นสำคัญระดับชาติทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติ การอธิบายเหตุผลของการต่อสู้เพื่อเอกราช การขยายดินแดนในปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุคสงครามเย็น จนถึงทุกวันนี้ที่มักใช้เพื่อเป็นเหตุความชอบธรรมในการทำสงคราม การส่งเสริมระบอบการปกครองประชาธิปไตย และการประกาศความภาคภูมิใจแห่งความเป็นอเมริกา ด้วยเหตุผลความสำคัญดังกล่าวไม่ว่า American exceptionalism จะมีนิยามอย่างไร เป็นศัพท์ใหม่หรือเก่าย่อมไม่สำคัญเท่ากับ การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

แต่ประวัติศาสตร์เมื่อไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าไม่ใช่ทุกช่วงเวลาที่ผู้นำประเทศหรือสังคมให้ความสำคัญกับแนวคิดดังกล่าว การจะใช้ American exceptionalism จึงขึ้นกับบริบทและนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ คุณค่าของแนวคิดนี้จึงขึ้นกับการนำมาใช้ประโยชน์และการยอมรับของสังคมอเมริกันโดยแท้

สรุป

เป็นธรรมดาที่นักการเมือง ผู้นำประเทศจะต้องแสดงวิสัยทัศน์ถึงประเทศที่รุ่งเรือง ผู้นำประเทศต้องจัดทำนโยบายที่สร้างประเทศให้เข้มแข็ง ประชาชนมีกำลังใจ สำคัญที่รายละเอียดของวิสัยทัศน์ว่าจะต้องสามารถอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ด้วยดี ให้มีความขัดแย้งเท่าที่จำเป็น ประชาชนยอมรับได้ ไม่แสดงการดูหมิ่นหรือต้องการกดขี่ชนชาติอื่น อันจะนำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างไม่จบสิ้น อเมริกามีหนังสือประวัติศาสตร์ของตนเอง ชนชาติอื่น ๆ ก็มีหนังสือประวัติศาสตร์ของตนเองด้วยเช่นกัน

เมื่อวิสัยทัศน์ แนวคิดและการประกาศใช้เกิดจากการสรรค์สร้างของมนุษย์ มนุษย์จึงสามารถเลือกตัดสินใจและตระหนักว่าสิ่งใดจะก่อประโยชน์อย่างถาวรยั่งยืนเพราะประวัติศาสตร์จะจารึกไว้เช่นนั้น American exceptionalism คงจะอยู่เคียงคู่กับนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ไปอีกนาน พร้อมกับข้อวิพากษ์ทั้งจากคนในชาติและนานาชาติถึงความเหมาะสมของนิยามและการใช้ประโยชน์ เป็นประเด็นให้ได้ถกเถียงกันเรื่อยไป

บรรณานุกรม

- Americans See U.S. as Exceptional; 37% Doubt Obama Does. *Gallup*. 22 December 2010. <http://www.gallup.com/poll/145358/americans-exceptional-doubt-obama.aspx>
- Bacevich, Andrew. 2005. *The New American Militarism: How Americans Are Seduced by War*. New York: Oxford University Press.
- Bell, Daniel. 1975. The End of American Exceptionalism. *The Public Interest* 41(3): 193–224. http://www.nationalaffairs.com/doclib/20080527_197504111theendofamericanexceptionalismdanielbell.pdf
- Bert, Wayne. 2011. *American Military Intervention in Unconventional War: From the Philippines to Iraq*. New York: Palgrave Macmillan.
- Boot, M ax. U.S Imperialism: a Force for Good. *National Post*. 13 May 2003. <http://www.cfr.org/iraq/us-imperialism-force-good/p5959> accessed 12 October 2013.
- Brzezinski, Zbigniew. Scowcroft, Brent. and Ignatius, David. 2008. *America and the World: Conversations on the Future of American Foreign Policy*. Philadelphia: Basic Books.
- Cameron, Fraser. 2003. *Us Foreign Policy after the Cold War: Global Hegemon or Reluctant Sheriff?* USA: Taylor & Francis Routledge.
- Ceaser, James W. 2012. The Origins and Character of *American Exceptionalism*. *American Political Thought: A Journal of Ideas, Institutions, and Culture*, vol. 1 (Spring 2012), <http://www.polisci.wisc.edu/Uploads/Documents/Ceaser.pdf>, accessed 2 September 2013.
- Chaudet, Didier. Parmentier, Florent. and Pélopidas, Benoît. 2009. *When Empire Meets Nationalism*. England: Ashgate Publishing Limited.
- CNN poll: Public against Syria strike resolution. *CNN*. 9 September 2013. <http://edition.cnn.com/2013/09/09/politics/syria-poll-main/>
- Friedman , Uri. 2012. American Exceptionalism: A Short History. *Foreign Policy*. July/August 2012. http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/06/18/american_exceptionalism accessed 14 October 2013.

- Geller, Pamela and Spencer. Robert. 2010. *The Post-American Presidency: The Obama Administration's War on America*. New York: Threshold Editions.
- Gill, Stephen. 2008. *Power and Resistance in the New World Order*. Great Britain: Palgrave Macmillan.
- Go, Julian. 2011. *Patterns of Empire: The British and American Empires, 1688 to the Present*. New York: Cambridge University Press.
- Hippel, Karin von. 2004. *Democracy by Force: US Military Intervention in the Post-Cold War World*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Kurian, George Thomas. (Editor in chief). 2011. *The Encyclopedia of Political Science*. DC: CQ Press.
- Lobe, Jim. CNN poll: Public against Syria strike resolution. *CNN*. 9 September 2013. <http://edition.cnn.com/2013/09/09/politics/syria-poll-main/ntiwar.com/lobe/?articleid=7452> 30 September 2005.
- Nye Jr., Joseph S. 2011. *The Future of Power*. New York: PublicAffairs.
- Putin right to slam US exceptionalism. *People's Daily/Global Time*. <http://english.peopledaily.com.cn/90777/8402422.html> 17 September 2013.
20. Putin, Vladimir V. A Plea for Caution From Russia. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com/2013/09/12/opinion/putin-plea-for-caution-from-russia-on-syria.html?pagewanted=all&r=0> 11 September 2013.
- Remarks by President Obama in Address to the United Nations General Assembly. The White House. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/24/remarks-president-obama-address-united-nations-general-assembly> 24 September 2013.
- Remarks by the President in Address to the Nation on Syria. The White House, 10 September 2013. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria> accessed 12 September 2013.
- Roark, James L. and others. 2010. *The American Promise: A Compact History* (Volumes I and II). USA: Bedford/St. Martin's.
- Saldin, Robert P. 2011. *War, the American State, and Politics since 1898*. New York: Cambridge University Press.

Tucker, Spencer C. (editors). *The Encyclopedia of the Cold War: A Student Encyclopedia* (Volume Set). USA: ABC-CLIO, Inc.

U.S. weapons reaching Syrian rebels. The Washington Post. http://www.washingtonpost.com/world/national-security/cia-begins-weapons-delivery-to-syrian-rebels/2013/09/11/9fcf2ed8-1b0c-11e3-a628-7e6dde8f889d_story.html 12 September 2013.

Wald, Kenneth D. and Calhoun-Brown, Allison. 2010. *Religion and Politics in the United States*. 6th edition. USA: Religion & Politics in the United States.

Walberg, Eric. 2011. *Postmodern Imperialism: Geopolitics and the Great Games*. USA: Clarity Press.

อารยพลาณภาพ: พลังขับเคลื่อนที่ดี งาม จริง^{*}

ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ตลอดประวัติศาสตร์มนุษยชาติปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าการจะขับเคลื่อนประเทศชาติ สังคม หน่วยงาน องค์กร ได้อย่างไรก็ตามให้เกิดความเจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องมี “ผู้นำ” และ “การนำ” ที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญอันดับแรก โดย “ผู้นำ” และ “การนำ” ดังกล่าวนี้นี้ต้องมี “พลังขับเคลื่อน” อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญประกอบการนำนั้น จึงจะส่งผลให้สามารถขับเคลื่อนผลักดันประเทศชาติ สังคม หน่วยงาน องค์กร บรรลุสู่เป้าหมาย เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอย่างแท้จริง

* นักวิชาการอาวุโส มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด kriengsak@kriengsak.com, [http:// www.kriengsak.com](http://www.kriengsak.com)

^๑ แนวคิดเรื่องอารยพลาณภาพ : อารยอำนาจ นำเสนอครั้งแรกอย่างเป็นทางการสาธารณะ ณ ที่ประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕, แนวคิดเรื่องอารยพลาณภาพ : อารยอิทธิพล นำเสนอครั้งแรกอย่างเป็นทางการสาธารณะ ณ ที่ประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันจันทร์ที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕, แนวคิดเรื่อง อารยพลาณภาพ : อารยศรัทธา นำเสนอครั้งแรกอย่างเป็นทางการสาธารณะ ณ ที่ประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันจันทร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕, แนวคิดเรื่องอารยพลาณภาพ : อารยบารมี นำเสนอครั้งแรกอย่างเป็นทางการสาธารณะ ณ ที่ประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันจันทร์ที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นได้จากตัวอย่างผู้นำที่เป็นแกนนำตามส่วนต่าง ๆ ของสังคมในนี้บ้างเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลทางความคิด บ้างเป็นผู้นำทางการประพฤติ บ้างเป็นปราชญ์บุคคลที่เป็นที่เคารพยกย่อง นับถือ มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นผู้นำโดยตำแหน่ง ผู้นำเหล่านี้บางคนเก่ง กล้า แต่ไม่มีพลังในการขับเคลื่อน บางคนมีพลังในการขับเคลื่อน แต่ไม่ดีและไม่กล้า บางคนทั้งดี เก่ง และกล้า แต่ไม่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น จึงส่งผลให้ไม่สามารถนำความคิด นำหน่วยงาน องค์กรให้เคลื่อนไปข้างหน้า และเลวร้ายที่สุดคือ นำพาประเทศชาติ สังคม องค์กรให้ก้าวไปสู่ความล้มเหลว

แม้ว่าการมี ผู้นำ และการนำจะเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์และตลอดประวัติศาสตร์มนุษยชาติมี ผู้นำ และการนำ เป็นปัจจัยพื้นฐานขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดผู้นำเหล่านี้บางคนเป็นผู้นำทางความคิด บางคนเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ บางคนเป็นผู้นำมวลชน แต่การมี ผู้นำ และการนำ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถในการขับเคลื่อน จึงจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแวดวงต่าง ๆ สร้างคุณภาพให้เกิดแก่ประเทศชาติสังคมได้อย่างแท้จริง

ตัวอย่าง **ลี กวนยู (Lee Kuan Yew)**^๒ สร้างสิงคโปร์ให้ยิ่งใหญ่ขึ้นมา หลังจากแยกตัวมาเป็นอิสระจากมาเลเซีย ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ จากนั้น เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า สิงคโปร์ภายใต้การนำของ ลี กวนยู นายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ได้ใช้พหุภาพทั้งหมดที่มีสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับสิงคโปร์นำพาสิงคโปร์สู่ความมั่งคั่งเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นศูนย์กลางในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การเงิน การธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ หรือแม้กระทั่งการพลังงานอย่าง “น้ำมัน” ที่เห็นเด่นชัดอีกเรื่องหนึ่งคือ การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ปัจจุบันสิงคโปร์เป็นประเทศที่ติดอันดับ ๑ ใน ๕ ของประเทศที่มีความโปร่งใสมากที่สุดในโลก จากการจัดอันดับดัชนีคอร์รัปชันขององค์กรความโปร่งใสสากล (Corruption Perceptions Index: CPI)^๓ ในขณะที่ประเทศไทย มีคะแนนความโปร่งใสน้อยลำดับที่ ๘๘ จากทั้งหมด ๑๗๔ ประเทศ การมีพลังขับเคลื่อนจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่เอื้อให้การนำของผู้นำเกิดประสิทธิภาพ มีพลังโน้มน้าวใจให้เกิดความร่วมมือ สามารถขับเคลื่อนผลักดันประเทศชาติ สังคม หน่วยงาน องค์กร ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าส่งผลให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพ มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติ สังคม ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

^๒ **ฮับลุ่มน้ำโขง สิงคโปร์อีสาน**, สยามธุรกิจ, ฉบับที่ ๑๓๘๙ ประจำวันที่ ๒๗ - ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ [ออนไลน์]. สืบค้นวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก http://www.siamturakij.com/main/news_content.php?nt=4&nid=572

^๓ Transparency international the global coalition against corruption, **Corruption perception index 2012**. [Online]. Accessed 7 October 2013. Available from “<http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/>”

ผมนิยาม “พลังขับเคลื่อน” หรือ “พลาณภาพ”^๔ ในที่นี้ว่าหมายถึง พลังขับเคลื่อนการนำไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย อำนาจ หรือ อิทธิพล หรือ ศรัทธา หรือ บารมี อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ หลายอย่างพร้อมกันในคนเดียว เป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ สังคม หน่วยงาน องค์กร

“พลังขับเคลื่อน” หรือ “พลาณภาพ” มีความเป็นกลางในตนเองสามารถเป็นได้ทั้งบวกหรือลบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การนำไปใช้ หากพลาณภาพดังกล่าวนี้มีความถูกต้อง ดีงาม กำกับ จะเป็นพลังเชิงบวกสรรค์สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีงามให้เกิดขึ้น อาทิ หัวหน้างานใช้อำนาจควบคุม ตรวจสอบการทำงานของผู้ใต้บัญชา และลงโทษเมื่อผู้ใต้บัญชากระทำผิด **รัฐบาล**ใช้อำนาจบังคับฝืนใจประชาชนให้ทำตามกฎหมายและนโยบายที่เป็นประโยชน์ **ผู้นำองค์กร**ส่งอิทธิพลโน้มน้าวใจให้ทีมงานประพฤติปฏิบัติตามพฤติกรรมอันดีงามของตนเอง แต่หากพลาณภาพดังกล่าวนี้ถูกนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง เหมาะสม ย่อมนำไปสู่ปัญหาด้วยเช่นเดียวกัน อาทิ **นักเลงคุ่มชอย**ใช้อำนาจข่มขู่เรียกร้องค่าคุ้มครองจากชาวบ้านที่เดินทางสัญจรไปมา **นายทุน**มีอำนาจเหนือรัฐบาลในการกำหนดนโยบาย ใช้อำนาจเงินและผลประโยชน์ควบคุมพรรคการเมือง **นักร้องนักแสดง**ส่งอิทธิพลเชิงลบ เป็นแบบอย่างพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่สังคม เช่น การติดยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นต้น

การขับเคลื่อนหน่วยงาน องค์กร สังคม ประเทศชาติ จึงต้องการผู้นำแห่งการขับเคลื่อนที่มีทั้งอำนาจ อิทธิพล ศรัทธา บารมี ที่ดีงาม และมีสติปัญญาในการใช้พลาณภาพทั้ง ๔ ประการนี้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในแวดวงต่าง ๆ ของสังคมอย่างแท้จริง หรือที่ผมบัญญัติศัพท์ขึ้นเองว่า อารยพลาณภาพ^๕

อารยพลาณภาพ จึงหมายถึง พลังขับเคลื่อนการนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีความถูกต้อง ดีงาม เป็นตัวกำกับการใช้พลาณภาพนั้น ประกอบด้วย **อารยอำนาจ อารยอิทธิพล อารยศรัทธา และอารยบารมี**

อารยพลาณภาพจะเกื้อหนุนให้การใช้อำนาจ อิทธิพล ศรัทธา และบารมี ของผู้นำในแวดวงต่าง ๆ มีความถูกต้อง ดีงาม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการขับเคลื่อนหน่วยงาน องค์กร สังคม ประเทศชาติ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข บ้านเมืองเกิดความสุขสงบเรียบร้อย มิใช่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตน หรือใช้อิทธิพล ศรัทธา และบารมีของตนไปในทางที่ผิด จนทำให้เกิดผลเสียหายเลวร้ายกับสังคมส่วนรวม

^๔ แนวคิดอารยพลาณภาพ, เรื่องเดียวกัน

^๕ เรื่องเดียวกัน

๑. อารยอำนาจ

อารยอำนาจ หมายถึง อำนาจที่ใช้โดยผู้มีสิทธิอำนาจที่ยึดหลักของความถูกต้อง ดีงาม เป็นอำนาจที่มีความถูกต้อง ดีงาม เพื่อเป็นพลังสรรค์สร้างสังคมแห่งความดีงามให้เกิดขึ้น

“อารยอำนาจ” เป็นพลังเชิงบวกในการบังคับใจ ฝืนใจ คนให้ยอมทำตาม ไม่ว่าจะด้วยความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น สั่งการ ควบคุม ฯลฯ โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด ๓ ประการด้วยกันคือ การใช้อำนาจสูงใจมากที่สุด บังคับฝืนใจน้อยที่สุด ใช้อำนาจเพื่อส่วนรวมมากที่สุด ส่วนตัวน้อยที่สุด และต้องเป็นการใช้อำนาจ ไม่ใช่ให้อำนาจใช้อันจะมีพลังสามารถขับเคลื่อนคนในสังกัดหรือผู้ที่อยู่ใต้อำนาจให้ยอมทำตามหรือทำในสิ่งที่ต้องการ เป็นประโยชน์ต่อภาพรวมสูงสุด และเกิดความสงบสุขเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

การใช้อำนาจสูงใจมากที่สุด บังคับฝืนใจน้อยที่สุด อารยอำนาจมีความแตกต่างจากอำนาจธรรมดาทั่วไป เนื่องจากใช้การสูงใจด้วยสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม พยายามใช้วิธีให้เหตุผล อธิบาย ชักชวน เตือนสติ สูงใจให้ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจยอมทำตามหรือทำในสิ่งที่ต้องการมากที่สุด ขณะเดียวกันต้องนำอำนาจบังคับฝืนใจมาใช้ในคราวจำเป็น กรณีที่ไม่มีทางเลือกอื่น และประเมิณแล้วว่าเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภาพรวม ณ ช่วงเวลาดังกล่าว

ดังนั้น การใช้อำนาจสูงใจจึงเป็นสิ่งที่ผู้มีสิทธิอำนาจควรนำมาใช้ในกรณีที่ต้องใช้อำนาจ การบังคับฝืนใจแม้เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับให้สามารถกระทำได้ ควรเป็นสิ่งที่สุดท้ายที่ผู้มีสิทธิอำนาจจะเลือกนำมาใช้และต้องใช้ให้น้อยที่สุด ยกตัวอย่าง พ่อแม่ใช้อำนาจสูงใจลูกให้ไปโรงเรียนด้วยการให้รางวัลที่เป็นประโยชน์กับลูกและเป็นสิ่งที่ลูกต้องการ หัวหน้านงานใช้อำนาจสูงใจลูกน้องให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรด้วยการให้ผลประโยชน์จากการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง รัฐใช้อำนาจสูงใจประชาชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ ด้วยมุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรมและการกระทำ จนเข้ามามีส่วนร่วม

การใช้อำนาจสูงใจจะช่วยลดแรงต่อต้านขัดขืนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจ ทำให้ผู้อยู่ภายใต้อำนาจเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามได้โดยง่าย

การใช้อำนาจเพื่อส่วนรวมมากที่สุด ส่วนตัวน้อยที่สุด ผู้มีสิทธิอำนาจต้องใช้อำนาจในทางที่ดี ในทางที่จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในภายใต้สิทธิอำนาจและต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่สังคมส่วนรวมจะได้รับ ทำให้เกิดสันติภาพ เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน มิใช่ใช้อำนาจตามใจ มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตน ละเลย จนทำให้เกิดผลเสียหลายเลวร้ายกับสังคมส่วนรวม

การใช้อำนาจเพื่อส่วนรวมอย่างมากที่สุดนี้ บางครั้งอาจจำเป็นต้องขัดใจผู้อยู่ใต้สิทธิอำนาจ แต่หากผู้มีสิทธิอำนาจมุ่งหวังประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้อยู่ภายใต้สิทธิอำนาจและสังคมสูงสุดแล้ว ย่อมนำผลดีและประโยชน์นี้ให้เกิดขึ้น ยกตัวอย่าง พ่อแม่ควบคุมวินัยลูก

สั่งสอน อบรม เพื่อให้ลูกเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม **หัวหน้างาน** เข้มงวดกวดขันและเอาจริงเอาจังในการตรวจงานลูกน้อง กระตุ้นให้ลูกน้องเกิดการพัฒนาตนเองและองค์กร เกิดความเจริญก้าวหน้า **รัฐ** ออกกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน มีข้อออกกฎหมายตามใจประชาชน แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวอาจขัดใจประชาชนบ้าง แต่หากมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนสูงสุดแล้ว ประชาชนย่อมได้ประโยชน์

การใช้อำนาจ ไม่ใช่ให้อำนาจใช้ ผู้มีสิทธิอำนาจต้องมีใช้คนบ้าอำนาจหลงอำนาจ หรือลูแก่อำนาจ แต่ต้องใช้อำนาจของตนอย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล ไม่คิดว่าการตัดสินใจของตนถูกเสมอ แต่ต้องพร้อมเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ข้อท้วงติงจากผู้อยู่ภายใต้สิทธิอำนาจ มุ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยใช้เหตุผลและความหวังดีต่อกันเป็นแรงจูงใจในการใช้อำนาจ

หลักการใช้อำนาจไม่ใช่ให้อำนาจใช้ดังกล่าวนี้จะเกื้อหนุนและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน เกิดเป็นความรู้สึกปลอดภัย เป็นมิตร ทำให้ผู้อยู่ภายใต้สิทธิอำนาจกล้าแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่าง พ่อแม่ กล้ายอมรับและเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของตน หากพบว่ามิมีเหตุผลที่ดีกว่า และการตัดสินใจดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ หรือ อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของลูก หัวหน้างานเปิดใจยินดียอมรับฟังความคิดเห็นและข้อท้วงติงของลูกน้อง กรณีมีการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับองค์กรที่อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของลูกน้อง รัฐทำประชาพิจารณ์รับฟังและขอความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจกำหนดนโยบายสำคัญ เป็นต้น

ดังนั้น การยอมรับในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ไม่ล้มล้างสิทธิอำนาจ และใช้อำนาจที่มีอยู่ของตนอย่างเกิดผลดีสูงสุดต่อผู้อยู่ภายใต้สิทธิอำนาจและสังคมส่วนรวมเท่านั้น จึงจะถือได้ว่าเป็นอำนาจที่บริสุทธิ์ ชอบธรรม และเสริมสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง

๒. อารยอิทธิพล

อารยอิทธิพล หมายถึงอิทธิพลเชิงบวกที่ยึดหลักของความถูกต้อง ดี งาม เพื่อเป็นพลังสรรค์สร้างสังคมแห่งความดีงามให้เกิดขึ้น

“อารยอิทธิพล” เป็นพลังเชิงบวกในการจูงใจ เคลื่อนใจคนให้ทำตาม เป็นกำลังที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือในรัฐ อันมีผลในการโน้มน้าวใจให้เกิดการ “คล้อยตาม” และ “ทำตาม” ด้วยวิธีต่าง ๆ อาทิ ใช้กำลัง กดดัน จูงใจ หวานล่อม เกลี้ยกล่อม เสนอแนะให้ข้อมูล ฯลฯ โดยยึดหลักของความถูกต้อง ดี งาม กำกับอารยอิทธิพลจึงมีองค์ประกอบทั้งหมด ๓ ประการด้วยกันคือ

การใช้อิทธิพลด้วยคำมั่นถึงประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด การใช้อิทธิพลต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมสูงสุดใช้ด้วยความระมัดระวังรอบคอบ สมเหตุสมผล มีใช้ด้วยมุ่งหวัง

ผลประโยชน์แอบแฝงที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองจนละเลยและสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้เกิดแก่สังคมส่วนรวม

หลักการใช้อิทธิพลเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนนี้จะส่งเสริมให้การใช้อิทธิพลนำผลดีและประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติสังคมส่วนรวม เป็นพลังสรรค์สร้างขับเคลื่อนให้หน่วยงาน องค์กร สังคม ประเทศชาติ เกิดความเจริญก้าวหน้าสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ยกตัวอย่าง ผู้นำประเทศใช้อิทธิพลจูงใจประชาชนให้ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐ หัวหน้างานให้ข้อเท็จจริงจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมทำดีจนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น

การใช้อิทธิพลด้วยความถูกต้อง ดึงมาสร้างสรรค์ อารยิทธิพลแตกต่างจากอิทธิพลทั่วไปคือ การยึดหลักความถูกต้อง ดึงมา กำกับการใช้อิทธิพลนั้น โดยมีเป้าหมายใช้อิทธิพลเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความดีงามให้เกิดขึ้นในแวดวงต่าง ๆ ของสังคมมิใช่ใช้อิทธิพลไปในทางที่เลวร้าย หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ผู้อื่นและสังคมส่วนรวม

การใช้อิทธิพลในทางที่ดีงาม สร้างสรรค์ จะหนุนนำให้สังคมส่วนรวมได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ แท้จริง ช่วยผดุงรักษาความสงบสุขเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ยกตัวอย่าง **พ่อแม่** ห่วงล้นและโน้มน้าวใจลูกให้เห็นด้วยจนยอมทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น **ดารา นักแสดง** ส่งผ่านอิทธิพลด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคมแวดวงต่าง ๆ **ครูบาอาจารย์** ห่วงล้นลูกศิษย์ให้เห็นดีเห็นงามกับกิจกรรมส่งเสริมเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นต้น

การใช้อิทธิพลจูงใจมากที่สุด อารยิทธิพลต้องใช้วิธีจูงใจ โน้มน้าวใจให้เกิดการ “คล้อยตาม” และ “ทำตาม” มากที่สุด อาทิ การใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เหตุผล ที่สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ จนเกิดการตัดสินใจคล้อยตามด้วยความเข้าใจ อย่างมีเหตุมีผล มีใช้เพราะถูกข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว

หลักการใช้อิทธิพลจูงใจมากที่สุดจะเกื้อหนุนให้การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเกิดความสงบเรียบร้อยการบริหารงานมีเอกภาพ เกิดบรรยากาศร่วมแรงร่วมใจ อาทิ **หัวหน้างาน** ใช้วิธีการอธิบายข้อเท็จจริงและเหตุผล จูงใจผู้บังคับบัญชาให้เห็นด้วย ยอมรับ และยินดีประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร มิใช่ด้วยการใช้กำลังข่มขู่ให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว **พ่อแม่** ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการบริหารจัดการเงิน เพื่อจูงใจลูกให้ใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

๓. อารยศรัทธา

อารยศรัทธา หมายถึง ศรัทธาเชิงบวกที่ยึดหลักความถูกต้อง ดี งาม กำกับ เพื่อเป็นพลังสรรค์สร้างสังคมแห่งความดีงามให้เกิดขึ้น

“อารยศรัทธา” เป็นมุมมองเชิงบวกที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงออกเป็น ความเลื่อมใส ความเคารพนับถือ ความเชื่อถือ เชื่อมมือ เชื่อมมั่น เชื่อใจ หรือ/และความไว้วางใจ มีพลังสร้างแรงบันดาลใจและโน้มน้าวใจให้คน “คล้อยตาม” “ทำตาม” ด้วยความยินดีและ เต็มใจ โดยยึดหลักของความถูกต้อง ดี งาม กำกับ อารยศรัทธามีองค์ประกอบทั้งหมด ๒ ประการ ด้วยกัน คือ

การใช้ความศรัทธาด้วยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด อารยศรัทธาแตกต่าง จากความศรัทธาอื่นทั่วไปคือ ต้องใช้โดยเห็นแก่ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน หรือ พวกพ้อง ความศรัทธาเช่นนี้จะนำการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศชาติ บ้านเมือง มีพลังสรรค์สร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในแวดวงต่าง ๆ ของสังคม ทำให้เกิดความ สามัคคีพร้อมเพรียงและการร่วมแรงร่วมใจให้บรรลุสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน อาทิ **ผู้นำองค์กร** ที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นที่ศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้พลังความศรัทธาโน้มน้าวใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ยินดีและเต็มใจทำประโยชน์ส่วนรวม ผู้นำประเทศที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ความดี มีความซื่อสัตย์ เป็นที่ศรัทธาของประชาชน ใช้พลังความศรัทธาที่ประชาชนมีให้กับตน จูงใจให้ประชาชนบริจาคเงินให้แก่องค์กรการกุศล เป็นต้น

การใช้ความศรัทธาด้วยความถูกต้อง ดีงาม สรรค์สร้าง ยืนอยู่บนหลัก ของความถูกต้อง ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เหตุผล ที่สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ มิใช่ใช้ ความศรัทธาในทางโน้มเอียงไปในความมั่งคั่ง หรือการสร้างความสะดวกสบายเสียสละแก่ผู้อื่น อาทิ **ผู้นำชุมชน** ใช้พลังความศรัทธาของประชาชนผลักดันให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงชุมชน ในระแวกที่อยู่อาศัย มิใช่ใช้พลังความศรัทธาหลอกลวงประชาชนให้ประวั่งเรียกร้องในสิ่งที่ ไม่ถูกต้อง **ผู้นำองค์กร** ใช้ความศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรให้ บรรลุสู่เป้าหมาย ทำให้องค์กรเกิดความเจริญก้าวหน้า มิใช่ใช้พลังความศรัทธาของผู้ใต้บังคับ บัญชาเป็นฐานกำลังในการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น การใช้ความศรัทธาในทางที่ดีงาม สรรค์สร้างจะเกื้อหนุนให้คนทุกกลุ่มใช้ตรรกะหาเหตุผลไม่หลงเชื่อข้อมูลต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ สังคมส่วนรวมได้รับประโยชน์สูงสุด

๔. อารยบารมี

อารยบารมี หมายถึงบารมีเชิงบวกที่ยึดหลักความถูกต้อง ดีงาม กำกับเพื่อเป็นพลังสร้างสรรค์สังคมแห่งความดีงามให้เกิดขึ้น

“บารมี” หมายถึง การยกย่องเทิดทูนไว้อย่างสูงยิ่ง หรือ “ยกชูไว้บนยอด” แห่งความนับถือเป็นพลังจิตใจ บันดาลใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตาม ด้วยความยินดีและเต็มใจ หากบารมีตั้งอยู่บนฐานของหลักการที่ดี ยึดมั่นในหลักคุณธรรมความถูกต้อง ดีงาม จะเรียกว่าเป็น “อารยบารมี” ซึ่งในที่นี้มีองค์ประกอบอยู่ทั้งหมด ๒ ประการเช่นกัน คือ

การใช้บารมีด้วยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด การใช้บารมีต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมสูงสุด มิใช่มุ่งหวังสนใจผลประโยชน์ส่วนตนจนละเลย เพิกเฉย นำความเดือดร้อนเสียหายเลวร้ายให้เกิดแก่สังคมส่วนรวม

หลักการใช้บารมีเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนนี้จะช่วยเกื้อหนุนให้การขับเคลื่อนประเทศชาติ สังคม องค์กร เกิดความเจริญก้าวหน้า การบริหารงานก่อเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ มีพลังโน้มน้าวใจทำให้สังคมส่วนรวมได้รับประโยชน์ อาทิ **ผู้บริหารระดับสูง**ของหน่วยงาน องค์กร ใช้บารมีจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร **ผู้นำประเทศ**ใช้บารมีโน้มน้าวใจให้ประชาชนเห็นด้วยกับการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาที่สำคัญของประเทศ เป็นต้น

การใช้บารมีด้วยความถูกต้อง ดีงาม และสร้างสรรค์ บันดาลโน้มน้าวใจให้เกิดการ “คล้อยตาม” และ “ทำตาม” การใช้บารมีต้องมีความถูกต้องดีงามเป็นตัวชี้วัดและเป็นตัวตัดสิน จึงจะสามารถขับเคลื่อนและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นท่ามกลางสังคม การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง อาทิหัวหน้างานใช้บารมีที่สั่งสมมานานคล้อยตามทีมงานให้เกิดการยอมรับและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่หน่วยงานองค์กรจัดให้มีขึ้น มิใช่ใช้บารมีสร้างความขัดแย้งแตกแยกให้เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ เป็นต้น

ถึงเวลาที่สังคมไทยต้องปฏิวัติความคิดในการขับเคลื่อนองค์กร สังคม ประเทศชาติให้เกิดความเจริญก้าวหน้า โดยต้องมีอารยพยานภาพ อันประกอบด้วย อารยอำนาจ อารยอิทธิพล อารยศรัทธา และอารยบารมีเป็นพื้นฐานเพื่อจะเกื้อหนุนให้การพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นนั้นสามารถก้าวไปสู่ความเป็นอารยะได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

Transparency international the global coalition against corruption, **Corruption perception index 2012**. [Online]. accessed 7 October 2013. Available

from <http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/>

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๕๑) **คลื่นลูกที่ ๕-ปราชญ์สังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมีเดีย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๕๕) **สยามอารยะ แมนนิเฟสโต: แฉลงการณ์สยามอารยะ**. กรุงเทพฯ: บริษัทซัคเซสมีเดีย

อัลบั้มข่าว สิงคโปร์อีสาน, สยามธุรกิจ, ฉบับที่ ๑๓๘๙ ประจำวันที่ ๒๗ – ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ [ออนไลน์]. สืบค้นวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก http://www.siamturakij.com/main/news_content.php?nt=4&nid=572

คำพิพากษาในนิติรัฐต้องสอดคล้อง กับความยุติธรรมตามธรรมชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริชญา วัฒนรุ่ง*

นับแต่ครั้งพุทธกาลมาแล้ว..ณ ริมแม่น้ำสินธุฝั่งเหนือ มีสำนักศึกษาแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ ชื่อว่า **“สำนักตักศิลา”** อันเป็นสำนักศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาการต่าง ๆ เปรียบดังเช่นอคาเดมี (Academy) ของชาวกรีกในยุคสมัยเดียวกัน

ผู้คนในบริเวณนั้นเป็นคนเชื้อสายอารยันผู้ทรงภูมิความรู้ ซึ่งอพยพหลบหนีภัย สงครามและการรุกรานมาจากดินแดนกรีกนั่นเอง

สำนักแห่งนี้เป็นสถานที่ศึกษาอบรมสั่งสอน **“ศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ”** เป็น สถานที่ที่บรรดาลูกชายของวรรณะกษัตริย์นิยมมาศึกษาเล่าเรียนที่สำนักแห่งนี้เพื่อนำเอา ความรู้ไปปกครองบ้านเมืองและคานกับอำนาจของวรรณะพราหมณ์ที่ถือครองความรู้ดั้งเดิม โดยสถาปนาตนเองเป็นวรรณะสูงสุดในยุคนั้น

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในบรรดาศาสตร์ทั้ง ๑๘ ประการ มีศาสตร์แขนงหนึ่ง อันเป็นศาสตร์ที่ ๑๑ เรียกว่า **“นิติ”** ซึ่งหมายถึง **ศาสตร์แห่งการปกครองบ้านปกครองเมืองโดยกฎหมาย** (แต่ในยุคปัจจุบัน เราใช้คำว่า “นิติ” ในความหมายถึง กฎหมายโดยตรง)

ส่วนการใช้กฎหมายให้บังเกิดความเป็นธรรมนั้น คือ วิชา **“ธรรมศาสตร์”** แปลตรงตัวว่า **“วิชาการประสิทธิประสาทความเป็นธรรม”**

ในปัจจุบันการปกครองบ้านปกครองเมืองโดยกฎหมายนั้นหมายถึงการเป็นนิติรัฐ (Legal State) และ กฎหมายใน “นิติรัฐ” จะต้องมีความสมเหตุสมผล สอดคล้องกับความยุติธรรมตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นความยุติธรรมที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วย **“จิตสำนึกแห่งความเที่ยงธรรม”** ส่วนการใช้กฎหมายก็ต้องเพื่อการอำนวยความยุติธรรมแก้ปัญหาข้อพิพาทขัดแย้งเท่านั้น มิใช่การใช้อำนาจแห่งกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น

แต่เมื่อครั้งที่ยุโรปเริ่มสร้างรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ในช่วงที่พยายามรวมอำนาจปกครองไว้ที่ศูนย์กลางเมืองหลวง นักกฎหมายจึงอธิบายว่า กฎหมาย คือ คำสั่งของรัฐบาลิปตย์ และเป็นอำนาจสั่งให้ปฏิบัติของผู้ปกครอง ทุกคนต้องปฏิบัติตามคำสั่งนี้ หากใครฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ

ความคิดแบบนี้ถือเอาอำนาจของผู้ปกครองเป็นหลัก กฎหมายจึงเป็นแค่ความประสงค์ของผู้ปกครองเท่านั้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงความยุติธรรมที่เป็นเหตุผลตามธรรมชาติของมนุษย์แต่อย่างใด

รัฐไทยของเราได้รับเอาความคิดแบบนี้เข้ามาด้วย เพราะนักเรียนนอกของไทยสมัยก่อนได้ไปศึกษา เล่าเรียนกฎหมายมาจากยุโรปในยุคที่ความคิดแบบนี้กำลังเฟื่องฟู

แต่ในปัจจุบัน แนวความคิดนิติรัฐเป็นที่ยอมรับแพร่หลายมากขึ้น ความคิดแบบเดิมที่ว่ากฎหมายเป็นคำสั่งของผู้ถืออำนาจจึงเปลี่ยนแปลงไป แม้ว่ากฎหมายยังคงความศักดิ์สิทธิ์ และสามารถบังคับเหนือทุกคนได้ แต่กฎหมายนั่นเองต้องเป็น **“กฎหมายที่ดี”** (Good Law) คือ กฎหมายต้องมีความชัดเจน แน่นนอน มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มีการประกาศก่อนมีผลบังคับ และกฎหมายนั้นต้องไม่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของพลเมือง

นอกจากนี้ การเป็นนิติรัฐในระบอบประชาธิปไตย ยังเรียกร้องให้มีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจรัฐและเป็นอำนาจสูงสุด ออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ องค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายบริหาร และองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายอำนาจตุลาการ

โดยการใช้อำนาจของแต่ละองค์กรทั้ง ๓ ฝ่ายนี้ ต้องเป็นอิสระจากกัน แต่มีความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจ (Joint of Powers) และมีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน (Checks and Balances)

“รัฐสภา” (Parliament) เป็นองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ ทำหน้าที่ตรากฎหมายออกมาใช้บังคับ

“รัฐบาล” (Executive) เป็นองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่บริหารกฎหมาย หรือบังคับใช้กฎหมายที่ตราออกมาโดยรัฐสภาให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

“ศาล” (Court of Justice) เป็นองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายตุลาการ มีหน้าที่วินิจฉัยและตัดสินข้อพิพาทตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ในการถ่วงดุลอำนาจระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล องค์กรใช้อำนาจรัฐทั้งสองฝ่าย จะตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยรัฐสภาจะเป็นผู้ให้ความไว้วางใจการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล และตรวจสอบการกระทำของรัฐบาลในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การตั้งกระทู้ถามในสภา หรือการตั้งคณะกรรมการการเพื่อติดตามตรวจสอบและกลั่นกรองการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล

สำหรับรัฐบาลจะถ่วงดุลรัฐสภาด้วยอำนาจยุบสภาในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ บางครั้งในบางประเทศที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจสูงมาก เพราะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างมาก ฝ่ายบริหารถึงกับตอบโต้ฝ่ายนิติบัญญัติด้วยการเพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราออกมานั้น แต่ก็เป็นที่มิมีเหตุผลที่สมควรอย่างยิ่ง ส่วนมากคือเพื่อปกป้องความมั่นคงและประโยชน์ของชาติ

ส่วนองค์กรศาล นั้น เป็นอำนาจอิสระ ซึ่งหมายถึง การเป็นอิสระจากฝ่ายนิติบัญญัติและจากฝ่ายบริหาร (มิใช่การเป็นอิสระจากทุกอย่างจนเป็นอำนาจตามอำเภอใจ) ทั้งนี้ ก็เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาวินิจฉัย ข้อพิพาทได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม โดยปราศจากการกดดันจากอำนาจฝ่ายอื่น ๆ

แต่ก็ใช่ว่า องค์กรศาลจะมีอิสระจนสามารถทำอะไรก็ได้ ก็หาไม่ เพราะศาลเอง ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และศาลเป็นองค์กรใช้อำนาจรัฐองค์กรหนึ่งตามหลักแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ เช่นเดียวกัน

เพียงแต่การตรวจสอบถ่วงดุลของศาลนั้น กระทำโดยศาลด้วยตนเอง โดยชั้นของศาลที่มีระดับสูงกว่า ได้แก่ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

นอกจากนี้ คำพิพากษาของศาลยังจะต้องเป็นที่เปิดเผย ต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และเหตุผลแห่งคำวินิจฉัย คำพิพากษาที่ได้รับการยอมรับต้องเป็นคำพิพากษาที่มีข้อเท็จจริงถูกต้อง มีกระบวนการที่เป็นธรรม มีความสมเหตุสมผล และคำวินิจฉัยของศาลจะต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริง ตรงกับข้อกฎหมาย และที่สำคัญคือ **“คำพิพากษาต้องให้ความรู้สึกได้ถึงความเที่ยงธรรม”**

การแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายต่าง ๆ และการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเป็นหลักการสำคัญของหลักนิติรัฐ (Principles of Legal State) ส่วนการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ ก็เพื่อมิให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งลุแก่อำนาจ หรือใช้อำนาจของฝ่ายตนไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมจนสูญเสียความเป็นธรรม

ในขณะที่องค์กรศาลสามารถถ่วงดุลกับรัฐสภาได้โดยการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎหมายที่ตราออกมาโดยรัฐสภาว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และสามารถเพิกถอนกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้นได้ ซึ่งในปัจจุบันตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐสภาก็สามารถถ่วงดุลกับองค์กรศาลได้โดยการตรากฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของศาล หรือแม้แต่การเพิ่มหรือลดองค์กรศาลรวมทั้งจำนวนผู้พิพากษา หรือการออกกฎหมายเพื่อให้ผู้พิพากษาใหม่ ๆ สามารถเข้าไปทำหน้าที่ได้มากขึ้น

ในการถ่วงดุลกับฝ่ายบริหารนั้น ฝ่ายบริหารจะมีสถานะเป็น “ฝ่ายปกครอง” (Administration) ในกรณีรัฐบาลที่ใช้อำนาจในฐานะเป็นหัวหน้าของกระทรวง ทบวง กรม หรือในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการทั้งหลาย ในกรณีนี้ ศาลจะตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ซึ่งปัจจุบันเป็นเขตอำนาจของศาลปกครอง หากการกระทำทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองก็มีอำนาจเพิกถอนการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น

แต่สำหรับการกระทำของรัฐสภา (Act of Government) เป็นการกระทำในฐานะที่รัฐสภาเป็นฝ่ายการเมือง ซึ่งกระทำการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ หรือเป็นการกระทำการในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับรัฐสภา หรือเป็นการกระทำการใน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหล่านี้เป็น “การกระทำของรัฐบาล” ศาลไม่อาจเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลได้ การกระทำที่เป็นการกระทำของรัฐบาลต้องตรวจสอบด้วยวิธีการทางการเมืองในรัฐสภาเท่านั้น ซึ่งก็ได้แก่ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การตั้งกระทู้ถาม วิธีการทางกรรมวิธีการ ฯลฯ เป็นต้น

การแบ่งแยกอำนาจดังกล่าว เป็นการแบ่งกันทำหน้าที่ (function) แต่ไม่ใช่การแบ่งแยกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งจะเห็นได้ว่าในฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งมีหน้าที่ตรากฎหมาย ก็มีการกระทำทางปกครองอยู่ด้วย และศาลซึ่งมีหน้าที่ตัดสินข้อพิพาททางคดี ก็มีการกระทำทางปกครองอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับรัฐบาล หน้าที่หลักของรัฐบาล คือ การบริหารกฎหมายซึ่งเป็นการกระทำทางปกครอง แต่ขณะเดียวกัน รัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารก็มีอำนาจออกกฎหมายของฝ่ายบริหารอยู่ด้วย

ในฐานะเป็นองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายบริหาร รัฐบาลจึงสามารถถ่วงดุลกับการกระทำทางศาลหรือคำพิพากษาของศาลได้ ด้วยการออกกฎหมายของฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด เหล่านี้

แต่กฎหมายของฝ่ายบริหารนั้นจะไปล่วงล้ำก้ำกายอำนาจของฝ่ายอื่นไม่ได้ การล่วงล้ำ คือ การออกกฎหมายไปแก้กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือการออกกฎหมายไปแก้คำพิพากษา เช่นนี้รัฐบาลไม่สามารถทำได้ เพราะการออกกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ และคำพิพากษาเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรศาล

แต่รัฐบาลสามารถออกกฎหมายที่ลบล้างผลของคำพิพากษาได้ (Invalidation) คือ กฎหมายของฝ่ายบริหารนั้นไม่เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา คำพิพากษายังคงอยู่ แต่ผลของคำพิพากษาถูกลบล้างไป กรณีที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ พระราชกฤษฎีกาอภัยโทษ ที่กระทำกันมาทุกปีในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา คำพิพากษาให้ลงโทษยังคงอยู่แต่โทษที่จะต้องรับตามคำพิพากษานั้นหมดไป

ในกรณีที่ดินที่ถนนรัชดาภิเษกของอดีตนายกรัฐมนตรียเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นประเด็นที่น่ายกมาศึกษาในเรื่องกฎหมายลบล้างผลของคำพิพากษานี้ได้เป็นอย่างดี เพราะคดีนี้เป็นที่รู้กันทั่วไปว่ามีความคิดที่เป็นฝักฝ่ายทางการเมืองและมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เช่นนี้ ก็ต้องพิจารณาด้วยใจเป็นธรรมว่า

๑) คดีที่อดีตนายกรัฐมนตรียต้องคำพิพากษานั้น ตัดสินโดยศาลซึ่งเป็นศาลชั้นเดียว ไม่มีศาลอุทธรณ์ ไม่มีศาลฎีกา จึงไม่มีการทบทวนคำพิพากษานั้นได้ ซึ่งข้อนี้ขัดต่อหลักกฎหมายอาญาและขัดกับหลักแบ่งแยกอำนาจซึ่งเป็นหลักรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

ที่ดินที่ถนนรัชดาภิเษก

การตรวจสอบความชอบด้วยเหตุผลของคำวินิจฉัยของศาลนั้น เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้น เมื่อไม่มีองค์กรใดตรวจสอบทบทวนคำพิพากษาได้ จึงเห็นได้ว่าการดำเนินคดีนี้ขัดกับหลักนิติรัฐมาตั้งแต่แรกแล้ว..เพราะในนิติรัฐนั้นต้องมีการตรวจสอบและทบทวนการใช้อำนาจรัฐทุกประเภทได้ รวมทั้งการใช้อำนาจของฝ่ายตุลาการด้วย

๒) การลงชื่อให้ความยินยอมแก่ภรรยาเพื่อทำนิติกรรมซื้อขายที่ดิน เป็นการกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓) องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินรัชดาไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ตามหลักกฎหมายมหาชน อำนาจกำกับดูแลนั้นไม่ใช่อำนาจบังคับบัญชา หน่วยงานใดจะให้อยู่ในการกำกับดูแลจะต้องมีกฎหมายกำหนดและให้อำนาจกำกับดูแลไว้อย่างชัดเจนจึงจะมีอำนาจเหนือองค์กรนั้นได้ กรณีนี้นายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจเหนือองค์กรจัดการประมูลซื้อขายที่ดินนั้น

๔) กรณีนี้การกำกับดูแลไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี และการลงชื่อให้ความยินยอมทำนิติกรรมเป็นการกระทำในฐานะสามีผู้ให้ความยินยอมแก่ภรรยาตามกฎหมายแพ่งเท่านั้น และการลงชื่อให้ความยินยอมนั้นไม่มีผลต่อการพิจารณาประมูลซื้อที่ดินนั้นแต่อย่างใด ดังนั้น การวินิจฉัยว่าอดีตนายกรัฐมนตรีมีส่วนได้เสีย มีประโยชน์ทับซ้อน และใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเอง จึงสามารถโต้แย้งได้ว่าเป็นการวินิจฉัยที่ไกลเกินกว่าเหตุและไม่ใช่ความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี

๕) การที่ไม่มีกฎหมายกำหนดให้อดีตนายกรัฐมนตรียมีอำนาจกำกับดูแล แต่นายกรัฐมนตรีกลับต้องคำพิพากษาให้มีโทษอาญาดังกล่าว ประเด็นนี้จึงมีข้อโต้แย้งในเหตุผลการปรับบทข้อกฎหมายของศาลกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่ แต่ไม่มีศาลอุทธรณ์ใด ๆ ที่ผู้ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาจะร้องขอให้พิจารณาทบทวน ข้อโต้แย้งนี้ได้

ดังนั้น การออกกฎหมายลบล้างผลของคำพิพากษาที่ไม่ชอบด้วยเหตุผลแห่งการวินิจฉัย จึงเป็นทางเดียวที่มีอยู่เพื่ออำนวยความสะดวก และเป็นกรณีที่รัฐบาลสามารถกระทำได้ตามหลักแบ่งแยกอำนาจและโดยหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งเป็นหลักรัฐธรรมนูญ และเป็นอำนาจตามกฎหมายของรัฐบาลในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร

ข้อคัดค้านของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ก็มีอยู่ ๒ ประเด็น คือ ๑) คัดค้านด้วยความรู้สึกส่วนตัว เพราะไม่ชอบ เพราะความเกลียด หรืออาจจะเป็นความกลัว และ/หรือ ๒) คัดค้านเพราะความไม่เข้าใจหลักนิติรัฐอย่างถ่องแท้ จึงอ้างว่าพระราชกฤษฎีกาขัดต่อระบบนิติรัฐ ทั้ง ๆ ที่คำพิพากษานั้นเองได้ขัดต่อหลักนิติรัฐมาตั้งแต่ต้นแล้ว

หากจะพูดให้ครบความก็พูดได้ว่า คำพิพากษานั้นเป็นผลมาจากการทำลายหลักนิติรัฐตั้งแต่การทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ นั้นแล้ว..

ใบสมัคร / ต่ออายุสมาชิก “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท รวมค่าจัดส่ง (ราคาขายปลีกเล่มละ ๕๐ บาท)
ข้าพเจ้า มีความประสงค์จะสมัคร / ต่ออายุ
สมาชิกรัฐสภาสาร เริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน พ.ศ. ถึงฉบับ
เดือน พ.ศ.

ทั้งนี้ ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม โดยส่ง
วารสาร “รัฐสภาสาร” ถึงข้าพเจ้าที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย.....
ถนน แขวง / ตำบล
เขต / อำเภอ จังหวัด
รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

การชำระเงิน

เงินสด ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ในนาม ตัวแลกเงิน หรือธนาคัตติ สั่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๕
ผู้จัดการรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

จำนวนเงิน บาท

เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์		เสาร์	อาทิตย์	เวลา
05.00	ศาสนาซิกข์/ พราหมณ์-ฮินดู	สนทนารธรรม (อ.สุจินต์)	ปจฉา-วิสันาธรรม (พระอารยะวังโส)	พุทธธรรมสภา (อ.อำนวย)	เผยแผ่ความรู้ทางศาสนาอิสลาม			คาทอลิก บอกเล่าเก้าสิบ	05.00
06.00	จับข่าวเช้า..เล่าข่าวคุย						สภาสุดสัปดาห์		06.00
07.00	ถ่ายทอดข่าว สวท.								07.00
07.30	ทันสถานการณ์						วิจัยก้าวไกล	ทำดี ทำได้	07.30
08.00	คุยกับโฆษก ประธานสภาฯ	คุยรอบ..ขอบสภา	คุยกับ วิปรัฐบาล	คุยกับ วิปวุฒิสภา	คุยรอบ..ขอบสภา		เช้าวันเสาร์ (เด็กและเยาวชน)	เจ้าตัวเล็กเด็กดี (เด็กและเยาวชน)	08.00
09.00	มองรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)		คุยกับ วิปฝ่ายค้าน	มองรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)	รัฐสภาของ ปชช. (โทรทัศน์รัฐสภา)		ร้อยเรื่องเมืองไทย		09.00
10.00	การเมืองเรื่องของประชาชน						การบ้าน การเมือง	ข่าวดี มีมาบอก	09.15
11.00	เกาะติดวุฒิสภา						บ้านสุขภาพ (คนพิการ-ด้อยโอกาส)	เที่ยวทั่วไทย ไปกับรัฐสภา	10.00
12.00	กะลาหาสี่						บันทึกประชุมสภา		11.00
13.00	ติระขัง ฟังปัญหา	สายด่วนรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)	ติระขัง ฟังปัญหา	สายด่วนรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)	มุ่มมอง กฎหมายไทย		ท้องถิ่นบ้านเรา		13.00
14.00		มุ่มมอง กฎหมายไทย				มุ่มมอง กฎหมายไทย			
15.00	รักเมืองไทย						นานาสาระ		15.00
16.30	คนข่าวคุยข่าว						ละครวิทยุ		15.30
17.00	ประชาธิปไตย นอกห้องเรียน (เด็กและเยาวชน)						สภาปริทัศน์	สบาย สบาย ยามเย็น (คนพิการ-ด้อยโอกาส)	16.00
18.00	กรรมาธิการ	รอบรู้เรื่องสิทธิ	กระทุ้สภา				ละติจูดรอบโลก	ยามเย็น	17.00
18.30	พบประชาชน			ร้อยเรียงข่าว			เพลงดี	เพลินเพลง	18.00
19.00	ถ่ายทอดข่าว สวท.								19.00
19.30	ปปช. พบประชาชน	คุยกับคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนฯ	เปิดประตูสู่ กกต.	สดง. พบประชาชน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน พบประชาชน	ศาลปกครอง (ส.1,3,5) ศาลรัฐธรรมนูญ (ส.2,4)	ปัญหารอบทิศทาง สภาที่ปรึกษาฯ		19.30
20.00	ข่าวในพระราชสำนัก (รับสัญญาณจาก สวท.)								20.00
	มุ่งสู่ประชาธิปไตย ไปกับสถาบันพระปกเกล้า						คุยกันนอกศาล	สนทนากับ คลังสมอง วปอ.ฯ	
21.00	กาแฟก่อนนอน						ภาษาพาसार		21.00

หมายเหตุ

- เวลา 08.00 น. และ 18.00 น. เคารพธงชาติ และ พระบรมราโชวาท
- สถานีฯ นำเสนอข่าวประเภทต่างๆ ดังนี้
 - ข่าวต้นตื้นข่าวโม่ง และสเปตต่างๆ ตั้งแต่เวลา 08.00 – 21.00 นาฬิกา รวม 12 ช่วง (ช่วงละ 3-5 นาที)
 - ข่าวภาคภาษาอังกฤษ ประมาณ 3 นาที/ครั้ง ในช่วงเวลา 09.00 น. 12.00 น. 15.00 น. และ 18.00 น.
 - ข่าวในพระราชสำนัก ในเวลา ๒๐.๐๐ น. รับสัญญาณจาก สวท.
- หากวันใดมีถ่ายทอดเสียงการสัมมนาของกรรมาธิการ / องค์การตามรัฐธรรมนูญ / งานที่ได้รับมอบหมาย สถานีฯ จะดำเนินการถ่ายทอดเสียงจนเสร็จสิ้นภารกิจ

ผังรายการสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ประจำปีเตือนมกราคม พ.ศ.2557						
เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์ อาทิตย์
08.00 น.			เคารพธงชาติ พระบรมราชโองการ			เคารพธงชาติ พระบรมราชโองการ
08.05 น.			สารคดีเฉลิมพระเกียรติ ชุด พ่อแห่งแผ่นดิน (5)			สารคดีเฉลิมพระเกียรติ ชุด จากแดนพหุภูมิฯ
08.50 น.			สถานีอุทกภัย (สด)			ศาลากลางประชาชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (55)
09.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			รัฐสภา ๕
09.05 น.			มองรัฐสภา (สด)			เด็กไทยหัวใจโต ๕
10.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			ลูกชาย สบายใจ ๕
10.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
10.30 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			ละครสั้นบทกวี+การตูน ของกต. (15)
11.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			คมความคิด ๕
11.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			โซนี่แอนด์ ๕
11.30 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			ประชาธิปไตยเริ่มต้นที่เรากัน ๕
12.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			ห้องข่าวรัฐสภาแบบสด (60)
13.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
13.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			ละครสั้นบทกวี+การตูน ของกต. (15)
14.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สารคดี ชุด ทะเลลึกดำ (มี 12 ตอน) 40-45 น
15.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
15.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
16.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
16.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
17.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
17.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
17.30 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
18.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
18.01 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
19.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
20.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
20.30 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
21.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
21.05 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)
22.00 น.			สารคดีเส้นทางประชาธิปไตย (5)			สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (15)

*รายการใหม่บรรจุ: รายการ **ย้อนรอยภาพเมืองไทย และ รายการ โขว้นกรัง**

13/12/2556